Bib

ANUL XXV
51
(1 076)
Sîmbătă
18 decembrie
1982
8 pagini
4 lei

Proletari din toate ţările, uniţi-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

CONFERINŢA NAŢIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Manifestare de realism, de conştiinţă revoluţionară, manifestare a unităţii de acţiune a întregului popor

ÎNALTUL FORUM

Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român, acest forum democratic, de partid, care a preocupat şi preocupă atenţia întregii societăţi, evenimentul sub auspiciile şi prin dimensiunea căruia viitorul înfăptuirii obiectivelor stabilite de cel de-al XII-lea Congres al partidului a dobîndit evidenţa certă a faptelor de muncă şi gîndire înaintate, comuniste.

Cuvintarea secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, magistral document de referinţă teoretică şi practică, ne-a definit în întreaga noastră contemporaneitate şi a situat momentul economic şi social românesc la confluenţa unor preocupări de cea mai mare importanţă pentru cauza progresului şi prosperităţii patriei, a acelui nou stadiu al dezvoltării pe care trebuie să-l atingem şi pentru care trebuie să ne consacram eforturile sub semnul unei noi calităţi, a unei noi competenţe în toate domeniile de activitate. Au fost cuprinse şi dezvoltate în această cuvîntare teze şi orientări extrem de importante asupra cărora se va medita neîndoielnic şi se vor desprinde concluzii practice pentru o îndelungată perioadă de acum înainte. Ceea ce a mai relevat, pe bună dreptate şi cu mîndrie Conferinţa, este faptul că în elaborarea teoretică şi practică a tuturor acestor documente se resimte aportul substanţial al secretarului general al partidului, contribuţia sa fiind hotărîtoare în întregul proces al dezvoltării noastre multilaterale. Însuşi acest mod al dezbaterii, al dialogului care caracterizează dinamica vieţii noastre politice şi sociale îi aparţine prin excelenţă ca stil al conducerii şi organizării, al sporirii eficienţei oricărui demers care priveşte bunul mers al treburilor, stil care, aşa după cum este bine ştiut, a fost promovat şi încetăţenit în întregul partid, în întreaga societate de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Prin aceasta partidul este mereu viu, este un partid al oamenilor şi, din oameni fiind alcătuit, din oameni şi din ideile lor, din oameni şi din cerinţele şi idealurile lor, acţionează omeneşte şi răsfrînge în centrul tuturor preocupărilor şi activităţilor sale această programatică idee, totul pentru om, pentru bunăstarea sa materială şi spirituală.

În cuvinte vibrante, secretarul general al partidului a reamintit, în Raportul prezentat la Conferinţa Naţională, profilul uman al comuniştilor : „Comuniştii nu trebuie să uite nici un moment că, intrînd într-un partid revoluţionar, şi-au asumat în mod liber răspunderea de a acţiona în mod organizat pentru apărarea intereselor poporului, pentru victoria socialismului şi comunismului, pentru apărarea independenţei şi suveranităţii ţării, pentru o politică de pace şi colaborare internaţională. Ei nu au şi nu pot avea drepturi sau privilegii aparte. Drepturile lor sînt aceleaşi ca ale întregului popor“ (...).

Ne cerem mai mult şi pentru aceasta muncim mai mult, acţionăm mai temeinic. Şi ne dorim o lume a păcii şi înţelegerii, a cooperării. Ne dorim această lume şi participăm concret la edificarea ei. În acest sens, dialogul s-a dovedit şi o formulă cît se poate de eficientă a activităţii internaţionale şi e cunoscut că în această direcţie preşedintele Nicolae Ceauşescu este una dintre personalităţile proeminente ale lumii contemporane, promotor al păcii şi înţelegerii, autor al unei opere care vizează o lume mai bună şi mai dreaptă pe planeta noastră.

Angajarea fermă a României pe acest drum, pe calea progresului şi civilizaţiei, reprezintă una din constantele sale de fond, reflexul fidel al naturii şi fizionomiei sale moral-politice şi sociale în permanentă şi vie actualitate. Opţiunea sa are o puternică şi indiscutabilă temelie în tradiţia luptei, muncii şi gîndirii poporului pentru independenţă şi suveranitate, în victoriile acestor ani care dau substanţă şi durată înseşi ideii de libertate. Iar acum, la acest ceas, în optima sa răsfrîngere socială, în acest moment care poate fi numit istoric dar care poate fi numit şi intim, ca o implicaţie în biografia şi în destinul fiecăruia, la acest ceas, aşadar, al Conferinţei lucrurile devin şi mai limpezi, cît se poate de clare. Producem, gîndim şi creăm pentru prezent, asigurîndu-ne şi acea producţie şi acea gîndire şi creaţie care se materializează în fapt şi exerciţiu de viaţă pentru viitor. Este vorba şi de o atitudine faţă de timp aici, de o atitudine faţă de noi înşine, este vorba de o concepţie pe care, în mod programatic, o producem şi o ilustrăm cu propriul nostru adevăr. Sau, mai bine spus, cu propriile noastre adevăruri, căci, în materie de economie, de pildă, realitatea este aceasta : un model echilibrat, viabil, o dezvoltare armonioasă a tuturor zonelor şi domeniilor de muncă, gîndire şi acţiune ale ţării. Ori sub aspect social : democratizarea largă a raporturilor, acţiunea principiilor drepturilor şi îndatoririlor egale dintre oameni, români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi.

Factorul om mai presus de orice dar şi aici nevoia de echitate, opera educaţie, mişcarea de idei, gradul înalt de cultură şi civilizaţie, un proces care, de asemenea, nu este mai puţin istoric şi nici mai puţin complex şi care, în durata şi conţinutul său antrenează toate mijloacele şi puterile societăţii, de la fenomenul economic în ansamblul său, şi pînă la acela cultural-artistic şi ştiinţific în toată esenţa şi particularitatea sa.

„O atenţie deosebită trebuie acordată educaţiei tineretului, pregătirii sale pentru muncă şi viaţă, a arătat secretarul general al partidului în Raportul prezentat la Conferinţă. Să sădim în conştiinţa tineretului spiritul revoluţionar, dorinţa de a-şi însuşi cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi cunoaşterii umane, voinţa de a acţiona în toate împrejurările ca revoluţionari, ca patrioţi, de a servi întotdeauna poporul, cauza socialismului, pacea“.

Sînt aici, în această sferă de preocupări cîteva accente şi trăsături esenţiale de altfel pentru ori-

Luceafărul

Continuare în pag. a 3-a

O atenţie deosebită trebuie acordată educaţiei tineretului, pregătirii sale pentru muncă şi viaţă. Să sădim în conştiinţa tineretului spiritul revoluţionar, dorinţa de a-şi însuşi cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi cunoaşterii umane, voinţa de a acţiona în toate împrejurările ca revoluţionari, ca patrioţi, de a-şi servi întotdeauna poporul, cauza socialismului, pacea.

NICOLAE CEAUŞESCU

Izvoarele

Tabloul de astăzi al literelor româneşti este unul complex, de largă deschidere atît spre cunoaşterea mai în adîncime a problemelor cu care se confruntă conştiinţa contemporană, cît şi spre asumarea mai responsabilă a domeniului specific artei. Epoca dogmatismului a fost demult depăşită, reţetarele alcătuirii operei de artă au devenit desuete.

Pe lîngă alte multiple cauze — între care nu putem omite în primul rînd instaurarea unei noi ideologii politice — cunoaşterea mai bună a propriei noastre tradiţii literare şi culturale ni se pare a avea o deosebită importanţă. Era o vreme cînd toată lumea vorbea de „moştenirea literară“, se emiteau criterii şi criterii după care ea să fie „valorificată“, numai că în fapt această **moştenire** era redusă la un minim inacceptabil şi la urma urmei nesemnificativ.

Iar modul cum se interpreta această **bogată** zestre a trecutului, în fond atît de ciopîrţită, era de asemeni cu totul neîndestulător, pentru a folosi un eufemism.

Adevărul era că opere dintre cele mai reprezentative ale spiritualităţii noastre, de multe ori autori întregi, erau lăsate şi lăsaţi pe dinafară, ba mai mult, erau acuzate şi **infieraţi** de toate păcatele. Cu alte cuvinte, literatura contemporană nu se afla în legătură intimă cu marile epoci de creaţie care au premers-o, nu emana practic dintr-o tradiţie. De aceea, cu puţine excepţii — creatorul adevărat este totuşi imprevizibil ! — mulţimea de opere anemice, alăturea de realităţi şi problemele oamenilor.

Şi în domeniul creaţiei artistice Congresul al IX-lea al partidului nostru a adus o fertilă deschidere, iar rezultatele nu au întîrziat să se arate. S-a schimbat viziunea atît asupra operelor trecutului cît şi asupra menirii artei contemporane.

Trecutul a fost integrat mişcării de idei contemporane, fiind chemat să-şi aducă sporul lui de limpezime la înţelegerea mai deplină a rosturilor pe care le are arta în societate. Nu sîntem o cultură fără tradiţie, fără mari izbînzi în perioadele ei trecute, fără personalităţi demne de orice cultură de aiurea. Nu sîntem nici

Gheorghe Suciu

Continuare în pag. a 4-a

PARTID–FĂURITOR DE ŢARĂ, FĂURITOR DE CONŞTIINŢE

Cuvintele lui Eminescu

Am înţeles de timpuriu, la noi sub coline moldave, acolo unde încă se mai ţes eresuri şi proverbe cu miez adînc şi răscolitor, că un spaţiu al culturii este mai înainte de toate tărîmul pe care-l încălzim cu suflarea, calea căreia îi urmăm prin secolele multe cu de la noi cetire. Am înţeles, aşadar, că tot ce va să ne reprezinte în lumină ţine de lumina noastră lăuntrică, de ritmul existenţei noastre interioare, de o mitologie alcătuită, păstrată şi transmisă nouă de ai noştri. Lor nu le-a fost teamă de viscolire şi vămi, ei nu s-au speriat în faţa valului de năvăliri, ei au păstrat cu preţul vieţii lor focul sacru arzînd pe vatra de acasă. Că le-a fost uşor, că le-a fost greu aveam a ştire din cîntecele, baladele şi strigăturile nescrise, aduse din grai în grai, către noi dinspre ei cu pilduitoarea tărie de a rezista, de a înfrunta pericolul, negura, vremea. E tălmăcit aici un profund şi mereu actual sentiment al iubirii de neam, de graiul care ne-a fost dat şi pe care, cu devoţiune şi cazna, cu geniu şi adevăr, le-au slujit dintotdeauna toţi marii corifei ai scripturilor române.

Ei s-au simţit acasă în preajma mitologiei naţionale, ei nu s-au sfiit să închine ale lor stihuri unor făpturi şi chipuri care s-au străduit să lase trainice urme pe aceste locuri, unor oameni admirabili care, de la părinţii lor, au deprins a săpa fîntîni, a planta arbori pe coline, a dura temelii de case, a ctitori nunţi şi a creşte copii frumoşi.

Ne vom învrednici de aceea, să recunoaştem, ştiindu-ne acasă, chiar cînd uneori ne e mai greu, şi învăţînd de la neodihnitul şi atît de tulburătorul scriitor mare român, că scrisul nostru are vibraţie şi sens doar în măsura — aşa cum scria Eminescu — în care „şi-a încuscrit din capul locului talentul său individual cu geniul poporului românesc“. Consider că, mai înainte de a fi al lumii, sînt al neamului meu, al graiului de care aparţin şi nimeni nu-mi poate spune, cu bricîtă sofisticată argumentaţie ar perora, că lucrurile stau altcum. Prefer, de aceea, în locul unor pedante, lipsite de miez şi culoare producţii, acele cîntece şi colinde, acele balade şi strigături ale traiului meu niciodată uitat între Apa Moldovei şi cea a Siretului. Ţăranii români din care cu mîndrie descind au ştiut dintotdeauna că lumea se învaţă mai întîi din lume şi că rostul omului pe pămînt e să facă, prin lucrările firii şi mîinilor sale, ca această lume să dobîndească armonie şi plinătate. Cărţile cărturarilor din această necontenită frămîntare inspirate încep să aibă putere de răsfrîngere în afară, să aibă valoare. Citim aici o jertfă a lucrării peste veac, o cinstire a tot ce are temei în ceea ce ţine de preţuirea cerului tău de naştere, a mitologiei lumii şi graiului tău. Mai pluteşte încă peste ţinutul de copilărie şi cazna al veacului meu umbra Miron Costinului, sentinţa judecăţii sale direpte, dar şi mlădierea sufletului eminescian, dar şi rîsu-plînsu pururi înţelept al copilului care se scaldă în unda Ozanei. Ei — şi ceilalţi de după ei — au ars deplin şi adevărat în spaţiul acestei spiritualităţi cu conştiinţa împăcată că-şi fac datoria pînă la capăt. În asemenea tîlcuri şi semne văd eu, scriitor român de azi, rostul de a-mi petrece viaţa în cuvinte. Cuvinte de la mama învăţate, femeie neştiutoare de carte, dar care în sufletul ei frumos a purtat o viaţă mlădieri şi lumini din toate cărţile mari rămase încă nescrise. Că n-a fost sărac neamul meu, că nu s-a văzut niciodată pradă destrămării şi vîntului o dovedesc, iată, aceste şiruri de poeţi autentici descinzînd din Moldova, ca şi altedăţi, cu aceeaşi demnitate şi încredere în puterea lor de a transfigura în cuvînt o fărîmă de existenţă. Viaţa ca şi moartea, nunta ca şi naşterea le-au întărit prin vreme conştiinţa că sînt, că vor mai fi. De aici — legătura lor mereu vie — cu ceea ce s-a întemeiat mai înainte, cu ceea ce au visat înaintaşii care, între două primejdii, aveau tăria să se îndemne. „Ne-am hodinit destul. De-acu', hai ş-om porni mai departe, că avem atîta treabă !“

Stăruie încă în memoria noastră cuvintele lui Mihai Eminescu, înţelesul lor capătă mereu adîncime şi ecou cînd vorbim despre slujirea patriei prin scris : „Credem că nici o literatură puternică şi sănătoasă, capabilă să determine spiritul unui popor, nu poate exista decît determinată ea însăşi la rîndul ei de spiritul acelui popor, întemeiat adică pe baza largă a geniului naţional“. În dimineaţa de astăzi a patriei, scriitorul adevărat, cel care se ştie solidar cu tot ce devine aici, cel care nu dă îndărăt o clipă la greu şi la suferinţă, cel care se bucură la bucuriile zilei sale, cel care-şi aminteşte seceta din anii copilăriei şi grîul mlădiindu-se peste ani în pragul casei părinteşti, *cel care nu uită, cel care vede, cel care aude* şi, mai ales, *simte* — acesta se implică profund şi grav — în lutul literelor sale. Şi credem că şansa lui de a-şi prefigura o clipă chipul în lumină numai aici poate fi citită.

George Chirilă

Lumina marelui partid

Visurile noastre se-mplinesc senine
Pline de lumina marelui partid,
Fiece-mplinire poartă-n ea noi vise
Ce spre orizonturi aripi îşi deschid.

Cînd Cetatea-Ţară ne-o clădim temeinic
Dăm de greu adesea, ştim că este greu,
Braţul nostru însă nu are odihnă,
Biruind în luptă s-a călit mereu.

Astfel creşte ţara şi noi toţi asemeni,
Visul ne înaltă către culmi, mai sus,
Şi cu demnitatea ce-o purtăm în inimi
Spunem astăzi lumii ce avem de spus.

Ne-a unit partidul forţa tuturora,
Către ani de glorii ne-a călăuzit
Şi ne-arată astăzi falnic viitorul,
Setea către piscuri trainic ne-a sădit.

Pentru toate-acestea ne urmăm partidul
Căci ne-nflăcărează dreptul lui cuvînt,
Fără el, ştim asta, nu am fi ce sîntem
Pe-acest de milenii strămoşesc pămînt.

Ni-i partidul fruntea semeţind spre soare,
Iar lumina clară, gîndul voinicesc,
Ceauşescu este, bravul fiu al ţării,
Om de omenie, suflet românesc.

Viorel Cozma

«Patria este înlăuntrul nostru»

Itinerariul acestui an se apropie de capăt, prilej binevenit pentru retrospectivă şi, totodată, pentru prospectarea viitorului, mai cu seamă cînd două evenimente politice, majore, vin să coloreze intens existenţa noastră : Conferinţa Naţională a partidului şi cea de-a 35-a aniversare a proclamării Republicii. Semnificativă alăturare ! Generaţiile, ca şi anotimpurile, nu se sfîrşesc niciodată. Timpul, în neostenita-i curgere, ne marchează în fel şi chip existenţa, învăţîndu-ne, progresiv, cu înţelepciunea şi simţul istoric, cu inevitabilitatea efortului şi valoarea încrederii de sine. Dintotdeauna, primii paşi au fost şi vor fi mai nesiguri, dar, treptat, intrînd în ritmul firesc, omul înaintează în spaţiul propriilor vîrste cu temeritate, cu fruntea sus, deşi, nu de puţine ori, o încununează nu o cunună de lauri, ci o reţea de

Mihai Stoian

Continuare în pag. a 3-a

În numele adevărului

A afirma, azi, că poporul român a ajuns la un înalt grad al conştiinţei de sine înseamnă, în fapt, a afirma existenţa sa demnă, lucidă, încrezătoare în propriul destin, aşa cum o înfăţişează lumii România socialistă. Nimic nu poate fi mai semnificativ pentru existenţa unui popor decît acest sentiment al edificării în demnitate, libertate şi independenţă a idealurilor purtate cu neclintită nădejde de-a lungul unei întregi istorii.

Şi ce înseamnă conştiinţa de sine dacă nu o nouă calitate umană ? O nouă morală a existenţei prin muncă, o aşezare a vieţii într-un context de permanentă raportare la imperativele majore ale prezentului ? Ce înseamnă conştiinţa de sine dacă nu existenţa în numele adevărului ? Acum, în aceste zile cînd prin lucrările Conferinţei naţionale a Partidului naţiunea se află în faţa unui impresionant bilanţ de realizări dar şi în faţa unor sarcini grele şi urgente de muncă, a recunoaşte că în România socialistă adevărul se rosteşte fără nici o ezitare şi fără echivoc înseamnă a recunoaşte că ţara a păşit ferm şi definitiv pe drumul perfecţionării, pe drumul veritabilei democraţii, că ţara este condusă tot mai mult de popor, prin popor şi pentru popor.

Drumul spre o Românie nouă a fost dinamic,

Horvath Dezideriu

Continuare în pag a 5-a

● In acest număr : ● «Patria din oameni, patria prin oameni» ● Reportaje de ● Dan Mucenic şi Constantin Stan ● Poezii de Sorin Holban ● C. Răducanu ● Ion Vergu Dumitrescu ● George Peagu ● Crişan Constantinescu ● «Istorie contemporană» de Gh. Daragiu ● Poeme de ● Radu Cârneci ● Ion Potopin ● Ion Andreiţă ● Leontina Nedelcu ● Laurian Stănchescu ● «Vitalitatea poeziei angajate» ● Articole despre volume de ● Nicolae Dragoş ● Mara Nicoară ● Ion Noja, semnate de ● Artur Silvestri ● N. Georgescu şi ● C. Sorescu

PARTID – FĂURITOR DE ŢARĂ, FĂURITOR DE CONŞTIINŢE

PATRIA DIN OAMENI PATRIA PRIN OAMENI

Dorim de multă vreme ca, din documentările știt de numeroase realizate împreună, să așezăm — între oglinzile paralele ale modului de a privi, gîndi și scrie al fiecăruia — un colț de țară și cîțiva oameni — ale căror biografii să fie golite de orice urmă de romanțare. Dorim să facem acest lucru avînd credința fermă că o asemenea privire va face (prin locul acela și prin oamenii aceia) o secțiune — cu toate particularitățile întregului din care își extrage substanța — în marele și rotundul întreg care este Țara. Dacă am ales, pentru această primă încercare, Hunedoara, faptul se datorează iubirii pe care o purtăm acestui loc și celor ce trăiesc acolo. Selecția a fost (se putea și altfel ?) strict subiectivă, iar rațiunile au fost numai acelea ale inimii. Cît despre reușita unei asemenea încercări, îi lăsăm pe eventualii cititori ai rîndurilor ce urmează să se pronunțe.

De la locul I la locul II un titlu de mîndrie !

La început, ne-am gîndit că vom încerca o nouă experiență. Vom trece prin defileu, ghicind acea poveste (povestire deja pentru că eu am preluat în mod creator întîmplarea ca pretext al unei proze) în care pe vremea Bumbești—Livezeniului niște oameni au spart piatra, au dinamitat stînci, au trasat un drum, visînd, în singurătatea muncii lor, cum va arăta gara, cum se vor opri trenurile și cum se vor minuna călătorii de înfăptuirea lor ; visul lor a prins viață într-un canton la care, evident, trenurile nu opresc niciodată și la care călătorii privesc așa cum privești din tren orice ți se ivește în dreptul ferestrei.

Dimineața ne-a prins într-o dungă subțire de lumină și multă ceață în Deva și încă o dată ne-am dat seama că am trecut de la Bumbești la Livezeni fără să vedem nimic, fără să profităm de drum. Pe marginea drumului ce duce în centrul Devei ne-am oprit, am consultat mersul trenurilor și-am decretat fără drept de apel : cu acc. nr. ne vom întoarce. Da, absolut ! Ajunge la Tîrgu Jiu la 16 și... deci vom vedea Bumbești—Livezeni !

Explicații

Vă veți întreba ce legătură există între Bumbești—Livezeni și Hunedoara ? Bănuind că legătura obiectivă o cunoașteți rămîne să dăm la iveală legătura subiectivă. Comentînd cartea unui coleg (de facultate, de editură, de lector de carte etc., etc.) și prieten, un critic contemporan a găsit o foarte inspirată și subtilă formulă : „generația care n-a fost la Bumbești" ! Transpiră, am dedus eu din laconica formulare, în textele noastre această, cum să-i spun ? obsesie-raportare, acest pilon la care tot revenind îl readucem în memoria și celor care n-au fost la Bumbești, scăpînd din vedere propriile experiențe. Cum și noi sîntem din această generație, ne însușim observația și o completăm „cei care n-au fost nici la Hunedoara" (sau cei care n-au scris de la Hunedoara). Dacă de la Bumbești ne-au venit cîntecele, poveștile, modelele vîrstei pionierești, de la Hunedoara ne-au venit imperativele industrializării precum și lecțiile de gazetărie. A scrie despre Hunedoara însemna proba de maturitate, însemna a cuprinde exact suflul țării, a ține la zi pagina primă cu succesele Hunedoarei, însemna a spune despre succesele țării. Programatic ne-am ferit de Hunedoara. Generația noastră a avut marile șantiere din Dobrogea, a avut Lotrul, Argeșul, Porțile de Fier ! Și, totuși, ne-ntoarcem la Hunedoara pentru a o vedea și a o scrie sub acest semn că Hunedoara și fiii și fiicele sale sînt, credem, cum le-au descoperit și părinții noștri.

De mai multe ori cesehaș

1. După aceea a fost o zi mohorîtă, rece, cu o ploaie de te făcea și pe tine lichid. Ștergătoarele de parbriz abia pridideau cu munca pentru șofer, nici gînd să ne mai lase și pe noi să deslușim cîte una, cîte alta. Dar chiar și așa prind contururile C.S.H.-ului și cînd dăm ochii chiar cu el și citim pe-o bornă kilometrică „Hunedoara — 15 km".

Nu-i prima dată cînd văd un gigant industrial : Galațiul (C.S.-ul adică) m-a impresionat prin alura sa de „stat în stat", cu fabrici, cu autobuze și linii interne, cu calea ferată, cu cei peste 50 000 de oameni ce muncesc aici, Reșița (tot combinatul) îmbracă orașul într-o centură de oțel și rătăcind un pic prin lateralele bulevardului dai peste o viață casnică plină de un farmec deosebit și neașteptat pentru cei cu prejudecăți față de oraș : căsuțe cochete cu grădini dominate de flori, viță de vie, iederă, gard viu, gutui, meri. Deasupra ta trecură, hurducăind discret și vinovat cărucioarele cu minereu și nici nu zici că te afli în plină cetate a oțelului. Tîrgoviște, în schimb, îți violentează privirile, e gălăgios, nestrunit, vrea cu tot dinadinsul să te impresioneze. Hunedoara nu are un Combinat. Hunedoara este chiar Combinatul. Îl întîlnești cu mult înaintea orașului, dai peste el la orice colț de stradă, în orice discuție. „Astea-s primele blocuri construite pentru combinat". „Aici este institutul de cercetări pentru combinat", „pe-aici se merge la liceul industrial al combinatului", „la Uzina electrică și la Turnătorie mergem pe jos, că-s aproape" ! Activiștii de la U.T.C., activiștii de la partid cu toții au muncit la Combinat. O înfrîngere a Corvinului este astfel comentată : „ce va fi mîine la combinat !"

2. „Combinatul siderurgic Hunedoara, înființat în anul 1884, a deținut multă vreme steagul de cel mai important pilon al siderurgiei, iar în prezent ocupă un loc de frunte în eforturile pentru îmbunătățirea calitativă a metalului și reprezintă o valoroasă și necesară pepinieră de cadre pentru această ramură. Pentru rezultatele bune obținute în înfăptuirea politicii de dezvoltare a siderurgiei, colectivul de muncă de aici a fost distins de mai multe ori cu medalii și ordine ale Republicii Socialiste România, iar în 1975 a fost declarat Combinat-Erou, fiind distins cu cel mai înalt titlu, acela de Erou al Muncii Socialiste. Pînă în 1973 a deținut locul I în producția de oțel și fontă, după care, **din punct de vedere cantitativ** (subl. n.) a trecut pe locul II după Combinatul siderurgic Galați". (Din „Județele patriei — Hunedoara", Ed. Sport-Turism, 1980).

3. Interviu în care se cer explicații despre ultima afirmație înscrisă mai sus :

— S-a cam deplasat centrul de interes de la Hunedoara către alte combinate sau ni se pare, stimate Ilie Fîntînă ?

— Hunedoara este aceeași. Atîta doar că așa cum toată țara s-a îndreptat către Hunedoara cu gîndul și faptele prin anii din urmă, tot astfel Hunedoara și-a îndreptat faptele și fiii către țară.

— Frumos spus.

— Frumos și adevărat, că de la noi au plecat specialiștii pentru Galați, că de la noi au plecat oțelari, laminatori, oameni de meserie la Călărași. Calitativ însă, oțel și oameni tot aici se făuresc. Că doar nu degeaba împlinim în curînd 100 de ani de existență. Deși combinatul se află acum într-unul din momentele sale decisive, schimbul de generații — Eroii muncii socialiste, mulți, foarte mulți șefi de echipe vor ieși în corpore în următorii ani la pensie — vrem ca noul val să fie la înălțimea tradiției.

La începutul unei dări de seamă aveam să găsesc scris ilustrînd practic cele spuse de secretarul comitetului U.T.C. pe Combinat : „Toate ideile înnoitoare și promotoare de progres și civilizație au avut reprezentanți autentici în tineri înflăcărați și patrioți capabili să ducă la izbîndă idealurile cele mai înaintate ale timpului lor, să lupte cu hotărîre și abnegație revoluționară pentru ca aspirațiile vitale ale întregului popor să fie transformate în realitate".

4. Despre centrul Hunedoarei imaginea este plină și contradictorie : turnuri și turnulețe plantate din alt secol conferă un pitoresc privit cu bunăvoință, casele cu un singur cat îți povestesc despre muncitorii ce după orele de la furnal sau cuptoare îngrijesc de flori (Hunedoara este împărăția verdeții și a oxigenului în luptă mereu cu fumul, cu smogul), despre viața casnică (împătimiți ai familiei — hunedorenii !). „Mai vin oameni la Hunedoara ?", întreb eu aducîndu-mi aminte de modul în care biografiile hunedorenilor (găsiți la Hunedoara, adică) umpleau o geografie compactă. Ilie Fîntînă e ferm : forța de muncă s-a stabilizat ; după o vreme aflu că, de fapt, nici el nu este hunedorean și nici chiar de pe aproape ci tocmai din Poiana Sibiului. A lăsat acolo viața doinită a creșterii oilor și a venit aici să fie oțelar. Da, forța de muncă s-a stabilizat, revine el, deși, zice, ai noștri sînt mereu pe drumuri, fiind prezenți cu experiența, cu priceperea lor acolo unde se ridică alte combinate. Locul II al Hunedoarei este pentru ei un titlu de mîndrie. Și vă asigur că nu-i nici un paradox în treaba asta !

Cu dragoste despre cel plecat

Ceea ce am aflat nu era de natură să mă surprindă prea tare, dar a reușit să mă pună pe gînduri. La Hunedoara, într-o noapte de toamnă rămasă repetentă la frumusețe, într-un colț de local mic din cartierul vechi al orașului (dar cel mai hunedorean din toate cîte sînt acum), cîțiva dintre muncitorii combinatului povesteau despre un fost tovarăș de-al lor, fost chiar secretar de U.T.C. pe combinat, un om pe care nu încetau să-l laude, căutînd în memorie noi și noi întîmplări din care să reiasă pentru noi, cei abia sosiți acolo, (noțiuni, așadar, într-ale înțelegerii unor fapte pe care ei nu le mai numesc de mult eroice) ce înseamnă un adevărat om al Combinatului (așa scris, cu majuscula, cuvîntul acesta spune cu mult mai mult — cred eu — decît C.S.H., înseamnă chiar Hunedoara, inima orașului, spiritul locului). Povestea Genu Stoica (actualul prim-secretar al municipiului U.T.C.) de vremea cînd omul acela (pe nume Constantin Ioniță) era secretar pe combinat iar el, Stoica, secretar al unei organizații. (Aici simt nevoia unei paranteze. Ioniță a fost, așadar, secretar U.T.C. pe combinat, Stoica la o secție și un alt tînăr de ispravă, Ilie Fîntînă, tot ca și Stoica, secretar de organizație. Apoi, Ioniță plecînd din Hunedoara, locul lui a fost luat de Stoica. Trecînd și acesta la municipiu, Fîntînă a devenit secretar pe combinat. Actualul secretar de partid pe combinat, Iosif Topliceanu a fost și el activist de tineret în combinat. Ce vor să însemne toate acestea ? La o primă și superficială privire s-ar putea spune orice, chiar și de rău. Cum că toți aceștia „s-au tras" unul pe altul, că au format o echipă care conduce prin unul sau altul dintre reprezentanții ei. Adevărul e cu totul altul. Acești oameni alcătuiesc (format în plină și intensă muncă) un grup de prieteni, grup format numai și numai pe baza unor criterii extrem de riguroase — nu și rigide —, pe baza unei maxime exigențe în ceea ce privește loialitatea fiecăruia în parte și a tuturor laolaltă față de mereu mai binele Combinatului. Ei alcătuiesc o generație **de azi** care e chemată să schimbe o glorioasă generație ajunsă în pragul bătrîneții, o generație în care se adună numele multor Eroi ai Muncii Socialiste, priviți cu respectul cuvenit de către cei mai tineri. Pe această temă s-ar mai putea discuta încă foarte mult, voi încerca să mai revin asupra ei ceva mai la vale, dar acum nu vreau să lungesc excesiv paranteza, drept pentru care o închid aici.) Așadar, povestea Genu Stoica. Era acasă, într-o seară, abia ieșise din schimb și mai avusese nu mai știu ce ședință, așa că întîrziase, stătea la masă cu nevasta și povesteau de toate alea, ca oamenii tineri, căsătoriți de puțină vreme și cu drag mare unul de altul, cînd a sunat telefonul. Era Ioniță și telefona de la spital. Un băiat tînăr din schimbul doi fusese neglijent și se accidentase. Era o chestie gravă, avea nevoie de sînge, trebuiau niște voluntari. (Desigur, despre situații din acestea s-a mai scris și s-a mai spus. Finalul se cunoaște, datele sînt aceleași și aici, ca în orice alt loc din țară, într-o aceeași situație.) Stoica n-a dormit în noaptea aia. A ținut-o pe nevastă-sa de vorbă, a băut o găleată de cafea și, cînd s-a făcut de vreo trei jumătate-patru, atunci s-a dus la combinat și a vorbit cu băieții din schimbul de noapte. N-a trebuit să ducă prea multă muncă de convingere. De fapt, deloc. Băieții știau care e situația și mai știau și ce au de făcut. De unde știau ? Pînă la acea oră stătuse Ioniță în combinat și trecuse din om în om ! După ce terminase, se dusese la spital. Stoica [illegible] apoi a trecut pe acasă să ațipească un pic. L-a trezit un telefon. De la spital. Era rugat să meargă imediat la combinat și să spună oamenilor de acolo că nu mai trebuie să vină pentru că era destul sînge și nu mai existau recipiente în care să fie strîns și depozitat. Iar Stoica s-a ridicat repede din pat și a plecat înapoi la combinat. Cam asta e toată povestea. Ea n-a fost spusă pentru că ar părea cu totul și cu totul deosebită. Clenciul era altul. Ioniță reușise să fie atît de convingător în raidul lui prin combinat încît unul de-acolo, unul care se știa cu toată certitudinea că nu-l agreează deloc pe cel accidentat, cu care avusese multe discuții (ceva în legătură cu o fată, se pare, ceea ce este foarte important, nu ?) a mers la spital să dea sînge.

Desene de Aurel Ștefan Alexandrescu

De ce spuneam la început că povestea m-a pus pe gînduri ! Pentru simplul motiv că-l cunosc pe Ioniță, ne-am întîlnit de cîteva ori prin țară, e activist, dar niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte că ar putea fi unul dintre oamenii cei mai stimați din Combinat — și de către cine ?, tocmai de cei mai stimați oameni ai combinatului ! Nu pot spune că nu mi-am închipuit lucrul acesta privindu-l (e un tînăr înalt și foarte suplu, liniștit în tot ce spune și face), ci pur și simplu pentru că aveam — la timpul cînd l-am cunoscut — o părere cu totul aparte despre ce înseamnă un siderurgist (sau un miner, un constructor sau un altul, dintr-una din meseriile astea dure) de frunte, admirat de cei din branșă. Mi se mai întîmplase ceva de genul ăsta (am mai spus, mi se pare, cîndva despre acest lucru) : odată, într-un tren, cînd — după ce privisem multă vreme un bărbat încă tînăr dar complet albit — am auzit de la vecinul său (care-i reamintea episodul) că albise de bucurie (! !) atunci cînd fusese inaugurată hidrocentrala de la Bicaz, la a cărei construcție participase. Iată, mi-am zis după ce am ascultat cele povestite de Stoica — oamenii Hunedoarei pot fi găsiți pretutindeni, așa cum și la Hunedoara poți afla oameni de prin toată țara. Ilie Fîntînă, bunăoară, e fiu de oier din Mărginimea Sibiului. A plecat de acolo chemat de renumele și mirajul Hunedoarei (de neînvins pentru un adolescent cu visuri de mare bărbăție) și acum e hunedorean get-beget, însurat și cu patru copii acasă !

Împreună cu el și cu Genu Stoica am umblat vreme de o zi întreagă prin Hunedoara bine plouată, trecînd prin tot felul de locuri și adunînd — pînă în plină noapte, cînd ploaia stătuse și ultima mașină spre Deva s-a îndurat, în ultima clipă, să ne ducă pînă-n reședința de județ — întîmplări și impresii pentru care, încă din carnetul de notițe, am pus cîteva titluri ce, într-o scriere despre Hunedoara, pot să surprindă. Le trascriu.

Tabloul cu ramă de oțel

Dacă e oțel, e Hunedoara, îmi puteți spune, așa că nu poți fi uimit citind titlul acesta. Se poate. Dar cu tabloul acesta e o întreagă poveste, ce merită istorisită. L-am găsit în biroul lui Genu Stoica, un birou teribil de friguros, făcut anume pentru ca activistul care stă în el să se simtă îndemnat să o pornească pe teren. În biroul acela — unde n-am putut lepăda paltonul și căciula și nici n-am avut cutezanța de a sta pe un scaun mai mult de două minute — tabloul era așezat pe o etajeră și lumina încăperea întreagă. Operă a unui plastician hunedorean, tabloul — pastelat, înfățișînd flori de toamnă și imaginea unui amurg melancolizator — avea drept ramă o placă de oțel, cu formă neregulată, care-i dădea un farmec special. L-am privit multă vreme și Stoica mi-a spus că îi e foarte drag. Dar — lucru pe care nu l-am mai întîlnit decît în Maramureș — mi-a spus că tocmai lucrurile foarte dragi trebuie dăruite oamenilor ce țin la ele. Așa că, atunci cînd ne-am întors la sediu l-am găsit împachetat și acum se găsește la mine, pe un perete complet alb, luminat, acum cînd scriu, de un amurg aidoma celui pictat.

Apropierea de eroi

Ilie Fîntînă este — n-am mai spus-o pînă acum ? — un om foarte vesel, povestind cu haz și dîndu-se în vînt după anecdote. Gluma lui cea mai frecventă, pentru care este adesea invocat de către tovarășii lui, e aceea legată de soacră. De soacra lui. Nu se poate ști care sînt în realitate relațiile ginerelui cu soacra (în cazul acesta, pentru că în general se știu !), dar cele mai multe dintre glumele sale pornesc de la un (cel mai adesea ipotetic) conflict cu soacra. De la asta a pornit și în momentul în care s-a terminat o conferință a organizației U.T.C. de la secția turnătorie. Se vorbise acolo foarte mult despre problema formării unor tineri muncitori ca formatori de înaltă clasă. Oameni buni, a spus unul dintre vorbitori, patetic aproape, mîine-poimîine intră în pensie toți șefii de echipe, toți eroii noștri ! Ce ne facem atunci ? Trebuie să pregătim cu grijă acest moment. Media de vîrstă a combinatului, se știe, e foarte înaintată. Nu neglijați lucrul acesta. Firește, la plecare, numele cel mai des invocat a fost acela al maistrului oțelar Ștefan Tripșa, Eroul de care aveam știință încă din copilărie, cu chipul căruia toate ziarele, revistele și almanahurile ce apăreau la vremea anilor '50—'60 mă familiarizaseră. Și aici a intervenit Fîntînă. Și maistrul Tripșa, ca și mine, n-are problemă mai mare decît soacra. Tuturor prietenilor mei le-a mai mutit cîte o rudă sau un cunoscut, numai mie și lui Tripșa nu avem norocul să ne muțească soacrele. Nu, să nu înțelegeți greșit ! Nu prin acestea lucruri se leagă, se apropie tinerii de eroi — intrați deja în legenda locului — hunedoreni. Îi ține alături modul în care gîndesc și muncesc. Dar iată că, pînă și atunci cînd este vorba de o glumă (cred în continuare că nevinovată) tot numele acestor bărbați este invocat. Ca un recurs — necesar — la marile și pilduitoarele modele de care tinerețea are atîta nevoie.

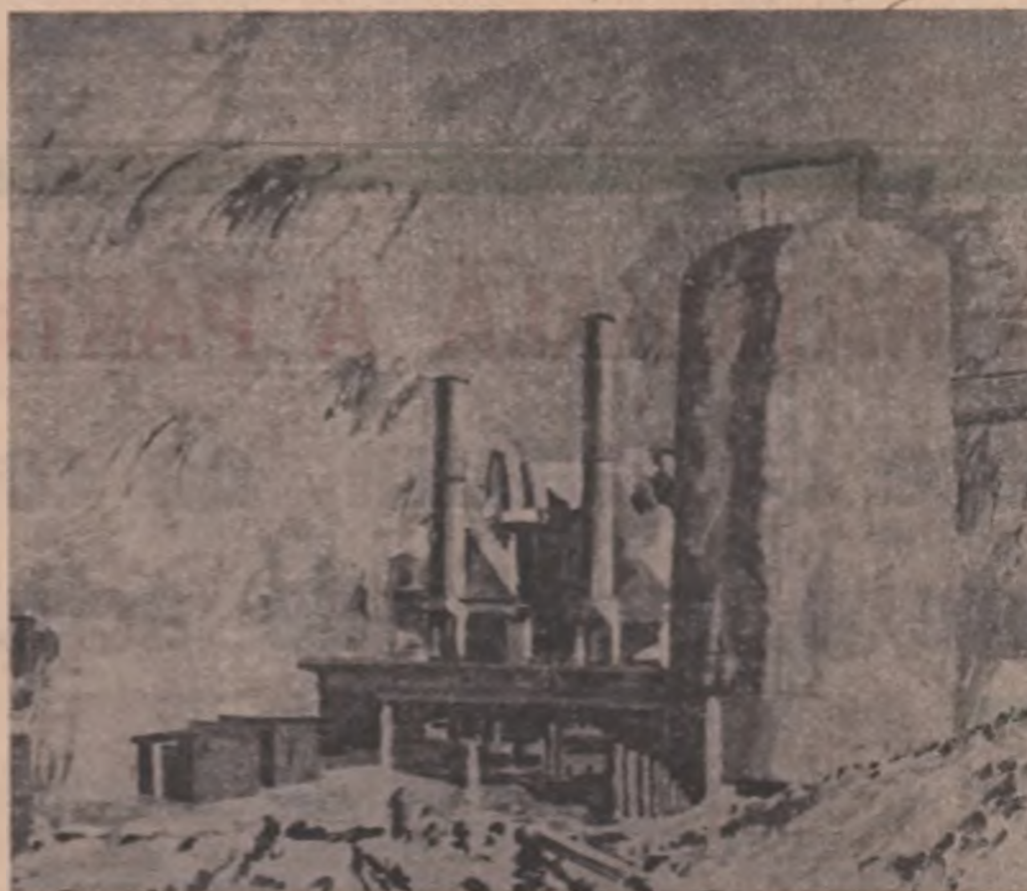

Ion Bițan : „Noi obiective în construcție"

Bucuria nemulțumirii

Am avut prilejul — prin profesie — să văd multe licee din țară în anii de cînd scriu despre ele într-un cotidian. Pot, așadar, să le compar, să le clasific, mă lămuresc mult mai repede decît înainte vreme dacă am de-a face cu o școală ca lumea sau nu. Liceul Combinatului din Hunedoara este, incontestabil, unul foarte bun. E, de fapt, și cel mai reprezentativ pentru întreg județul, mai ales prin mărime — are peste două mii de elevi. L-am vizitat în tihnă, timp de cîteva ceasuri, am stat de vorbă pe îndelete cu profesorii și elevii de aici. M-a surprins nemulțumirea spusă cu voce tare de toate cadrele didactice de acolo. Ce-i nemulțumește ? Carte multă se învață, meserie — la fel, premii pe la olimpiade, pe la sesiuni științifice — nenumărate, absolvenții — printre cei mai destoinici muncitori din Hunedoara, laude, evidențieri etc., etc. Atunci ? S-ar putea și mai mult și mai bine — spune unul dintre directorii adjuncți, un om în vîrstă, cu multă experiență la catedră și cu multă cunoaștere a rosturilor școlii. Să știți — îmi spune —, meserie prea multă nu se învață în școală. Nu pentru că n-am vrea, dar programa e de așa natură. Cum se face atunci — replic eu — că elevii de aici devin muncitori foarte buni ? Simplu — vine răspunsul. Foarte simplu : învață repede (sînt tineri și prind imediat, sînt curioși și au mintea limpede și trează) atunci cînd își fac stagiatura în combinat. Ce-ați vrea dumneavoastră în fond ? — caut să mă lămuresc. Nu eu, ci toate liceele industriale vor să dea ca absolvenți niște — nu știu bine dacă sună tocmai corect, deși e foarte corect, dar nu sîntem noi prea învățați cu asta — intelectuali în domeniul tehnicii. Nu intelectuali așa, în general, ci în domeniul pentru care se pregătesc și în care vor munci întreaga viață. Convenim, pînă la urmă, că a exagerat puțin, dar problema merită într-adevăr discutată. Și unde să discuți aprins despre buna pregătire ca muncitor decît la Hunedoara ?

La autogară ne-au condus tot Genu Stoica și Ilie Fîntînă. Ei, v-ați documentat îndeajuns ? — ne-au întrebat. Iese ceva ? Pe cînd putem citi în ziar ? I-am liniștit, fără a le promite nimic în privința publicării. Atunci cînd ne-am suit în mașină i-am auzit spunîndu-mi aproape într-un glas : „Salutări lui Ioniță !". I le voi transmite.

Dan Mucenic
Constantin Stan

Partidului

Iubim acest pămînt dintotdeauna,
Toți înfrățiți în mîndrul tricolor,
Căci patriei i-au împletit cununa
Bravi voievozi, ai unui brav popor.

Curg stelele de mai în România,
Prin revoluție am zdrobit cătușa,
Partidul ni-e lumina și tăria
Ce ne-a deschis spre fericire ușa.

Azi, de e visul nostru mai curat,
Gîndul și fapta de zeiască vrere,
Conducător slăvit, tu ni le-ai dat
Și păcii îi închini a ta putere.

Tu ne presari pe frunte flori de soare,
Partid, însemn de luptă și-nălțare.

Constantin Răducanu

Starea de luptă

De-ar fi mereu s-o iau de la-nceput
Mereu vîltoarea luptei aș alege-o —
Să simt al revoluției tumult,
Chiar dacă, astfel, moartea aș culege-o.

De-ar fi mereu s-o iau de la-nceput
Eu aș alege, iarăși, libertatea,
Ea singură fiind vieții țel și scut,
Ea împărțind istoriei dreptatea.

De-ar fi s-o iau mereu de la-nceput
Aș cere mamei să mă nască-n Țară,
Sfios pămîntul Țării să-l sărut
De cîte ori mi-e inima amară...

Sorin Holban

Gînduri pentru partid

I

Tot mai înlăuntru
Întețind flăcările
Niciodată fără sens
Izvorîte din tîmpla ta
Din brațele tale
Din viziunea ta
Tot mai înlăuntru
Luptei cu tine însuți
Uitînd de tine
Spre binele mulțimii
Spre izbînda totală...

II

Lîngă el tot timpul
Inseparabil de sufletul lui
Ca soarele de lumina sa
Fericindu-l că-i ești
Tovarăș bun de drum
Spre vîrful sublim
Făuritor de aștri
Lîngă el tot timpul
Niciodată înafară lui
Desăvîrșindu-te...

III

El spune numai adevărul
În cuvîntul lui e cald
Și înfloresc trandafirii
Zboară păsările în libertate
Copiii desenează istoria
Cu priviri de rouă
El spune numai adevărul
Ca pe viața lui ce-o respiră
Albinele
În cuvîntul său e bine
Și pîinea miroase a eternitate...

IV

Luminos vede el viitorul
Luminos ni-l arată și nouă
Din purpură-i drumul
De auroră-i visarea
Sufletul lui ne apropie țărmul
Ne gîndește pe toți ca pe unul
Luminos vede el viitorul
Luminos ni-l arată și nouă
Sufletul lui ne apropie țărmul
A cărui lumină ne vede pe toți...

Ion Vergu Dumitrescu

Timp altoit

O iederă sau curpen poate să fie
timpul răsărit cu mult înaintea mea —
nu-i pot bănui rădăcina,
nici vîrful nu îl pot vedea,
dar am altoit pe el un mugur de vie.

I-am crestat în coajă un teu
și crește de-acolo lăstarul
pe care-l știu numai eu.
El urcă, pierzîndu-se în ceață
și lasă în urmă miros de veșnicie.

George Peagu

Cu fiecare zi

Partidului

Cu fiecare zi sub crug de pace
Mai demni, mai liberi și mai plini de-avînt,
Cinstim pe-aceste vechi tărîmuri dace
Mereu încrezători al tău cuvînt.

Am învățat prin veghea ta fierbinte
Să dăm oricărui fapt nou înțeles
Și-ți vom purta prin veac, iubit părinte,
Al străduinței noastre rod ales.

Vibrînd pentru-ale noastre noi destine
Și năzuința bravilor străbuni,
Aprinzi în inimi dorul de mai bine,
Elanul viu spre alte-ascensiuni.

Reverberăm cu har a ta chemare
Sub cerul existenței policrom,
Descoperind răspunderi creatoare
În conștiința fiecărui om.

Crișan Constantinescu

CONFERINŢA NAŢIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

CONFERINŢA NAŢIONALĂ
A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
14-16 DECEMBRIE 1982

Raportul prezentat de tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU

Cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea Planului naţional unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale şi la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului

Publicăm integral capitolul VIII intitulat:

Activitatea ideologică, politico-educativă pentru educaţia materialist-dialectică, patriotică a oamenilor muncii, pentru afirmarea umanismului nou, revoluţionar, pentru întărirea unităţii întregului popor în jurul partidului

Stimaţi tovarăşi,

În întreaga operă de dezvoltare economico-socială şi de construcţie socialistă, un rol de importanţă deosebită revine activităţii teoretice, educative, muncii politice de formare a conştiinţei socialiste a maselor populare, a omului nou. După cum am menţionat, în comparaţie cu dezvoltarea impetuoasă a forţelor de producţie, a economiei şi societăţii noastre, se manifestă o anumită rămînere în urmă a activităţii teoretico-ideologice, a muncii politico-educative de formare a conştiinţei socialiste.

Aşa cum se subliniază în documentele prezentate spre dezbatere Conferinţei Naţionale, este necesar să acordăm mai multă atenţie acestui domeniu, să desfăşurăm o activitate mai susţinută pentru clarificarea diferitelor probleme teoretice şi ideologice în raport cu stadiul de dezvoltare al societăţii noastre, precum şi cu situaţia mondială, cu transformările revoluţionare ce au loc în lume, cu problemele noi care apar în epoca noastră. Este necesar să ajutăm oamenii muncii să înţeleagă evenimentele, sensul evoluţiei sociale, faptul că întreaga dezvoltare internă şi internaţională confirmă cu putere justeţea concepţiei materialist-dialectice despre lume şi viaţă, că organizarea socialistă constituie singura cale de înlăturare a inegalităţilor, a asupririi unui popor de către altul, a exploatării şi asupririi maselor populare, de realizare a unei societăţi mai umane, mai drepte, mai bune, care să asigure tuturor cetăţenilor condiţii egale de muncă şi viaţă, care să permită afirmarea plenară a personalităţii umane, a fiecărei naţiuni. **(Vii şi puternice aplauze).**

Subliniind permanent, în activitatea politico-educativă de formare a omului nou, superioritatea socialismului, a umanismului revoluţionar, a relaţiilor de producţie socialiste şi a repartiţiei produsului social şi naţional în spiritul eticii şi echităţii socialiste, să veghem, totodată, la afirmarea neabătută în viaţă a acestor principii în toate domeniile de activitate.

Este necesar, de asemenea, să punem un accent mai puternic pe înţelegerea rolului de proprietar, producător şi beneficiar al oamenilor muncii, pe necesitatea apărării şi dezvoltării continue a proprietăţii socialiste ca fundament al egalităţii sociale, al făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi a comunismului. **(Aplauze puternice).** În întreaga activitate politico-educativă trebuie să subliniem necesitatea grijii şi răspunderii fiecărui membru al societăţii, fiecărui cetăţean, indiferent de locul de muncă şi cu atît mai mult răspunderea mare ce revine cadrelor de conducere din toate sectoarele pentru dezvoltarea continuă a proprietăţii socialiste. Să nu uităm nici un moment că întreaga dezvoltare socială, bunăstarea poporului, independenţa patriei sînt condiţionate de întărirea bazei tehnico-materiale a societăţii socialiste, ca factor fundamental, hotărîtor al dezvoltării avuţiei naţionale, a întregii societăţi. Activitatea de educaţie politică, de formare a omului nou, cu o conştiinţă înaltă, trebuie să pună un accent deosebit pe creşterea răspunderii faţă de proprietatea socialistă, faţă de apărarea şi dezvoltarea sa.

Munca politico-ideologică trebuie să cultive mîndria patriotică a oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, faţă de trecutul glorios de luptă al poporului nostru, faţă de minunatele realizări în făurirea socialismului, să dezvolte puternic sentimentul de dragoste faţă de popor, de patrie, faţă de partid, hotărîrea de a fi gata în orice împrejurări să servească interesele ţării, cauza socialismului. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

O atenţie deosebită trebuie acordată educaţiei tineretului, pregătirii sale pentru muncă şi viaţă. Să sădim în conştiinţa tineretului spiritul revoluţionar, dorinţa de a-şi însuşi cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi cunoaşterii umane, voinţa de a acţiona în toate împrejurările ca revoluţionari, ca patrioţi, de a-şi servi întotdeauna poporul, cauza socialismului, pacea. **(Vii aplauze).**

În acelaşi timp, să dezvoltăm în rîndul oamenilor muncii sentimentul solidarităţii internaţionale, al prieteniei şi colaborării egale cu alte popoare.

Este necesar, de asemenea, să acţionăm cu toată hotărîrea pentru demascarea şi combaterea diferitelor concepţii ale vechii societăţi, a teoriilor imperialiste, colonialiste, a ideologiei capitalismului, punînd în evidenţă superioritatea concepţiei noastre despre lume şi viaţă, a relaţiilor socialiste, a umanismului socialist, a libertăţilor şi drepturilor omului în societatea socialistă.

Să subliniem permanent că umanismul nostru revoluţionar, întreaga noastră societate pun pe primul plan omul, bunăstarea şi fericirea lui, afirmarea personalităţii umane, realizarea condiţiilor de manifestare şi afirmare egală a fiecărui cetăţean, fără deosebire de naţionalitate. Trebuie să acţionăm cu hotărîre ca în toate domeniile să se manifeste cu putere aceste principii, combătînd, luînd poziţie hotărîtă împotriva oricăror tendinţe de nesocotire sau încălcare a lor. **(Vii aplauze).**

În întreaga activitate politico-educativă de formare a conştiinţei noi, să pornim de la concepţia revoluţionară, materialist-dialectică despre lume şi viaţă, de la principiile socialismului ştiinţific. Aceasta necesită o înţelegere aprofundată şi lămurirea continuă a marilor transformări din societate, a direcţiilor obiective ale dezvoltării, a legităţilor evoluţiei sociale, a cuceririlor ştiinţei şi cunoaşterii universale, care confirmă zi de zi justeţea concepţiei materialist dialectice despre lume şi viaţă, materialitatea lumii înconjurătoare.

Este necesar să combatem cu hotărîre şi să demascăm toate mentalităţile retrograde, mistice, să desfăşurăm o luptă ascuţită împotriva influenţelor burgheze în conştiinţa şi viaţa oamenilor, să luăm atitudine hotărîtă împotriva naţionalismului, şovinismului, rasismului, antisemitismului, a oricăror încercări de învrăjbire şi înjosire a omului, ca manifestări ale forţelor reacţionare care, în actualele împrejurări internaţionale, apelează din nou la metodele şi practicile vechi pentru a slăbi coeziunea şi unitatea forţelor progresiste, a maselor populare, în lupta împotriva imperialismului şi colonialismului, împotriva războiului, pentru o politică de pace şi independenţă naţională. Partidului nostru, societăţii noastre socialiste le-a fost şi le este străină atitudinea de pasivitate faţă de asemenea manifestări. Partidul, societatea noastră au acţionat şi vor acţiona cu consecvenţă în direcţia unei înţelegeri ştiinţifice de către toţi oamenii muncii a principiilor socialismului, a legităţilor dezvoltării economico-sociale, precum şi pentru creşterea răspunderii şi participării conştiente a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate.

Sarcini de mare răspundere revin partidului, organizaţiilor de masă şi obşteşti, uniunilor de creaţie, presei, radioteleviziunii, tuturor organismelor educative din societatea noastră. Sub conducerea partidului, ele trebuie să desfăşoare o activitate susţinută în vederea ridicării nivelului politico-ideologic al cadrelor, formării conştiinţei revoluţionare, socialiste a maselor, înarmării întregului nostru popor cu arma revoluţionară de luptă pentru socialism, pentru comunism, pentru o societate a dreptăţii şi egalităţii sociale. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

Presa, radioteleviziunea, toate mijloacele de informare în masă, literatura, teatrul, cinematografia, celelalte arte, care se adresează maselor de milioane de oameni, trebuie să abordeze, în spiritul ideologiei partidului, problemele existente în societatea noastră, să ia poziţie fermă faţă de diferitele aspecte negative, să pună pe primul plan propagarea principiilor şi concepţiilor revoluţionare ale partidului nostru despre lume şi viaţă. Ele trebuie să înarmeze tineretul patriei, întregul popor, cu teoria luptei revoluţionare, dezvoltîndu-le hotărîrea fermă de a învinge orice greutăţi, de a asigura mersul neabătut înainte al patriei noastre pe cele mai înalte culmi de progres şi civilizaţie. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

Documentele privind stadiul actual al socialismului în ţara noastră, problemele teoretice şi ale activităţii politico-educative, ca parte integrantă a programului partidului, dau o perspectivă nouă, luminoasă, întregii activităţi desfăşurate de partid, de popor Ele trebuie să dinamizeze activitatea din toate sectoarele, să ducă la întărirea şi mai puternică a forţei şi unităţii partidului, a rolului său conducător, la întărirea unităţii întregului popor în cadrul Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, la întărirea suveranităţii şi independenţei patriei noastre. **(Aplauze puternice).**

Problemele supuse spre dezbatere Conferinţei Naţionale asigură realizarea hotărîrilor Congresului al XII-lea şi ridicarea României la un nou nivel de dezvoltare, creşterea continuă a bunăstării materiale şi spirituale a poporului. Acum, hotărîtoare este activitatea organizatorică, practică pentru realizarea lor în viaţă. Este necesar ca organele de partid şi de stat, organismele democratice, toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, întregul popor să acţioneze într-o deplină unitate pentru realizarea în viaţă, în cele mai bune condiţii, a planului de dezvoltare economico-socială, a tuturor hotărîrilor. Fiecare, la locul său de muncă, să acţioneze cu fermitate în vederea îndeplinirii sarcinilor încredinţate de partid şi popor, răspunzînd prin muncă şi fapte concrete încrederii acordate, aşteptărilor partidului şi poporului, asigurînd înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XII-lea, a Programului partidului.

Dispunem de tot ce este necesar, putem şi avem forţele pentru a depăşi greutăţile ivite într-un sector sau altul. Să facem ca influenţele crizei economice mondiale să se resimtă cît mai puţin în ţara noastră, să asigurăm realizarea obiectivelor de trecere la un nou stadiu de dezvoltare, la o nouă calitate a muncii şi vieţii, să ridicăm România pe culmi tot mai înalte de progres şi civilizaţie.

În condiţiile grele, de furtună, să demonstrăm forţa şi trăinicia societăţii noastre socialiste, capacitatea partidului de a conduce poporul şi patria spre noi victorii. Să demonstrăm că partidul nostru comunist, născut în furtună, călit în anii grei ai ilegalităţii, nu se teme de greutăţi şi îşi îndeplineşte cu cinste misiunea istorică în orice împrejurări. Să arătăm că partidul nostru îşi va îndeplini mişiunea de unire şi de conducere a poporului nostru pentru înlăturarea oricăror greutăţi şi pentru înaintarea neabătută a României spre înaltele piscuri luminoase ale societăţii comuniste. **(Aplauze şi urale puternice ; se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R. !“, „Ceauşescu — România, stima noastră şi mîndria!“).**

«Patria este inlăuntrul nostru»

Urmare din pag. 1

riduri şi gînduri. Fascinantă este ipoteza unor oameni de ştiinţă care pretind că Timpul (cu majusculă !) n-ar fi altceva decît combustibilul care alimentează stelele ; acestea, la rîndul lor, sînt doar gigantice ruguri pe care arde Timpul, scopul întregii operaţiuni — acţiunea Timpului — fiind să împiedice împrăştierea energiei astfel reciclate, de unde şi posibilitatea Timpului de a „reîntineri“ orice corp ceresc, pînă şi pe acelea în care energia a ajuns la o stare de echilibru...

Noi nu sîntem stele. „Reîntinerirea“ noastră se obţine numai şi numai prin racordarea la trecut, la experienţele Istoriei, aşa cum s-au bune şi rele, dulci şi amare. Cu Istoria nu se poate trafica în nici un fel, tocmai pentru că Ea reprezintă uriaşul rug stelar al milioanelor şi milioanelor de semeni de-ai noştri, care au alimentat focul sacru cu simţămintele lor, cu crezul lor, cu intransigenţa lor, reîntinerind întruna, prin nepoţi, meleagurile de la Dunăre şi Carpaţi. „Ce e Patria, ce e Patriotismul ? — se întreabă Delavrancea. Ce este acest sentiment care răscoleşte toate puterile din om, şi, în anumite clipe, îl ridică mai presus de existenţa lui şi-l face să moară de bunăvoie pentru liniştea şi mărirea unor urmaşi pe care nu-i va cunoaşte şi nu-l vor cunoaşte ? Patria este înlăuntrul nostru, şi o ducem cu noi peste ţări şi peste mări“.

În noaptea de hotar dintre ani, în secundacheie care reverberează toate clipele trecute şi, revigorîndu-le, ne proiectează cu nădejde în viitorul apropiat sau mai îndepărtat, cum să nu-ţi aminteşti că omul, oricît ar fi el sub imperiul Timpului, găseşte într-însul resurse de a pune Timpul la treabă, de a-i smulge bucurii ; şi, cu demnitate, îşi continuă drumul printre aştri — imense ruguri pîlpîind în infinit, candide luminărele într-un pom de iarnă fericit. Cîndva le vom privi de-aproape, cu faţa îmbujorată de emoţie, după ce vom fi lăsat aici anii-pămînteni şi vom fi descoperit „propulsia fotonică“, tocmai ca să ne putem înscrie, mai deplin, în existenţa Universului, adoptîndu-i calendarul anilor-lumină. Pînă atunci călătorim, călătorim, cu corabia noastră de lut, comună, Terra, pe orbita-i maiestuoasă. Toate pînzele sus, vîntul cosmic ne umflă velele, ochii copiilor noştri sînt hublourile prin care privim linia orizontului, şi chiar dincolo de ea, viitorul.

ÎNALTUL FORUM

Urmare din pag. 1

care operaţie de evaluare şi sinteză. Se remarcă îndeosebi această progresivă şi fecundă explorare a realităţilor lumii de azi, raportarea în permanenţă la actualitate sau, mai bine-zis, concentrarea inspiraţiei asupra acelor surse ale muncii şi vieţii care fac din realitate un domeniu apt al transfigurării artistice şi ca atare vital pentru condiţia însăşi a creatorilor de artă. Toate acestea reprezintă un semn al înnoirii, unul din semnele înnoirii pe care, în bună simbioză cu tradiţia şi cu valorile înaintate ale trecutului, literatura şi arta, le trăiesc în profunzime.

Problemele culturii sînt inseparabile de acelea ale vieţii, ale muncii şi creaţiei pentru înfăptuirea operei de propăşire a întregii naţiuni.

Cultura şi arta sînt chemate ca în modurile lor specifice să sprijine marile ţeluri ale întregii noastre societăţi. Îndemnul însufleţitor rostit de tovarăşul Nicolae Ceauşescu li se adresează şi lor : „În condiţiile grele, de furtună, să demonstrăm forţa şi trăinicia societăţii noastre socialiste, capacitatea partidului de a conduce poporul şi patria spre noi victorii. Să demonstrăm că partidul nostru comunist, născut în furtună, călit în anii grei ai ilegalităţii, nu se teme de greutăţi şi-şi îndeplineşte cu cinste misiunea istorică în orice împrejurări. Să arătăm că partidul nostru îşi va îndeplini misiunea de unire şi de conducere a poporului nostru pentru înlăturarea oricăror greutăţi şi pentru înaintarea neabătută a României spre înaltele piscuri luminoase ale societăţii comuniste“.

radu cârneci

Fiul lui Zamolxe

Soarelui mă rog dimineața și seara ;
atunci gîndul meu e adînc și limpede,
pașii timpului lini-dureroși, în ochi
zări boreale, pe cer aurite stindarde,
norii
și mă dilat, cu veșnicia cuprinzîndu-mă.

Și zic : „Binecuvîntată, Părinte al marii lumini
pămîntul acesta, mîngîie-l, dă-i semințe
ca unei femei dornice de rod,
cuprinde-l în pînza legănătoare a ploii
și puls viu pune în brațele fiilor lui
și dă-i eternitate, dă-i
bucuria nunții mult așteptate,
și dă-i durerea facerii..."

Aici sunt eu : puternic și bun,
cuvintele-mi asemenea-s unei orchestre,
sufletul : sunet divin,
răsuflarea : fum sacru, înmiresmînd
țipătul nașterii.
Veniți la porți,
alergați la intrarea-n Cetate :
acolo de pază, eu ;
săpați fîntîni spre apa cea dulce : eu,
fructe de mînie și dragoste din umerii mei,
iar șuvoiul acesta de aur
din inima mea ivindu-se ;
veniți la porți și dincolo de ele,
căutați-mă !

Nobil chip, veți spune,
încrîncenat și bun,
aspru și surizător,
puternic și duios :
bun pentru viață și moarte!...

Și mă rog Soarelui dimineața și seara,
asemeni femeilor și bărbaților mei ;
aici la răspîntia vînturilor trebuia să fiu,
să rămîn !
Aici, de taină, dedesubt și deasupra,
iar pe zări, aurite stindardele mele...

Drumul spre munte

Drumul începe din sămînța căzută-n pămînt
(sămînța din altă sămînță) și încet
se înfiră sub zare ;
oricît altfel s-ar vrea, drumul începe
dintr-un miez de dragoste și se înalță arbore,
iar în depărtare Marea
vuindu-și puterea și veșnicia.

Apoi drumul se-ndreaptă
spre Marele Munte, drumul ca un abur,
ca un șarpe, lin prefăcîndu-se-n cîntec,
prin inima ierburilor trecînd,
simțirea arzîndu-o
ca o coastă în șuier, iar în urmă
Marea vuindu-și puterea și veșnicia.

Neștiut și ciudat începutul drumului :
atunci și nu altădată
și apoi pe valea de cer purtîndu-te ;
neștiut și sfîrșitul acestuia :
dedesubt taina sîngelui, deasupra steaua !
o, pașii neobosind
și sufletul plin de pofte mereu.

Spre Muntele de taină drumul aleargă,
patemi topindu-le, iar de jur împrejur
cîmpia faptelor fiecăruia –
nu vă uitați înapoi ! sfîrșitul doare
asemenea înjunghierii ; în urmă cetățile ard :
scrum și uitare ; amintirile sunt sărbători
ale drumului-înainte.

Departe, aproape, aici, nicăieri Muntele de
taină :
nu vă uitați înapoi :

Desfrunzire

Șoaptă, nu !, pasărea dragostei dusă,
iarba intrînd tăcută în pămînt,
și Zodia Vărsătorului sus ă
înclinîndu-se în orînd ;
miresme de răcoare mai bîntuie
peste calea ce mîntuie.

Os în os pătrunzîndu-se lin.
măduvă, mușchi și tendoane
topească-se-n dulce venin
căutîndu-te, doamne,
aflîndu-te în Marea Moartă,
în clipa spartă.

Iată, așa se trece gura-n cîntare,
sîngele în iubire flămîndă,
lacrima în stînca de sare,
tăria în așteptata osîndă :
preatrecătorule, pomule
preadesfrunzitule, omule...,

Gîndind la lume

Aici, între marile ierburi, gîndesc la lume :
trupul meu odihnindu-se, sufletul, nu,
aici un freamăt de viață-ndelung.

Tu, cel nevăzut, care mă respiri și mă însetezi,
tu, cel din sîngele meu,
neodihnitule pînă la marginea ta,
pătimașule, pismătareț pe aștri, pe drumul
acestora
timpul te-adună, făcîndu-te bob nevăzut,
flămîndule de taine !

Cui să dăm vama tîrzie, steagul de abur,
iar închinarea la care fără-de-taină ?
Și pînă cînd întrebarea de sînge ?
Din marile orașe se-aud cîntări de secol,
de dragoste calpă, iubiri la comandă, ,
iar acolo, departe, încă războaie :
se moare pentru un pumn de lumină,
pentru o fărîmă de pîine,
acolo se intră în veșnicie pentru culoarea
chipului,
pentru dorința de aer,
pentru o iubire !
Ce zei-dumnezei sunt norii aceștia,
spre cine surîd și care ochi nevăzut
îi îndeamnă, răcoarea lor pentru cine ?

Aici, în marile tăceri, de ierburi cutreierat,
de întrebările lor ; se aud rădăcinile adînc
între glorii trecute ;
Poetul rămîne semnul de veac,
mereu înnoindu-se, prăbușindu-și statuile
oarbe –
eu sunt cel care se întreabă, întrebîndu-vă...

La zidirea cuvintelor

Sunt fericit de cuvinte precum zidarul
de lucrul mîinilor sale, fericit
de culoarea lor cînd le scriu pe cer
și pe frunțile voastre : ele cresc asemeni
adevărului, împodobindu-mă,
împodobindu-vă !

Ce știu ei, îndîrjiții luptători cu sabia
și cu tunul, ce știu ei,
mai marii peste puterea atomului
și-a fiilor acestuia,
ce știu ei despre forța cuvintelor,
aceste plante miraculoase ?

Nerostindu-le, înmugurindu-le, doar,
dîndu-le mireasmă și putere, așezîndu-le
în ordinea purității,
eu sunt asemenea Demiurgului dînd lumii
frumusețe și tărie
prin cununa de sunete.

Cînd sunteți obosiți, chinuiți, sau, poate,
prea fericiți,
odihniți-vă cu ele, dăruiți-vă lor
– dragoste mare ! –
ca într-o baie de plante cosmice
pe aceeași tulpină cu flori aurii și albastre

fericit la zidirea cuvintelor...

– din volumul „Timpul judecător" în curs de
apariție la Ed. Eminescu –

---

leontina nedelcu

Sfîrșit

Mai amar ca vinul,
Ochiul luminînd pentru tine
În cornișa vîntului
Și mai amar ca ochiul
Părul cutreierat de vulpi
Orbite de fum.

Somn albastru

Ploaia tremurîndă ca un joc viclean
Soarbe vremea nevrotică, flămîndă
...este singurul lucru real
Adorm în brațele privighetorii sfîșiată
de propriul cîntec
Sub o stea tîrzie,
în cochilii de solitudine
Înnoptează erotice ninsori
Ochiul sclipește desuet și ringul e gol.

Repriza

Totul se scaldă într-un ochi de vultur
Primejdii de mărgean ascunse-n cuget
Se tîrăște vara într-un melc
Se scutură un cer de porumbei
Întreaga scară înecată-n manechine
Un anotimp într-o prăpastie
Cu tropot de iepe.

ISTORIE CONTEMPORANĂ

gheorghe daragiu

LA ȘIRIA PE SUB DEAL...

Din netezimea cîmpului se înalță semeț, dealul munte — fiindcă așa pare —, Șiria care poartă în vîrf ca o căciulă zidurile unei cetăți dacice, la origini, peste care s-a suprapus timpul cu alte ziduri, roase tot de timp...

E duminică, ceața s-a ridicat și cu uimire observ că lîngă cetate se înalță un releu imens, de televiziune. Horia Ungureanu (prozator înzestrat), îmi arată cele două timpuri alăturate, petrecute, așa cum timpul se petrece și ne petrece prin el...

Citesc la Muzeul de istorie al așezării, printre altele, o mai vizibilă, la zi, carte de vizită „1982 — Emil Monția, 100 de ani".

— Ne pregătim să-l sărbătorim pe Emil Monția, ca centenar. O facem — spune tînărul secretar adjunct al Comitetului comunal de partid, Ioan Mocuța — cu bucurie și mîndrie deosebită. Socialismul a pus valorile, adevăratele valori, la locul cuvenit. Cultura, parte inseparabilă civilizației noi, are locul ei. Așa că azi cînd facem totul pentru ca valorile, moștenirea noastră culturală, să fie la locul ei avem și un fundal mai mult decît generos — Conferința națională a partidului nostru căreia i-am dedicat multiple realizări. Dar intrați în Șiria noastră. La Slavici acasă, fiindcă toți de aici sîntem neamurile lui. NU ? !

Un cor numai de bărbați, care are o vechime de peste 100 de ani, cîntă. Tineri, azi, Petru Rusu, Constantin Ioniță, Teodor Olar, la senectute Dumitru Pantea (60 de ani), Ștefan Codreanu (66 de ani), ori Petru Arsa (60 de ani) cîntă ! Monția. Se renovează sălile memoriale ale muzeului Monția. Se lucrează la un bust sculptat : Monția !

Cultura deci este la locul ei. Șiria la fel, acasă, stăpînă. Cu o economie prosperă.

Șirienii sînt agricultori. Și vor să rămînă agricultori. Vicepreședintele Consiliului popular, om tînăr și frumos sau cum ar zice deodată cu mine și Horia Ungureanu, faină, certifică acest lucru :

— Apoi noi avem ceapeuri și o asociație economică agricolă. Ba nu, tri cu Misca că tot a noastră-i și ea ! Apoi avem multe. No, cu Galșa-s patru ceapeuri ! Uitam că mă cam grăbesc... Apoi la „Șiriana" 1 000 de capete bovine, 3 000 ovine, la „Podgoria" iar 1 000 de bovine și iar 3 000 de ovine, la Galșa 1 200 de bovine, 1 500 de oi, la Misca 200 bovine și 1 500 de oi și sfeclă, grîu, cucuruz, no, și viile — aici îi baza !

Vinul e bun, la Șiria. L-am gustat cu vicepreședintele — că doară-i duminecă — cu doi, ba nu, trei, trei „culturnici" șirieni, unul și unul fiecare : Horia Ungureanu (scriitor) Chevereșan (pictor) Popovici (dirijor de cor) ; în casa pictorului Chevereșan, o casă minunată și la propriu și la figurat, dealtfel, ca toate casele din Șiria. Numai că este o casă-galerie de artă plastică. Chevereșan și fiul lui (care acum e în armată !), au pictat mult, pictează și vor picta. Șiria de azi. De după deal soarele de duminică vrea să închidă un ochi. Pînă mîine cînd se va naște din nou de după acest simbolic deal-munte.

O LECȚIE LA INEU

Lîngă un tablou de dimensiuni mari în care era pictată delegația acestei localități la Adunarea din 1918 de la Alba Iulia elevii se întîlneau cu unul dintre cei din tablou...

— Io mi-s Hoșcu, eu și ceilalți pe care-i vedeți aici ne-am dus din partea Ineului să facem Unirea. Și-am făcut-o. Despre mine scrie în cartea „O zi din istoria Transilvaniei" de Vasile Netea. Să știți că ziua de 24 ianuarie s-a împlinit peste ani la 1 Decembrie, așa au vrut-o românii. Noi n-am asuprit niciodată pe nimeni. Noi am vrut să fim noi în casa noastră. Așa este azi. Așa va fi mereu...

Lecția de istorie, acea lecție de istorie, a rămas memorabilă în ochii tinerilor ce-au ascultat-o. Cu atît mai mult cu cît ea a fost continuată cu a doua ei filă în care profesorul Ion Vodă a ilustrat istoria de azi a patriei, a așezării de pe Crișul Alb.

Ineu. Numele acestei localități amintește oricui de proza lui Ioan Slavici care descria acest loc cu oameni amărîți ce se ocupau cu creșterea vitelor și care erau adeseori supușii unor adevărate drame. Înșiși oamenii în vîrstă ai Ineului povestesc azi despre acea localitate prăfuită, de cîmpie, care era cu ani în urmă această așezare. Ineul acum este un oraș cochet, complet asfaltat, cu edificii moderne, cu unități industriale ce vorbesc de progresul în care se află această așezare străbătută de cîntecul lin al rîului în care-și oglindește tăcut turnurile cetatea-mărturie a istoriei în care la 1601 a poposit pentru o noapte Mihai Viteazul în drumul lui dureros spre Viena imperială.

Putem afirma că Ineul pînă în anii socialismului nu avea industrie. Existau doar cîteva mici ateliere de croitorie ori fierărie. În 1968 cînd a devenit din sat oraș inventaria ca zestre economică două cooperative agricole de producție, două meșteșugărești și o unitate de industrie locală. Ineul are azi o unitate de industrie textilă cu 600 muncitori, o alta de tîmplărie și plăci fibrolemnoase, una de prelucrare prin așchiere a metalului, o unitate de confecții tip „Artex", o puternică unitate a cooperației meșteșugărești cu 700 de muncitori, trei cooperative agricole dezvoltate și o întreprindere piscicolă importantă.

Ineul a dobîndit alură de oraș modern. S-au construit blocuri ce însumează 800 de apartamente în locul unor case dărăpănate, școli cu laboratoare moderne, magazine, o policlinică, o casă de cultură cu o sală de 400 de locuri, un modern local pentru poștă și s-a dat în folosință un hotel cu trei nivele care a fost botezat „Moara cu noroc".

— Se înțelege că devenind din sat oraș modern — spune, cu răspundere, Ioan Fluieraș, secretar adjunct al Comitetului orășenesc de partid — n-am isprăvit ; avem atîtea lucruri de făcut ! Au început lucrările de extindere a unității textile, se muncește la modernizarea fabricii de mobilă. Apoi mai sînt lucrările edilitar-gospodărești.

O lecție de istorie la Ineu. Elocventă. România este o țară puternică, aflată în progres, condusă de un partid clarvăzător.

Emil Ruși . „Victorie"

Izvoarele

Urmare din pag 1

o cultură prea tînără, cum s-a susținut adeseori, ba dimpotrivă. Cunoșteam însă cam prea puțin această prețioasă tradiție și o interpretăm în chip foarte lacunar și arbitrar.

Dacă este să luăm în seamă numai marele volum de reeditări — cu adevărat impresionant — care s-au realizat în ultimii vreo 15 ani, de la cronicari și pînă la autorii secolului nostru, avem în față dovada unei tradiții spirituale de mare valoare. Iar a nu pune la contribuție această tradiție pentru declanșarea mai plenară a potențialităților contemporane ar fi o greșeală de neiertat.

Nu pune nimeni la îndoială că reeditarea marilor noștri clasici nu a fost un proces lejer și cu atît mai mult că acest proces s-a încheiat. Pînă vom avea fie și o singură pagină din Eminescu încă netipărită în ediția academică nu putem cunoaște odihnă. Dar că s-au făcut atîtea în acest domeniu iarăși este de ordinul evidenței.

Toate reeditările întinse pe parcursul a aproape un secol și jumătate, de la **Magazinul istoric...** al lui Bălcescu și Laurian și de la reeditările lui Kogălniceanu pînă prin anul 1965 nu depășesc ca număr, nu zic și ca valoare filologică, ceea ce s-a făcut în ultimii 15 ani. Avem, în sfîrșit, cîțiva autori editați complet sau aproape de împlinirea operei complete (Delavrancea, Ibrăileanu, Rebreanu cu **Opera magna** etc.).

Se poate pune întrebarea : cît și cum au contribuit aceste masive reeditări la mai deplina limpezire a conștiinței artistice a scriitorilor actuali? Luat în parte, cutare sau cutare scriitor nu vom încerca un răspuns, dealtfel el nici nu trebuie dat pe cazuri particulare. Este însă de netăgăduit că **luminile** clasicilor au contribuit la instaurarea unui nou climat, mai larg cuprinzător, mai nuanțat, mai în cunoștință de sine față de rosturile artei. Critica și istoria literară, care prin studiile și monografiile lor au ajutat procesul reeditărilor, au dobîndit ele însele o mai largă comprehensiune față de conținutul și mai buna interpretare a operelor prezentului.

Cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu îndemna artiștii să se ducă la **izvoare**, am înțeles această sintagmă în chip plural — **izvoarele** sînt faptele istoriei noastre bimilenare ; **izvoarele** sînt realitățile noastre actuale, cu luminile și umbrele lor, dar într-un implacabil proces de descătușare al celor mai de preț energii ; **izvoarele** sînt gîndirile și frumusețile fără de seamăn pe care ni le-au lăsat de moștenire marii noștri înaintași.

Integrarea acestor gîndiri și frumuseți prezentului nostru creator ne întărește sentimentul de mîndrie al apartenenței la o identitate inconfundabilă, dar totodată ne și potențează energiile în efortul de a crea noi opere de valoare pe măsura cerințelor timpului pe care îl trăim.

Desen de Nicolae Gadonski

Plicul

Mai înainte de a se îndepărta de casa lui Emil, Nora și Ion întîlniră un om cu glugă pe cap și cu o pelerină atît de lungă încît mătura trotuarul.

— Ce-ar fi să vedem ce este cu acest om și încotro se îndreaptă ? propuse Nora.

— Ceea ce ai dorit, cred că ai obținut ; n-are nici un rost să urmărim trecătorii de pe stradă, răspunse Ion.

— Bine, dar cel de adineauri ar putea fi chiar el, insistă Nora.

— Repet încă o dată, nu ne privește cine încotro se îndreaptă. Ai mărturia în buzunar, nu-ți ajunge ?

— Ba da, sînt fericită că Emil nu m-a uitat și că exact cînd aveam mai mare nevoie de ajutorul lui s-a purtat ca un cavaler desăvîrșit ; n-am să uit asta niciodată. Te rog numai atît : să așteptăm doar un minut pentru a ne convinge dacă tipul în pelerină va intra sau nu în curtea lui Emil.

— De acord, spuse Ion, dar dacă trece de casa lui Emil îți propun să ne îndreptăm cît mai repede spre casă.

Lunganul cu glugă pe cap trecu într-adevăr fără să arunce măcar o privire spre casa bătrînului miner, însă (după ce Nora și Ion cotiră pe prima stradă la stînga) se întoarse brusc și din cîțiva pași ajunse la poartă, intră dezinvolt în curte, apoi în casă și-i înmînă lui Emil o scrisoare fără a-i adresa nici un cuvînt. Geanta de poștaș din care scosese plicul era nou-nouță, fapt care îl miră mult pe Emil, fiindcă — după cîte-și amintea — nu văzuse decît jerpelituri, dar niciodată o geantă nouă la un poștaș.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc, repetă Emil, așteptînd ca poștașul să se retragă. Acesta însă după ce-l pironi cu o privire metalică se retrase doar trei pași, apoi se așeză într-un fotoliu. Emil deschise plicul și începu să citească următoarele :

„Purtătorul acestei scrisori așteaptă un răspuns pe loc la cele inserate mai jos.

Stimate doctore,

a trecut multă vreme de la nenorocirea care s-a abătut asupra dumneavoastră. Cel ce vă

---

teatru

Ca frunza dudului...

Iadul ar putea fi rai aici pe pămînt dacă omul și-ar apăra dreptul și libertatea de a fi om... Acest gînd al regizoarei Cătălina Buzoianu desprins din eseul pe marginea textului lui D. R. Popescu poate servi drept motto al reprezentației Teatrului MIC.

Prin frontonul unei clădiri masive în paragină se zărește mereu luna plină, un dîmb ca excrescență a reliefului cu întinderi mlăștinoase, o vegetație luxuriantă cu tufișuri obscure, un jgheab cu apă stătută, o barcă împotmolită... Și peste toate aceste însemne, planul înclinat al unei suprafețe translucide care reflectă pasiv, ca în cele din urmă să refracte acuzator (scenografia Mihai Mădescu). Un univers în descompunere care-și dezvăluie treptat vicii morale monstruoase. Personaje maculate, cu o vitalitate nocivă doar vag mascată, evoluează în armonii confuze modulîndu-și comportamentul în disonanțe bizare dictate de oportunismul suveran. O percepție oscilantă a existenței, o pendulare între realitate și irealitate, între teluric și celest, între rațional și irațional, confruntarea permanentă dintre esență și aparență indică confuzia progresivă a valorilor dînd la iveală mistificarea. Halucinația tinde să abolească contingentul, resorbindu-se într-o mitologie factice, derizorie, ridicolă. Dilatarea observației conduce în mod logic spre un final exploziv și regenerator. Regizoarea, idealizînd în sensul scriiturii, estompînd trivialul și accentuînd mirificul, a evidențiat **morala**. Magnificența montării, supralicitarea formei, estetizarea stării de criză exprimă coerent și consecvent incidența dintre teatralitatea specifică literaturii lui D. R. Popescu și spectaculozitatea barocului, gen proxim al decadenței. Fluența discursului dramatic, dimensiunea filozofică la acest spectacol de exegeză, este atinsă și datorită creațiilor actoricești. Interpreții urmează exemplar intențiile regiei care, la rîndul ei, oferă fiecăruia posibilitatea afirmării. Antrenați în metafora ingenioasă, generalizantă, a piesei și cuceriți de arguția personajelor, de predilecția pentru perifrază și parafrază, actorii au contribuit în evoluția scenică la instituirea unei polifonii, a unei simultaneități cu pulsații intermitente. Mitică Popescu și Dan Condurache întruchipează doi rezoneri perverțiți, unul meschin delator în retragere, altul blazat epicurean. Li se alătură Dinu Manolache, insul de viitor debitînd un enervant comentariu „metacritic" al imposturii și tandemul Oana Pelea, Adriana Moca — fragede „inocente" în curs de inițiere și care pentru început manevrează un bătrîn neputincios, Vasile Nițulescu — figurare a destinului orb. Nicolae Dinică dă imaginea caricată a autorității infatuate peste măsură, iar Mihai Dinvale reproduce accentul vulgar- melodramatic al dezrădăcinatului. Doina Tamaș schițează discret corupția serafică. Gheorghe Visu susține umorul sec al omului de rînd pe umerii căruia apasă în ultimă instanță misiunea grea și periculoasă a asanării. Masivitatea obtuză a suficienței în acțiune o exprimă exact Puiul Panduru. Ipostaziind vîrstele anterioare ale eroinei principale, fiica — Ioana Pavelescu-Sion are expresia damnării unui pescăruș care s-a născut cu aripile frînte, iar rivala — Rodica Negrea, e un amestec de vanitate și voluptate, stupidă senzualitate fadă. Leopoldina Bălănuță conferă insolit unui rol extrem de dificil, la limita dintre poezie și violență. Pe cale de a fi exclusă de la ospățul parvenirii, sub pavăza sau din cauza nebuniei, protagonista acestui mit modern își asumă riscul de a denunța generalizarea corupției. Dar reluarea, repetarea așa-zisului gest justițiar nu face decît să consemneze încă o dată — dacă mai era nevoie — relativitatea adevărurilor.

Irina Coroiu

---

film

Secvențe

Cel mai rău lucru ce i se poate întîmpla unui film este să fie lăsat pradă însuși modelului în care ar putea fi închis. Dacă **„SECVENȚE"**, recenta creație a lui Alexandru Tatos, pe care îl descoperim acum în ipostaza de autor total, ar pleca în lume însoțită doar de eticheta „film în film", cred că destinul lui ar putea fi minimalizat. Cea de a șaptea artă a avut nevoie de numai cîteva decenii pentru a ne convinge că îi este mult mai ușor vieții să treacă drept cinematograf, decît îi este cinematografului să fie chiar viață. Miza unor pelicule ce pot fi numite doar metodologic „film în film" o dau înseși dramaticele raporturi ale artei imaginii cu realitatea ; ele nu exploatează potențialul mitic al cinematografului, ci ne introduc în însuși miezul tensionat al acestor relații. Uneori, filmul poate deposeda de viață pe cei cu care vine în atingere — să ne amintim avertismentul lui Wajda din „Totul de vînzare", cuvine-i-se omului libertatea de a livra cît și ce anume vrea din propria-i personalitate — dar, alteori, tot el, filmul, se caută pe sine în zone secătuite. Cred că din direcția acestui gînd trebuie privite „Secvențele" lui Alexandru Tatos și ale operatorului Florin Mihăilescu. Cele trei episoade, în aparență independente, alcătuiri disparate ale unei viitoare pelicule ce se naște sub ochii noștri sînt, în planul realității artistice, părți coerente ale unui film unic, existența umană, a cărei disponibilitate de a fi deslușită este infinit mai mare decît bătaia privirilor noastre, întunecate uneori de prejudecăți și amăgiri. Gradațiile sînt subtile : în prima povestire, „filmul din film" se lasă măgulit, dar numai atît cît să întindă o capcană, căci „naturalul furat" nu este, încă, viață ; „între semnul intelectual și semnul visceral — spunea Barthes — această artă dispune în chip ipocrit de un semn bastard, eliptic și pretențios, pe care îl botează cu numele pompos de natural". Cel de al doilea episod nu mai lasă loc îndoielilor : povestea comic-dramatică a tînărului pentru care nimeni nu are timp și răbdare să-l asculte, a omului care a descoperit pe cont propriu singurătatea, este doar unul dintre strigătele ignorate ale vieții. În sfîrșit, cel de al treilea fragment nu mai lasă loc amînărilor: în plină filmare, în timp ce în planul întîi se consumă o scenă ai cărei eroi se luptă din greu cu convenția, în planul secund, doi figuranți, cîndva pioni ai unei istorii triste, trăiesc un ceas al unor răfuieli inutile. Întîlnirea celor doi se dilată, raporturile sînt răsturnate, filmul plănuit se retrage, concurat fiind de cel real. Pe platou, oamenii se pot preface că vorbesc, lacrimile pot fi de glicerină, ceaiul de tei poate trece drept vin, cinematograful își poate aroga cu insolență drepturile vieții, dar pentru a fi chiar viață, are de străbătut drumul îndoielilor de sine. Film al căutării adevărului în artă, **„Secvențe"** este, totodată, și un film al chinului tainic — tainic chiar dacă se petrece în ochii lumii — din care se naște arta adevărului. Probabil că nu întîmplător, regizorul „din film", ca și Guido din „Opt și jumătate" al lui Fellini, ca și Ferrand din „Noaptea americană" de Truffaut sînt oameni singuri, iremediabil singuri, în ciuda unei meserii numai „zgomot și furie".

Magda Mihăilescu

UN SECRET DE LA LIPOVA !

Bagheta dirijorului e oprită undeva într-un punct. Apoi descrie un cerc. Cîteva volute și intrăm în marea de sunete, armonios orînduite, ale unui concert demonstrativ dat în sala Operei de stat din Timișoara.

Sala acestui edificiu cultural este minunată. Mă aflu într-un fotoliu, comod, frumos. Gîndul îmi fuge către cei ce l-au făcut. Într-o scurtă călătorie, spre un anume loc.

Lipova din județul Arad își trăiește a doua tinerețe ! Fraza aceasta ce mi-o spune primarul Vasile Popa este axiomatică. Da, da oare și-ar putea — mai zice el — închipui Mara, eroina scriitorului șirian Ioan Slavici, că urmașii urmașilor ei...

324 de fotolii au fost făcute la Lipova pentru Opera din Timișoara cu migală și măiestrie...

— Dar la fabrica de mobilă nu facem numai fotolii adaugă, bine, Ioan Luckhaup ci și un produs fonosonic pe care-l exportăm tocmai peste ocean, în Statele Unite și cum e și drept mai întîi de toate mobilă-mobilă !

Lipova a cunoscut și cunoaște o adevărată ieșire în lume. Procesul de industrializare i-a conferit trecerea peste ștacheta care o marca doar ca un tîrgușor cu tămăduitoare ape minerale, cu amintirea Marei lui Slavici ai cărei ochi te urmăreau prin tîrg, ciudat...

Iată cîteva imagini de azi a localității cîndva, să zicem, anonimă din punct de vedere economic :

Anii socialismului, cu precădere cei ce au urmat anului 1965 au adus Lipovei emblema de oraș, oraș în adevăratul sens al cuvîntului. De ce ? În primul rînd Lipova a îmbrăcat o altă haină arhitecturală, construcțiile noi sînt una lînga alta mărturie de necontestat.

Străzi curate, asfaltate, spații verzi, balcoane gătite, geamuri cu mușcate de iarnă (ah, mușcatele de iarnă care pot ispiti poetul !), magazinele, casa de cultură, școlile și mai ales privirile senine ale oamenilor de aici, privirile lor blînde și calde și vorba lor, domoală cu interesante inflexiuni. Dar despre ce vorbesc Lipovenii ? Ei, iată o chestiune ce pune în meditație mintea scriitorului, a oricărui scriitor. Mai sînt vorbele lor ca ale Marei ? Da, da — Mara nu vorbea despre batiuri, alezaj, raboteză...

E un miracol simplu ! La Lipova contemporană se fac strunguri, într-o clădire nu departe de două cetăți medievale ce stau mărturia altor timpuri.

— La fabrica noastră — spune primarul — lucrează peste 600 de muncitori. În curînd alții se vor adăuga la secția de mecanică grea ! Avem pentru ei tot ce trebuie : cantină cu 1 000 de locuri, apartamente și celelalte.

— Muncim înfrățiți, trăim înfrățiți, aici în Lipova noastră, în unitățile ei industriale și evident și agricole spune un locuitor pe nume Mihai Dorner, inginer la strunguri...

Bagheta dirijorului descrie alt cerc, o mulțime de cercuri, volute noi, țîșnesc din arc și o mare de sunete, armonios orînduite, într-un concert demonstrativ inundă somptuoasa sală a Operei de stat din Timișoara. Stau comod alături de alți 323 de spectatori, la concert. Cîți dintre ei știu oare ce știu eu dintr-un secret, care acum a devenit al lui Polichinelle.

---

scrie a fost martorul acelor clipe nefaste și a făcut tot ce i-a stat în putință să-l divulge pe adevăratul vinovat. Se poate spune că și-a făcut chiar o datorie de conștiință din a face cunoscută opiniei publice vinovăția lui Simion Still față de dumneavoastră. Neacceptînd să fiți manipulat nici într-un fel de către acest om rău, vin la dumneavoastră cu îndemnul de a nu vă lăsa manevrat și de a nu ceda în fața celui care v-a distrus bucuria de a trăi. Știe toată lumea cît de mult ați iubit-o și o mai iubiți pe fiica răufăcătorului dumneavoastră. De aceea nu aveți dreptul să vă provocați un rău și mai mare mărturisind în favoarea celui care v-a nenorocit. În consecință vă propun să retrageți mărturia ce-l desvinovățește pe Simion Still ! Zîmbetele și lingușelile Norei au să vă provoace o durere și mai mare dacă nu vă treziți la timp. Nici ea, nici tatăl ei nu vă pot oferi nimic pentru mărturia ce v-au smuls-o. În schimb eu v-aș putea asigura o viață liniștită pentru o sută de ani de acum înainte. E vorba de uriașa sumă de bani sustrasă de la Banca națională în urmă cu cîteva luni, sumă despre care știu doar eu unde a fost ascunsă și pe care o puteți avea deîndată ce veți înainta tribunalului o dezicere de la mărturia în favoarea lui Simion Still. Omul care v-a adus plicul așteaptă un răspuns prompt la cele propuse de mine. Nu ezitați să fiți de partea adevărului ! Un prieten al dumneavoastră".

Emil împături scrisoarea, o introduse în plic, apoi închise ochii și-și rezemă ceafa de speteaza cărucioruluí. După minute lungi, cînd se hotărî să-i dea poștașului un răspuns, deschise ochii și spuse cu blîndețe privind în pămînt :

— Nu voi retrage niciodată cele declarate de mine. Nu pot să fac una ca asta, ar fi împotriva caracterului meu.

Abia într-un tîrziu își dădu Emil seama că poștașul dispăruse și că din spatele fotoliului în care acela șezuse mai înainte un tigru superb se îndrepta spre ușă rîzînd.

Gheorghe Pituț

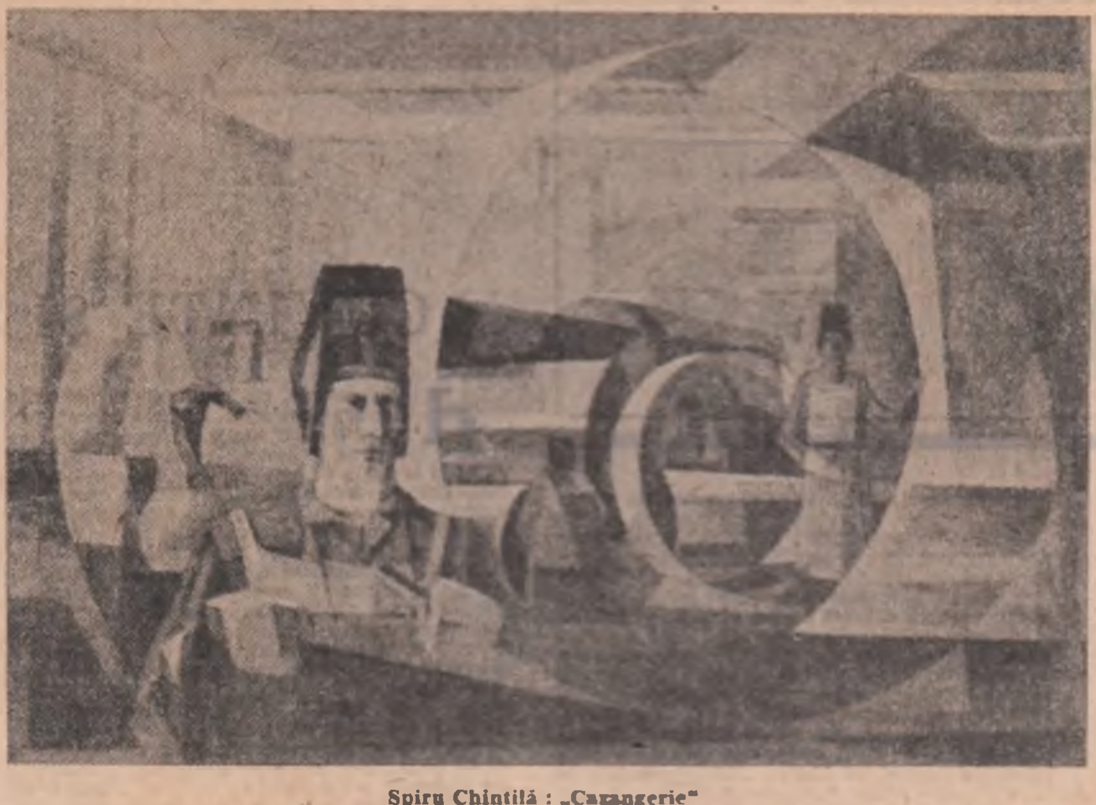

Spiru Chintilă : „Cazangerie"

ion andreiță

Mogoșoaia

Trec ușor corăbiile lumii
Amăgind un cer al nimănui
Pe sub coasa veștedă a lunii
Nici-un cap de pus pe trunchiuri nu-i

A fost cap, intîiul la hotare
La copii știa spune povești —
Și-a rămas cu chipul în altare
Și-n arhitecturi de curți domnești

A fost cap, intîiul, cutezînd
Cum cocorii săgetează-n unghi —
Și copiii lui cădeau pe rînd
Sub hangerul lunii pe un trunchi

A fost cap, intîiul, lîngă casă
Doamna lui el și-o ținea la sfat —
Și pierea în timp doamna frumoasă
Sub arcușul lunii-nsîngerat

A fost cap, cum alte nu mai sînt
Cu porunci ce zămisleau iubire —
Sub răcoarea apei, din pămînt
Umbra lui ne caută subțire...

Se călătoresc și azi corăbii
Cerul nimănui il amăgesc
Coasa lunii s-a topit în vrăbii
Trunchiurile țării lăstăresc.

Șarpele casei

Lui Gabriel García Márquez

Nu mai simte laptele proaspăt
Rodul pămîntului nu mai crește prin preajmă
De la un capăt la altul
S-a întins buruiana rea

În cărămizile din temelie
S-au înălțat găuri mari de-ntuneric
Prin care privesc ochii de strigoi ai
strămoșilor
Cu osînda miilor de ani

Se lasă noapte grea în lucruri și în ierburi
Se-aude surd cum urlă oceanul planetar
Din străfunduri umede doar cățeii pămîntului
Mai închipuie rînjete pe hotar

Dar poate însuși șarpele s-a stins
Demult, cînd încă flori ademeneau grădina
Și-n întunericul ce ne-a cuprins
N-a mai rămas stăpînă decît vina.

La Palermo, dorul Bălcescului

La Palermo dorul bate
Căutînd pe cine-mi ?
În cetăți-singurătate
Stă de pază nimeni

Cad ecouri, cresc ecouri
Rotunjind chemare
La palat topit în nouri
Nu duce cărare

O nălucă lucii ape
Lunecă-n neștire
Cerul nu poate încape
Frageda plutire

Care scapără pieziș
Peste timp și spații
Unde dorul limpeziș
Naște gravitații.

Întîlniri cu Eminescu

Vine cineva și zice :
M-am întîlnit cu Eminescu !

Vine altcineva și zice :
M-am întîlnit cu Eminescu !

Vine un actor și declamă :
L-am descoperit pe Eminescu !

Și așa mai departe
Din descoperire în descoperire
Corsari calificați
Ori navigatori solitari
Se întîlnesc mereu cu Eminescu

În timp ce noi
Cercetăm Calea Lactee
Și Steaua Polară
Așteptînd din frunzișul sonor
Planeta Eminescu să răsară.

În numele adevărului

Urmare din pag. a 1 -a

revoluționar, mereu ascendent. Și a fost așa pentru că în fruntea luptei sale s-a aflat Partidul Comunist Român, comuniștii, sub steagul cărora poporul s-a înrolat mereu mai conștient, mereu mai hotărît. Și au fost acești ani, ani de izbîndă reală, pentru că printr-o fericită coincidență istorică, cutezătoarele idealuri ale prezentului socialist au aflat în persoana tovarășului Nicolae Ceaușescu conducătorul ideal, omul politic care să le asigure, prin catalizarea tuturor energiilor națiunii, înfăptuirea neabătută, revoluționarul care a avut tăria de a înlătura, fără ezitare, tot ceea ce s-a dovedit a fi străin de spiritul și cerințele reale ale țării, tot ceea ce era parazitat de dogmatism și închistări. Cultul dialecticii ! Așezarea pe cea mai înaltă treaptă a acțiunilor colective !

Ne rostim, azi, adevărurile cu claritate și răspicat. Adevăruri în care se află profund implicat spiritul revoluționar, patriotismul, devotamentul nostru față de patria în care ne-am născut și trăim. Ca martor și participant la evenimentele politice și sociale ale acestei perioade din istoria României, am certitudinea că adevărurile acestea vor triumfa.

Construim, aici, în România, o țară nouă, un nou tip de relații între oameni, o nouă conștiință socială. Vrem, fără deosebire de naționalitate, în condiții cînd relațiile naționale au fost așezate pe baze noi, umaniste, lichidîndu-se orice discriminare națională și asigurîndu-se, ca în puține locuri din lume, drepturi egale tuturor cetățenilor, vrem ca această patrie, patrie a egalității în drepturi făurită de noi, toți, sa fie prosperă, puternică, independentă. Vrem ca integritatea și suveranitatea ei să fie respectate. Vrem să trăim în numele adevărurilor pentru care am luptat.

ion potopin

Decembrie-și ascultă cîntările

Decembrie-și ascultă cîntările pe culmi
vestind că se ridică senine zile-n spațiu
cînd faptele vor crește ca un popor de ulmi
sorbind din veșnicie cu nesațiu
Suveicile luminii s-or arunca-n cîmpii
purtînd un fir albastru covoare mari să țese
de holde mai bogate cu spicele-aurii
cum sînt ale pămîntului mirese...

Cu sufletul la gură stă fiecare rîu
stă Argeșul și Oltul sub verzi acoperișuri
de parcă văd cum suie cetățile de grîu
din ale verii vaste secerișuri
și cum pe masa țării se-așează, aburind
o pîine albă, mare, cu miez ca mierea dulce
și aripi largi, pereche, de umeri cum se prind
acestui timp înveșmîntat în fulger.

Decembrie ! Cuvîntul mai plin și mai sonor
el însuși e-o arcadă sub care mai de vreme
e-acum entuziasmul întregului popor
înflăcărat de vrerile-i supreme...
Cum a vorbit partidul așa va fi, o știm
fremătător, răspunde din mii și mii de ramuri
pădurea ce ne-ndeamnă, a țării, unanim
înfășurată-n tricolore flamuri
de parcă tot poporul se află la tribună
și-n glasul lui se-aud, vuind, puteri din veac
sviсnește din cuvinte vertebra lui străbună
și-n fața ei și viforele tac !

La început de iarnă

La început de iarnă urcă-n arbori
războaiele frunzișurilor verzi
chilimuri largi să țese și ștergare
pe-ntinderile cărora te pierzi
ca prin cîmpii cu holde și cu ape
cînd ziua-și scaldă toți copiii-n rîu
și se deschide cartea mare-a țării
ca să citim poemele de grîu...

La început de iarnă, în decembrie
și tu, partid, deschizi în oameni porți
spre ogrăzile scăldate-n bucuria
belșugului spre care azi ne porți
să smulgem din pămînt mai multe roade
căci e-nzestrat pămîntul cu puteri
și cu albastre herghelii de seve
urcînd în trunchiu-acestor coniferi
ce-mbracă în tunici de zări senine
toți anii ce pe magistrale vin
sub steagul ce ne cheamă înainte
spre culmea strălucirii de rubin !

La început de iarnă nu-i putere
care să schimbe pasul tuturor
căci glasul tău, partid, care ne cheamă
e însuși glasul viu din viitor
care acum, aici, ni se răsfrînge
în fiecare vis, în orice gînd
și îl vedem în ochi cum ne privește
spre piscul comunismului urcînd...

Cum nu ne pot opri pereți de stîncă
nici muntele-inexpugnabil zid
că la-nceput de iarnă se aprinde
în inimi primăvara de partid !

Să se înalțe tot mai sus pe schele
în perspectiva care s-a deschis
cum a decis tribuna Conferinței
arhitectura fiecărui vis

Prin care vrem să fim mai sus cu-o treaptă
acum, de la-nceputu-acestei ierni
o Românie ce spre vis se-ndreaptă
sub cumpenele aștrilor eterni !

În toate, însorind, puterea ta e!

Va trebui să fie de-acum, să bată-n turn
din curul luminii, născut, un orologiu
să bată la sfîrșitul periplului nocturn
primind investitura înaltului elogiu
ce te proclamă liber, stăpîn pe tot ce vrei
desprins din roca tare, cum este roca-n munte
să se audă pînă la stele pașii-ți grei
și-apoi, cu nimbul stelelor pe frunte
să-i spui acestui românesc pămînt
că-nveșmîntat în dimineți albastre
va fi el însuși cel dintîi cuvînt
dintr-o Cîntare-a României noastre !

Dar pentru-acestea, pentru-aceasta,-n marș
într-un avînt cît poate să existe
de fulgerele din adîncuri arși
pe magistrala erei comuniste
toți îmbrăcați în toga unui dor
de-a fi mai buni, mai drepți, cu-o mai vitează
bătînd în piepturi, inimă, sonor
ca soarele-n a patriei amiază...

Numai așa, cu purpură de gînd
numai așa, pe umăr, cu aripi tricolore
vom lumina de sus, din culmi urcînd
areopagul care-al tuturor e
de-acolo, ascultîndu-l pe tribun
noi înșine vom fi printre cuvinte
cu tot ce-avem mai sfînt și mai străbun
din glasul adevărului fierbinte.

Că tot ce-avem în suflet mai de preț
și germinează zilnic alte trepte
spre visul comunismului măreț
pe căile, prin veac, tăiate drepte
este cuvîntul tău, suprem îndemn
precum îl scrii cu-a inimii bătaie
și-n versul meu, să fiu de tine demn.

Ca steaua-n vasta cerului păstaie
o cale luminînd departe-și taie
traiectoria ta, prin timp, solemn
că-n toate, însorind, puterea ta e !

laurian stănchescu

Poet de sensibilitate, tînăr și prăpăstios în lunecări de vers, el știe să aștepte piatra confirmîndu-i talentul.

Poate că, drumul pe care i-l doresc va fi lung și relevant, lung și promițător.

Laurian — are o țintă : Poezia !

Mircea Micu

puritate

în golful unui cuvînt
am sărutat culoarea pe umăr

frig

cine rămîne în spate
aude materia cum rîde
ca frigul pătrunzînd în toate

pe cruci de cuvinte
umblu și strig
că-n golul bizarei materii
un martor îngheață de frig

șapte trăsuri

trec lunatice prăpastii
pe sprîncene de păduri
pe poteci patrate albe
trag din greu șapte trăsuri
zeule cu nări de apă
zeu albastru de deochi
zeu cu șapte de trăsuri
lasă-mă în șapte ochi

fata din Arind

Arind e un nume vechi fictiv de sat românesc
în care eu am locuit odată

pe vechiul pod de lemn
ne adunam copii fiind
ca să privim în lemnul gros
chipul fetei din Arind

chipul fetei din Arind
astăzi este înegrit
„unde-au dispărut copiii
care-odată m-au iubit" ?

chipul fetei din Arind
l-am visat cum îmi zîmbea
dar de vechiul pod de lemn
nimeni nu-și mai amintea

sărutul zeului

piatra era sărutul zeului
sărutul lui de început
pe gura ta căzu iubito
cel mai tăcut și greu sărut

sfera era sărutul zilei
sărutul lui de la sfîrșit
dar gura ta era demult
albastre pietre de ghicit

---

plastică

p

Nevoia de personalizare

Ni se întîmplă de multe ori să distingem cu ușurință ceva în spațiul înconjurător fără a fi, însă, în stare să definim cu exactitate ceea ce vedem. Un sentiment dipolar de seducție, dar și de circumspecție ne alimentează, în asemenea situații, elanurile și reținerile într-un efort de obiectivare a observațiilor și opțiunilor, el însuși sinuos și insuficient cristalizat.

Pictura pe care o practică **Luminița Frățilă**, ilustrată de această a doua expoziție personală a sa (Galeria „Cenaclu"), ne provoacă un astfel de sentiment oscilant, realitate ce mi se pare a fi în concordanță cu însăși starea de spirit a artistei. Efectul este net și ni se transmite imediat, ceea ce presupune o disponibilitate considerabilă a capacității de comunicare prin actul creației. **Voința de a răzbi** dincolo de limita aparențelor estetice, formale ori conjuncturale este, însă, mai mare decît rezultatul disputei cu această limită. De unde și casna sisifică a artistei în fața șevaletului, desele ei întoarceri la formula „studiului" de atelier, mai cu seamă în portret și nud. Ritual canonic pe care Luminița Frățilă îl săvîrșește cu ardoarea ucenicului împătimit de uneltele meșteșugului, dar și de seducătoarele jocuri ale imaginației. Căci, nu demonstrația bunei școli pe care o are vrea să ne-o certifice, cît **fiorul inventiv cu care se dovedește în stare să convertească o lecție clasică într-un act manifest de modernitate.** Or, căutările pictoriței se reliefează astăzi tocmai ca formulări ale unei astfel de tendințe. Într-un fel, aici găsim și o posibilă explicație a mozaicului de stiluri ce animă pînzele Luminiței Frățilă : de la echilibrul clasic la erupțiile foviste, de la notația impresionistă la crisparea atitudinală a expresioniștilor.

Cultivînd cu obstinație peisajul, în care evocă una din cele mai bune vîrste ale plein air-ului impresionist (mă gîndesc la Sisley, de exemplu), artista se degajă de orice complex etalîndu-și cu frenezie gustul pentru marile spații deschise — cerul și apa. Teritorii, adică, ale profunzimii și ale nemărginirii, totodată, în care mișcarea dramatică a lumii oglindindu-se în ele dau o expresivă coerență luminii, deci culorii. Cerul și apa (aceasta din urmă, de obicei, calmă și misterioasă) sînt în viziunea artistei **matricea ideală a armoniei cromatice.** Și Luminița Frățilă izbutește în acest tip de peisaj — țărmuri izolate de mare ori de deltă — acorduri tonale de mare subtilitate. Un oarecare exces de afectare a stărilor, ca și unele insinuări manieriste mai puțin controlate amenință demersul creator al artistei, altfel convingător prin marja de sinceritate și elan meditativ ce o vădeste.

Un intens efort de personalizare a mijloacelor de exprimare pare să domine actuala vîrstă creatoare a artistei. Este și motivul pentru care pictura ei se definește, deocamdată, mai mult prin tensiune decît prin rigoare; mai mult prin descărcări impresioniste decît prin arhitectonică.

Nu un spirit oscilant, indecis se manifestă astfel, cît unul neliniștit și iscoditor, atribute proprii înainte de toate unei vocații romantice, în care încărcăturile imagistice și cromatice se convertesc în surprinzătoare atitudini lirice, ritmate de cadențele unei memorii afective foarte vii, dar și de dramatismul căutărilor, ce în plan strict estetic promit un contur dintre cele mai expresive.

Corneliu Antim

---

televiziune

tv

«Tovarășu' scriitor»

Ipostazele în care apar scriitorii pe micul ecran sînt diverse și depind mai ales, de împrejurări. Astfel, scriitorii comemorați beneficiază de filme documentare însoțite de comentarii respectuoase, semănate des cu citate din operele lor ; actori consacrați recită, uneori coruri impresionante interpretează cîntece compuse pe versurile lor. O altă ipostază posibilă t.v. a scriitorului român este aceea de invitat să recite el însuși din versurile sale. să-și comenteze ultimul roman, ori să facă exegeze ultimei apariții editoriale. Și în acest caz scriitorul este tratat cu mult respect. Iar cînd lipsește, este înlocuit cu altceva, de exemplu cu o interesantă precizare meteorologică.

Scriitorul mai este invitat la emisiunile de sîmbătă, uneori și de duminică, cu o tabletă, ceea ce iar este foarte bine. Toate aceste ipostaze, multe altele (pe care nu le mai numim) și în care se acordă scriitorului statutul său deplin reprezentativ, întemeiate pe respectarea muncii sale îi alcătuiesc un portret favorabil în fața telespectatorilor, îi îndeamnă pe aceștia să intre în librării, să caute și să citească multe cărți.

Din păcate însă ipostazele în care apar scriitorii pe micul ecran sînt departe de a fi epuizate. Vedem scriitori, uneori, și în cuprinsul unor emisiuni așa-zis distractive. Scriitorii, poeții, prozatorii, dramaturgii, criticii, toți pe rînd sau de-a valma, sînt luați peste picior de txtieri facili și improvizați. Poeții sînt cu predilecție în atenția acestor făcători de texte neîmplinite, cărora, ca și vulpii din fabulă, strugurii le par acri. În aceste momente „vesele". scriitorii (contemporani, se înțelege) apar în ipostaze neplăcute, nu prea onorabile. Actorii care interpretează asemenea „roluri" par și ei destul de mulțumiți, jucînd după cum îi taie pe ei capul că ar semăna cu modelul. Trecem peste faptul că textierii nu au ajuns niciodată în antologiile de versuri și că asta-i doare. Ne oprim doar la cunoscuta prejudecată burgheză prin care scriitorul este un „scîrța-scîrța pe hîrtie", „un coate goale", un... Cum proliferează această gîndire primitivă în unele texte ale emisiunilor de varietăți, emisiuni cu numeros public, aceasta este o întrebare pentru care trebuie să găsească răspuns alții, și nu noi.

O altă sumă de ipostaze îl prezintă pe scriitorul român contemporan ca pe un extraterestru abia venit pe pămînt, „în documentare". El nu știe nimic, înțelege greu, plutește și nu merge, de aceea „pămîntenii", deobicei din uzine și din C.A.P.-uri, au mult de lucru pînă îl aduc cu picioarele pe pămînt. Un exemplu este o piesă recent televizată (în reluare) a lui Corneliu Marcu : „Personalitate pentru concurs". Este o piesă care a cîștigat chiar un concurs al televiziunii și în care pretextul este vizita de lucru a unui „scriitor" (probabil autorul) într-o uzină pentru a se documenta, în vederea scrierii unei piese cu care vrea să cîștige... un concurs ! Scriitorul este „aerian", neimpus („n-am auzit, dar las că te impunem noi"), timid. interiorizat... Lui, toți i se adresează cu „tovarășu' scriitor", chiar și în lipsă, așa că nu ar fi fost imposibil ca el însuși să vorbească despre sine ca despre „tovarășu' scriitor". Comentariile sînt de prisos.

Iulian Neacșu

Vitalitatea poeziei angajate

Nicolae Dragoş
SCUTIER LA UMBRA CLIPEI

«SCUTIER LA UMBRA CLIPEI»

deşi spiritualiceşte un număr considerabil de poeţi contemporani n-ar fi de înţeles fără Labiş, totuşi, în literă, cel mai pur liric labişian de azi este Nicolae Dragoş, debutant cu „Moartea calului troian", în 1968, autor, pînă acum, de nouă volume, dintre care „Ritualuri intime" (1978) şi „Îngîndurat ca pietrele munţilor" (1979) se reţin indiscutabil. Al zecelea, „Scutier la umbra clipei" (Ed. „Eminescu", 1982) este însă şi cel mai valoros : poetul a sublimat, la un mod propriu, neo-clasicist, momentul „Primelor iubiri" şi al „Luptei cu inerţia". De altfel, la Nicolae Dragoş mitul „labişian" a lucrat adînc şi conştient, o absolut remarcabilă poezie voind să-l portretizeze : „Ce sacru şi ce trist destin să ai / în marmură, de tînăr, chip cioplit / cînd viaţa matca-şi află pe măsură / să treci către imperii vagi de mit / El a rămas mereu poetul tînăr / în timp ce noi ne-am adîncit în ani / Cum ne-a fost dat ca jertfei Mioriţei / să-i fim, şi prin urmaşi, contemporani".

Ceea ce, prin forţa împrejurărilor, era la Nicolae Labiş o convulsivă poezie barocă, aici s-a aşezat, istoriceşte, într-un clasicism de natură reflexivă şi picturală. „Ţara" blagiană, păduroasă, ascunsă în fumegoase mituri, e văzută acum ca o Mumă goetheană iniţială, ca un principiu numenal, interpretat printr-o adoraţie temperată de gînd : „La răsăritul zilei, cînd clipele se cern / în aripi nevăzute ce-şi află drum deschis / se dăruie privirea tărîmului cu vis / împărăţind în plaiul de dor şi de etern / De s-ar putea în munte, cît muntele sculpta / un tulnic sortit veştii între doi ani urcînd / l-aş logodi cu zarea în veşnic tînăr cînt / Mărită Maică-Ţară, întru vecia Ta". Adoraţia ia, cîteodată, forma utopiei paradisiace şi naturiste (Vasile Alecsandri, mare pastelist, nu vedea altfel) precum în acest croquis „pe-ntinderea cîmpiei" : „E aerul în preajmă tăios, mocnit sticlind / subţiri pictează plopii imperiul cu omăt / se-aude parcă-n ceruri un clinchet de argint / un călăreţ aleargă fără-a privi-ndărăt... / Privirea-şi pierde drumul pe drumul ce şi-l cer / lunatecii copaci şi roibul legendar / coboară-n simţuri luna, un delicat hanger / ce taie semn adînc în noul calendar / Astfel se duce anul — cu altul viaţa-mparte / şi sufletul adoarme ca virgula-ntr-o carte". Mai accentuat decît la Nicolae Labiş, aici materia se aşează în ritmuri academice, de vers tradiţional, ottocentesc, semn al unui clasicism solar ; „spiritul adîncurilor" turmentat de alcooluri tari, s-a îmblînzit în chip învederat. Acum, Nicolae Dragoş lustruieşte ceea ce era muzical şi febricitant în „Primele iubiri" pînă la o astfel de lirică picturală, solemnă, de formulă mitologică, precum aceasta unde e descris un „ţăran la fîntînă", ca un erou antic, de epopee, în pictura lui Puvis de Chavannes : „În paşnic ritual, lin ciutura coboară / ca buzei să-i întoarcă mirifica răsplată / şi omul, drept, cărarea s-o urce către vară / culoarea vegetală întinsul să-l străbată. / Calm, ciutura la buze o duce. Şi pe veci / cu apa se-nfrăţeşte. Mereu trăite basme / prin care timpul curge din vechile poteci / spre tînăra lumină ori spre ascunse cazne". „Gînd lîngă ape" e simţul matur al letalităţii. Împletit, în cel mai pur spirit clasicist, cu exuberanţa solemnă a naturii materne ; peste furtunoasele senzaţii „labişiene" de febră metafizică s-au depus acum anticele cadenţe ale epopeii : „Ţipăt fu virilul orgoliu al lemnului / decurgînd înfrînt în curbura visînd lunecare / şi drumul fragil pe întinderi lichide... / Abia acum, în amurg, cînd tandru, luntrea bătrînă / aproape imperceptibil desenează pe strunele apei / finul vis, dizolvat în umbra rămasă / luna îşi află mireasmă gîndită în acel dedemult răsărit".

Proprii spiritului neo-clasic sînt, desigur, şi aceste lente, solemne, versuri înflorite peste care par a luneca, mut, corăbii latine. Poetul cultivă, de aceea, caligrafiile solemne: „Calm, lebedele serii scriu pe hîrtia apei / netulburate, simple în alb caligrafie / şi dunga zării iarăşi văpaie e, şi-aproape-i / cînd pleoapa lunii urcă spre noaptea ce-o să fie" crezînd nu numai în „natură" ci şi în „mitologie". Vechimea revărsată pe canal inefabil în prezent, prelungirea cîte unui adagiu fără vîrstă, ca o filosofie care vine dinainte de istorie, simţul viu al obiceiurilor arhaice durabile — acestea, convocate, dau carnaţie unei poezii senine, neo-clasiciste, şi o feresc de abstractizarea mecanică, parnasiană.

„Arta poetică" e, în aceste condiţiuni, şi o „artă morală", poetul făcînd o pe deplin întemeiată absorbţie de estetic şi de etic, proprie momentelor clasiciste. „Puteam din drum" este a lui cheie morală: „Puteam din drum să mă întorc oricînd / prea era iarba putredă pe margini / şi-n jertfa nu ştiu cărei noi Cartagini / prea nefiresc să pier într-un cuvînt. / Şi totuşi l-am rostit! Şi răstignit / de-acel cuvînt ca fierul de paing / m-am fost sortit prin jertfă să-mi fiu mit / cînd stele-n necuprinse drumuri ning / Puteam din drum să mă întorc oricînd / dar mi-am ascuns Cartagina-n cuvînt", ca şi, de altfel, un „Testament 2", exemplificînd lirica de substrat pedagogic aşa cum literatura a mai cunoscut, mai ales în clipele istorice de stabilitate.

Lirica „de învăţătură", pastelul, „artele poetice" nu sînt forme predilecte căci poetul experimentează tehnici de tot felul, de înfăţişare clasicistă întotdeauna, ştiind că „normele" dau coerenţă creaţiei atunci cînd se aplică pe o materie individuală şi nu cînd ucid diversitatea. Nicolae Dragoş a compus, de aceea, cu o remarcabilă corectitudine, sonete („E semn"), terţine („Taine"), o memorabilă „Baladă medievală", un mic cîntec aproape goliardic („Toamna pe uliţa alchimiştilor"), a combinat ritmuri eminesciene, de felul acelor din „stelele-n cer", cu altele proprii lui Labiş: „Cîtă cuprindere în luminişul cuvîntului, / cîtă cuprindere !... / S-au adunat izvoarele zilei, tăcerile cîntului / pe această neştiută întindere, / Doar undeva în adînc, unde glasuri / îşi află amurgul / bat ale lumii trudnice ceasuri / timpul învăluie-n nopţi melancolice burgul / sevele zac, clorofilei supuşi pînă spre zori..."

Nu altfel e o prelucrare folclorică („Las cuvîntul), artezact cult, de esenţa clasicistului care îşi culege materia nimerită oriunde o găseşte: „Las cuvîntul bidiviu / peste apele din Jiu / umbră şi aripă lină / ce se duc să nu mai vină / pînă-n ceruri, dedesupt, / unde pietrele şi-au rupt / dorul lor temut, rotund / şi s-au lunecat în prund / să le calce în copite / caii zilelor fugite".

Dacă izvoarele sînt, ca în orice clasicism, numeroase şi nu de nedepistat, totuşi acestea nu dau liricii lui Nicolae Dragoş o notă de livresc. Materia nu iese din cărţi, formele — da, însă formele vehiculează o imaginaţie elementarista de o izbitoare consistenţă. Poetul şi-a creat un sistem abil de reprezentări, în majoritate de factură simbolică, numind obiecte, fenomene astrale şi naturale prin care înţelege mai mult decît se înţelege de obicei, întotdeauna însă cu o semnificaţie fixă. Înfăţişarea oarecum încifrată a poeticii lui Nicolae Dragoş nu este, aşadar, efectul unui pur ermetism, ci derivă din fixitatea imaginaţiei, proprie poeziei conceptuale, aşa cum o cultivă orice liric clasicist. El vorbeşte despre „pleoapă" şi vrea să spună întotdeauna că sensurile se ascund, despre „ochi" („mut" sau alarmat), „îngheţul" la aici înfăţişare morală, zăpezile — la fel, căzătoare, cum sînt, „pe suflete", „fumul" este interpretat ca o imagine a timpului, „apele" comunică vremelnicia aparentă (prin „unde") şi veşnicia substanţei originare. În acest univers al „cuvîntului", populat cu o civilizaţie independentă în care vieţuiesc, ca într-o matrice originară, „gînduri", „semne", „idei", poetul şi-a încifrat propria filosofie care este, în spirit clasicist, întemeiată pe factorul constructiv, pe raţiune: liricul e un „ziditor".

Dacă prin aceasta Nicolae Dragoş a inserat „Primele iubiri" interpretînd pe Labiş prin clasicism, el şi-a inventat, cu fidelitate, propria lui „luptă cu inerţia". „Scutier la umbra clipei" conţine, de aceea, un ciclu masiv, de poezie directă, aproape de „manifest", care ar merita un examen separat presimţind un moment nou, acum imprevizibil. Sînt însă aici memorabile fragmente, de poezie politică febrilă, descătuşată de norme, aproape expresionistă, în gustul avangardelor proletare europene, ale NEP-ului, al picturii lui Grosz şi Masereel.

În tot cazul, lirica lui Nicolae Dragoş e, în acest moment, pe treapta ei cea mai de sus.

Artur Silvestri

Ion Noja
umbra faraonului

VÎRSTELE MITICE

pictată la ceas de auroră sau de crepuscul, lumea pe care o însufleţeşte Ion Noja în **Umbra faraonului** (Ed. **Dacia**, 1981) are vechimea mitului. Pensula mişcă pe pînză culori dense, lăsînd în urmă o puzderie de forme care, în ciuda aparentei incompatibilităţi, consună, dînd senzaţia unui univers compact şi integru în mirobolanţa lui (**La marginea minunii**) : „Dimineaţa ca un vultur bătrîn şi-nţelept / Mai apare şi acum sus pe deal ca-n trecut / Cu aceeaşi rană de aur în piept / Privind peste sat filosofic, tăcut ; / Sînt ceasuri cînd nădejdea auzi cum naşte pui, / Pisicile torc lîna văzduhului pe care, / O molimă dulceagă ca-n merele gutui / Ţi se depune leneşă pe oase". În scădere, lumina descătuşează energii secrete. Regnurile îşi ies din ţîţîni, fiinţele se dezagregă, o combustie malefică distruge starea de echilibru. Imageria se desfăşoară expresionist, expresionismul lui Ion Noja insinuînd, în buna tradiţie a poeziei transilvane, o relaţie magică între lucruri (**Lamentaţie de toamnă**) : „Pînă la umilinţă lumina se-ofileşte, / În gura cîinelui lătratul rugineşte, / Cu chipul meu sînt frunzele gravate / Pădurea geme de singurătate, / Trestia se frînge din mijloc / Şi cade-n apa rece şi ia foc, / Pe urma mea uitarea albă lasă / Capcane aiurind ca o vîntoasă / Şi-ntoarcerea spre casă-i cu zăbavă / Ca printr-o lungă noapte scandinavă, / Iar cînd ajung mă strînge-n cleşti odaia / Şi-aud în piept cîntîndu-mi cucuvaia". Referinţa la „noaptea scandinavă" e pur retorică, fiind motivată de preţul ei conotativ. În fapt, spaţiul pe care-l dizlocă furiile ancestrale e acela transilvan, conturat de mituri şi legende, într-o proiecţie tulburătoare. Într-un poem de asemenea pe tema întomnării universale (din „Poduri suspendate"), poetul îi mărturiseşte identitatea (**Alunecă în toamnă**) : „Pe dealuri populează singurătatea vastă / Bouri enormi de ceaţă diafană, / Cu dimineaţa asta mai gravă şi mai castă / Alunecă în toamnă / Cîmpia transilvană".

Cînd încearcă să filosofeze, Ion Noja nu nimereşte întotdeauna tonul potrivit : în loc de **a se spune**, versurile **spun**, în tradiţia lui Panait Cerna, stingherind prin o vădită descărnare. De îndată ce se lasă pradă originilor, poetul se regăseşte. Lujerele versurilor se umplu cu o pastă grea şi fremătătoare, iar în zariştea poemului îşi fac apariţia păsările misterului. În rana cîntecului mijeşte miracolul. Poetul spintecă poclăzile pe care timpul le-a troienit peste lumea veche, permiţînd unei raze de lumină s-o dezmorţească. Un poem din **Poduri suspendate** (Ed. **Dacia**, 1979) converteşte în **ars poetica** această biciuire a comorii îngropate cu nuiaua fermecată de alun (**Se-ntîmplă**) : „Ca să ajungi în tainele acestui ţinut / zdravăn împrejmuit cu numele satului meu, / E cum ai trece dintr-o fîntînă în alta, / Pe funia luminii unui curcubeu".

Evocarea lui Ion Noja impune printr-o melancolie solară. Cuvintele au, e adevărat, greutate şi materialitate, dar emană un halou de aur curat (**Umbra cu glas**) : „Pe la nuntirea verii cu imaşul / Copil desculţ înduioşam cu pasul / Tot ierburi şovăielnice şi moi / Ca lîna mieilor cei mai de soi / Şi ochii mei se ospătau din mers, / Cu vinul soarelui cel mai ales". Întorcîndu-se cu gîndul către izvoare, poetul nu-şi frînge mîinile, nu suspină, nu deplînge distanţa separatoare acumulată în timp, de care se simte stînjenit profanul din secolul XX. Clamoarea lipseşte din poezia lui Ion Noja, pentru că el trăieşte sub constelaţia originară a apelor, după modelul lui Lucian Blaga şi Ioan Alexandru, poeţi care au făcut din **a fi la origini** un ideal al lumii moderne. O invitaţie adresată tatălui petrecut în nefiinţă, de a-şi contempla priveliştile vieţii, sună senin, ca o compoziţie sonoră de zurgălăi (**Calul de ceaţă**) : „Calul ţi-e de ceaţă, tu sloboade-i frîul, / Cară în spinare munţii de zăpadă, / Lasă curcubeul punte peste rîul / Sorţii care face valuri prin livadă / / Şi te-ntoarce, tată, să vezi păpuşoii — / Flori de bărbăţie poartă-n subsiori — / Lăzi de zestre lanul scoate-n faţa ploii / Spicele au iarăşi tineri peţitori, / / Mamei peste tîmple iarba i se coace / Şi-n priviri îi joacă pînze ireale, / Vine vîntul roşu, noaptea şi întoarce / Prin odaia oarbă lucrurile tale".

A referi la părinţi ca la un simbol e în firea poeziei pe care o plămădeşte placenta transilvană. Ei favorizează ideea de perenitate într-un topos, de vechime imemorială şi de rotaţie a fiinţelor după legile firii. Ion Noja produce, la rîndul său, o variantă a acelei blagiene retrageri a sîngelui în părinţi (**Memoria grădinii**) : „Ies în grădina casei şi strig / Adînc şi cuvios cuvîntul tată / Şi strigătul ia forma unui om / Înalt ca o clopotniţă brumată — / Din fiu în tată viaţa aleargă înapoi — / Memoria grădinii se umple de imagini / Mereu mai vagi, ca un discret oloi / Filtrat prin ale zilei albe pagini. / E-o patrie de oameni cît nu pot să-i cuprind / Cu sufletul smerit şi să-i măsor, / În febra facerii toţi merii îşi deschid / Vene cu sînge proaspăt în piepturile lor ; / Cu păsări mii ei mă privesc sfios, / Cu fîşii moi de vînt mă înconjoară, / Cu ploaia mă sărută, pe ochi, gălăgios / Şi sînt văzduh alături de ei, întîia oară". Antropomorfizarea cuvintelor ţine de aceeaşi mitologie luminoasă care face din om protagonistul universului, în integralitatea lui materială şi inefabilă. Ion Noja nu vede încă necuvintele, dar ştie să zugrăvească înlăuntrul cuvintelor, aşa de surprinzător uneori (**Părere despre cuvinte**) : „În fiecare cuvînt se pare că şade / Cîte un om cu tîmplele în palme, / Cîte un om evlavios şi solemn / Închis ca-ntr-o biserică de lemn / Împrejmuită de grădini solare / Şi turla transparentă de visare".

Întregul registru imagistic din **Umbra faraonului**, continuare a celui din **Poduri suspendate** se nutreşte din mitologia toposului transilvan. „Oasele de zei mai blînde decît scama", „corbii cu lămpile aprinse" care zboară „hoţeşte" prin destinul poetului, „năzdrăvana făptură de cal" pe care poetul şi-o închipuie ieşind din trupul lui în cea din urmă zi, „rochia de ierburi cu voal de mucegai" pe care iubita trebuie să şi-o pună la rugămintea poetului, „stolul de maci" care despică „Verdele din somnul lanului de grîu / Şi-n venele văzduhului ridică / Sîngele zilei proaspăt ca un rîu" — toate acestea dau seamă despre o viziune poetică înrădăcinată în eres. Faraonul însuşi, care pare a intra în discrepanţă cu ea, este, în realitate, un personaj mitic asimilat demult, prin cărţile populare, de comunitatea locului, simbol al timpului care năruie cetăţile şi sfîşie fiinţele.

Cu uneltele sale proprii, pe care şi le poate perfecţiona încă, Ion Noja a intrat pe neaşteptate într-o mare şcoală de poezie românească : Şcoala poeziei transilvane.

Constantin Sorescu

CUVINTE ŞI GRÎU

dintotdeauna, un teritoriu se defineşte fundamental prin legătura dintre **pămînt şi apă**, lungime şi adîncime, întindere şi limită, prezent şi istorie ; **focul şi aerul** se adaugă, precum sarea în bucate, constituindu-se ca parte omenească în complexul cosmic pe care-l numim patrie. Glosînd în marginea unui roman fundamental al zilelor noastre — am numit „Fluviile" de Paul Anghel — pămîntului (ca lungime) îi corespunde drumul, focului (ca lăţime) îi corespunde prezentul fierbinte (frontul pentru scriitor — romantismul revoluţionar pentru generaţia noastră : „Trăim în miezul unui ev aprins"), apei (ca adîncime) îi corespunde istoria (ca ordine profundă, şi dezordine aparentă, de val : „Căci rămîne stînca, deşi piere valul") iar aerului (ca înălţime), fantezia creatoare, mitul. Prin determinantele lor elementele se împletesc organic mult mai strîns decît ar putea-o face prin ele însele : „drumul", de exemplu, merge atît în lungime (pămînt) cît şi în adîncime (apă, istorie) : uneşte, apoi, prezentul cu trecutul (focul cu apa — care altfel nu pot sta alături) şi cu mitul. Dealtfel, coborîrea în timp presupune unitatea dialectică „istorie-mit" (apă-aer) — fantezia creatoare trăind în toate, animînd, însufleţind. O dreaptă măsură a acestor elemente defineşte echilibrul unui popor, **forţa** lui de rezistenţă în timp (prin autodefinire continuă a individualităţii etnice = cultură) şi spaţiu (prin definirea între celelalte popoare ca entitate de sine stătătoare = civilizaţie) şi **puterea** lui de afirmare în istorie ; o dreaptă măsură a acestor elemente defineşte fiinţa poporului român : geografic şi istoric „pus la răscruce de furtuni" el găseşte formula de a împăca, de a ţine în pace, în cumpănă, „pămîntul şi apa" printr-o fantezie creatoare proprie şi printr-un romantism revoluţionar specific, demonstrate amîndouă aceste calităţi la momentele oportune. Citām, iată, un poem al Marei Nicoară din volumul „Existenţa poetului", apărut la editura **Cartea Românească**, 1982 : „Oriunde pleci, duci cu tine dragostea mea / Oglindă invizibilă, de care orice se loveşte / Nu poate face rău : / Nici ura, nici timpul, nici florile de crin / Nici steaua căzînd deasupra zăpezilor / Sîngele meu în drumul lui / Trece prin inima ta şi apoi se întoarce în mine / Ce zeu superb sîntem noi doi / O singură statuie de aur" (**Jurnal**). Poeta vorbeşte în numele patriei cu care se identifică — pentru cel care „se mişcă" în spaţiul său numind această bunătate activă, această calitate de „îmbunare" a totului specifică poporului român, rezultat al unei armonii desăvîrşite. În versuri simple, emoţionante, de un hieratism cald şi măreţ, glosînd discret doinele populare (tînăra fată care vrea să se facă „năfrămuţă" ca s-o ia cu sine flăcăul care pleacă din sat), Mara Nicoară dezvăluie un sentiment limpede cu rezonanţă specifică în sensibilitatea adîncă a neamului. Dreapta măsură defineşte perenitatea, unitatea om-natură — „o singură statuie de aur" — astfel că formula „codrul frate cu românul" este biunivocă putîndu-se exprima şi în forma „românul, frate codrului", indicînd asimilarea pînă la identitate a părţii omeneşti (pe care am numit-o foc şi aer) în semicosmul „pămînt şi apă". În tradiţia poeziei patriotice româneşti jumătatea materială, imobilă, a acestei unităţi ţine la sîn, mîngîie, adoarme, ocroteşte — ca element matern — partea omenească, mişcătoare — îi împacă gîndurile trecîndu-l prin timp din tată în fiu, păstrîndu-i identitatea aşa cum în ciclurile vegetale sămînţa îşi păstrează codul genetic. Este patria temporală ca dizolvare a totului în tot, ca pace eternă, germinativă, semnul poetic sub care funcţionează fiind „somnul", liniştea acvatică dar şi cosmică (în fond amîndouă oglindindu-se etern una într-alta) : somnul lui Mureşan, „liniştea şi somnul" de sub stăpînirea lunii în care natura şi românul se cufundă după bătălia de la Rovine, care se „aşterne" în elemente după revolta de respingere a răului. În somn, ca pace cosmică străbate verbul, suflu aerian care ţine tensiunea elementelor, care veghează şi dă de ştire. În momentele de răstrişte, cînd prezentul arde, verbul trezeşte la luptă „deşteaptă" („Deşteaptă-te, române !" : întreaga noastră poezie eroică este străbătută de acest fir roşu al „deşteptării" — replică proprie la „renaşterea" occidentală) omul din această stare de veghe vegetală şi prin om deşteaptă întregul complex cosmic antrenînd într-un animism constructiv pămîntul şi apa, „tot ce mişcă-n ţara asta, rîul, ramul". Egalitatea în odihnă devine egalitate în neodihnă.

Patria reprezentînd împletirea elementelor, sentimentul faţă de ea se exprimă în armonia desăvîrşită a sentimentelor faţă de fiecare element în parte: iubire de moşie (pămînt), de familie (vatră, deci foc) de trecut (istorie, deci apă) şi viitor (creaţie, deci aer însufleţitor, suflu). Reciproca nu este, însă, valabilă : nu putem spune că în momentele de răstrişte, de exemplu, românul acţionează homeopatic opunînd apei apa, focului focul, etc. — ci, ca sentiment armonic, patriotismul este unitar prin excelenţă : el vine din suma sentimentelor adiacente dar devine forţă de sine stătătoare. Există, totuşi, în aparenta dezordine, în „năvala" cosmosului agresat, pentru eliberare, o ordine elementară homeopatică pe care omul o sesizează şi o împlineşte: furtunii lui Baiazid, de exemplu, Mircea îi opune o furtună proprie („crivăţul", „gerul", „grindina" acţionează în îndepărtarea invadatorului ca o vijelie). Formula de înlăturare apotropaică a răului prin homeopatie (similia similibus curantur), specifică descîntecului popular de întors este. odată cu Eminescu, un bun cîştigat în toposul poeziei patriotice româneşti şi-i găsim un puternic ecou la poeta de azi : „Nimic rău nu ne poate atinge. / Cei care ne-au cotropit au fost duşi de colburi, / Cei care au dat cu pietre, de pietre au fost loviţi, / Cei care vor să ucidă / De viermii vorbelor vor fi mîncaţi". (**Patrie dulce**).

Interesant ni se pare modul în care se rezolvă, în lirica patriotică actuală, dilema antică din jurul mitului autohtoniei : ca să scoată din discuţie femeia reală (mamă, dar mai ales soţie), cei vechi au inventat mitul naşterii bărbaţilor-soldaţi de-a dreptul din glie (mitul lui Cadmos), fără aportul părţii feminine căreia îi substituiau conceptul de „glie-mamă" De aici decurg o serie întreagă de mutaţii (misoginismul, de exemplu, creşte direct proporţional — şi este „teoretizat" în sensul mitului autohtoniei — cu democraţia războinică). De altfel, la noi, „glasul pămîntului" şi „glasul iubirii" acţionează, pînă la Liviu Rebreanu, în conştiinţa ţăranului ca o contradicţie, ca o negare tragică. Vom observa, în poezia patriotică, o împărţire „feminin-masculin" mergînd de la stil, viziune poetică, etc., pînă la preferinţa elementelor, a astrelor : spiritul viril este înclinat spre suflul solar, aerul încins, pasional — el nu se poate identifica deplin în pămîntul-mumă decît ca descendent ; spiritul feminin, dimpotrivă, preferă meditaţia acvatică, lunară, se cufundă în elementul teluric primordial. Pentru poetă drumul spre patrie este mai scurt — pe cînd poetul trebuie să ocolească definindu-se mai întîi ca bărbat, ca luptător care apără, etc. Demersul lui poetic este retoric prin excelenţă — al ei este, implicit, mai sincer, mai curat, multe dintre calităţile patriei regăsindu-se în ea însăşi ca mamă iubitoare, care trebuie protejată, care asigură perpetuarea neamului, etc. (coincidenţele sînt emoţionante). Ce spirit luptător ar putea spune, odată cu Mara Nicoară: „Cînd scriu eu se face tăcere în lume. / Ocrotiţi-mă în cetatea din pietre albe, / În cetatea cu străzi săpate în holdele de grîu / Şi pe care soarele trece ca un car de luptă" (**Cetatea de piatră**) ? Pentru a enunţa conceptul („eu nu-s codru, sînt cetate") Eminescu avea nevoie de dialog, de stilul epic. Se pare că este un cîştig real al liricii patriotice această cale directă, în mişcare de translaţie de-a lungul aceleiaşi părţi de la femeia-mamă la glia-mamă, la patrie. Conştientă, poeta acceptă rolul dar este, în acelaşi timp, atentă la limitele care i se impun pentru că ea spune, pe de altă parte, în cea mai bărbătească tradiţie shakespeariană : „Iubiţi poeţii, ei sînt nişte păsări care ard în flăcări / Luminînd / Cerul patriei etern". Despre o agresare a poeziei dinspre feminin nu poate fi, totuşi, vorba. Dimpotrivă, în această tensiune există poezia Marei Nicoară : cîntînd patria ea se cîntă în acelaşi timp şi pe sine însăşi ; autoarea impune de două ori respect şi autoritate : ca poetă a unui topos eroic şi ca poetă, ca personaj feminin al cărui gest „în cîmpul de luptă" devine absolut. Ca poetă, tema ei este germinaţia, temă care stă sub semnul bobului de grîu al cărui ciclu vegetal — însămînţare, creştere, coacere — exprimă permanenţa unui neam de agricultori în istorie : cîntînd patria, domeniul în care se exprimă este cel al „cuvîntului" care este legitate a neamului şi logos, lege internă de expresie a cosmosului în armonie. „În mine cuvintele sînt lăsate de toţi oamenii care au fost pe acest pămînt / O, cuvintele sînt partea eternă din noi, / Lumina strălucind deasupra patriei" (**Lumina**). Aceşti doi termeni definitorii — grîu şi cuvînt — se regăsesc împreună în splendide imagini precum cea din poemul „Seminţele" — sau din poemul dedicat lui Eminescu — unde întruchipează, împletindu-se, în fiinţa poetului naţional aspiraţiile către linişte, către ordine ale poporului român, concordanţa dintre gînd şi faptă : „Ce gîndea Eminescu atunci cînd privea stelele / Şi stelele îl priveau, ele care ştiu şi tac ? / Unde sînt gîndurile lui, sub care zăpezi nordice putrezesc, / Eminescu, zeul tînăr al limbii române / Munţii Carpaţi îi sînt mantie, / Grîu dulce îi sînt cuvintele".

Feminină în expresie — dar adesea bărbătească în gîndire — netedă şi aspră în acelaşi timp — dar simplă şi sinceră — limpede în primul rînd — poezia Marei Nicoară defineşte într-un grad înalt lirica patriotică feminină din zilele noastre tinzînd să devină adevărat punct de reper în lirica patriotică românească în general.

Nicolae Georgescu

VIAŢA CĂRŢILOR

APROAPE DE IZVOARE

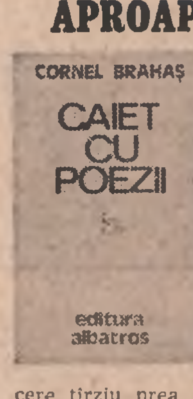

Vrăjit de capacitatea inteligenţei de a articula un discurs, intuiţia exersîndu-se mai mult în ştiinţa de a **accidenta poetic** o linearitate ce s-ar pierde în orizont, Cornel Brahaş *) se alătură acelor confraţi care, în stil hamletizant, aduc în vers cuvinte şi relaţii **nebune** pentru a face poemul să circule cu picioarele în sus şi capul în jos. Iată un fragment edificator din „Zîmbetele voastre" : „gînd muribund îmi va cere tîrziu prea tîrziu ajutorul apoi / gînduri muribunde apoi turme de gînduri muribunde / stranii căi de comunicaţie adaugă universului de consum / urniri biologice cîndva superior înţelese şi folosite / se congelează viaţa mea se congelează retragerea mea / către viaţa monotonă de învingător au dispărut exterioarele / nu mai am ce învinge e bine e foarte bine să numim istorie / aerisirea care nu ne mai arată exterioare imediate / aştept căderea zilei de pe coaja de soare aruncată / cu dispreţ din bucătăriile luminii / rămînînd sfiiciune fără seamăn. Reavoinţa ochiului pineal / îmi dezmembrează puţinul trecut organizat. Rămîn / în continuare / sfiiciune fără seamăn. Zîmbetele voastre îmi sînt /experienţe ironice / şi-aştept clipa cînd vor fi judecaţi toţi dumnezeii / dar mă tulbur dîndu-mi seama că nici genunchi n-au / în care să cadă, cred în ultima sforţare / a solidarităţii clasice în muşchii umanităţii eu, / omul de bază al omului, omul de ocazie al omului, / omul de lume vîndută la licitaţie al omului / rînduiesc insomnii cu energia unei ginţi / şi ghinionul alteia / propun insecte nervilor comuni."

Ceea ce-l deosebeşte pe Cornel Brahaş de alţi poeţi tineri înrudiţi prin structură sufletească, de pildă, de Mircea Dinescu, este grija pentru orchestrarea savantă a poemului, complexitatea şi diversitatea cu care sintagmele se includ în şuvoiul poematic şi, îndeosebi, potenţarea expresiei poetice cu ajutorul sintaxei care, în afara funcţiei de bază, de a mijloci un sens discursiv, participă decisiv la întreţinerea stării de magie, de originar. În plus, efectul incantatoriu al poemelor este modulat de repetiţii formate din cuvinte cu sens multiplu, copleşitor, cuvinte care denumesc şi întreţin obsesii : „împreună cu seceta dragostei cu arşiţa dragostei / mă voi depărta de tine / fericită vei fi departe de fiarele înrăite ale arşiţei / ale arşiţei dar cine-şi va mai aminti de mine ? după un timp / te vei îmbina iarăşi cu arăturile şi roadele tale / în culcuşuri sărace şi întunecoase, fericită vei fi / departe de bolile arşiţei ale secetei / eu singur pentru bucuria ta mi-am întunecat legea dragostei / eu singur pentru liniştea ta ţi-am ridicat arşiţa / de pe grumazuri / grumazuri care acum nu scot rugăciuni pentru mine / dar arşiţa luată lor îmi înroşeşte legea în care locuiesc, / nu-ţi cer / apă nu-mi ajută la nimic / aştept să mă curăţ de toate poverile prin arşită / îţi şade frumos în credinţa voastră cuminţită / frumos îţi şade în rugile voastre cuminţită în învăţăturile / voastre ce depăşesc învăţăturile zeilor (zeii învaţă încă / ce-i arma ce-i ura ce-i templul însîngerat !) e frumos / e dragoste acolo unde eşti tu / ce păcat că unde-i dragoste nu mai sînt şi eu / prea iubesc lucrurile de la distanţă ca orice bătrîn... / îţi şade frumos în iubirea voastră cuminţită, sigur e multă / iubire acolo mai poţi recunoaşte neartificial un şold / nu mînuieşti / multă vreme învăţături divine / fugi de intrigi strămoşeşti folosind mijloace moderne / uiţi cu intermitenţă cîinii copilăriei lăsîndu-te să tremuri / lăsîndu-te să tremuri" (**Capriciul despărţirii mature**). La relectură, spiritul critic are senzaţia prăbuşirii conţinutului poetic în sine însuşi, ca într-o gaură neagră, subţierea, retragerea acestuia pentru a face loc formulei, Formei : fascinante devin acum decupajul, matriţa care a supt agitaţia infinitelor sensuri, infinitelor posibilităţi din conţinut pentru a se cristaliza în formă, în UNA. Trecerea spre un nonfigurativ din ce în ce mai pronunţat care se va subţia în matcă primordială, în arhetip, o găsim în poemul „Actele revenirii" : aici saltul gîndirii e imens, dadaismul, suprarealismul şi proiecţii proprii se îngemănează într-o construcţie ilustrativă, se pare, în ce priveşte modalitatea de creaţie în care va continua poetul : „salt perceput continuu — cerbul x / absorbţie a unui timp sufocant / se-apropie se-apropie lup-dup / interiorul mi se înrăieşte a dragoste / mi se rarefiază a dragoste lup-dup lup-dup / prima durere rămîne a degetelor doare acolo / atingerea cu nudul culorilor / din cauza unui soare nedescris / nu pot înţelege explozia copilăriei mele / în teritoriile copilăriei universale / lup-dup / / salt perceput continuu — cerbul x / absorbţie a unei tresăriri sufocante / se-apropie se-apropie / iarăşi îmi dau seama / că numai o anumită cantitate de viaţă / încape în balanţa / care va reglementa echilibrul rîvnit / falsă oglindă, palma stîngă, îmi scurtează brusc privirea / care percepe saltul continuu / sînt obosit trebuie să mă opresc aici / şi păsări pustiite aţi auzit de păsări pustiite / mă-nchid în vidul lor / şi de vidul lor aţi auzit".

George Morărel

---

*) **Cornel Brahaş : „Caiet cu poezii", Editura „Albatros".**

BREVIAR

■ **ÎN COLECŢIA „PATRIMONIU".** Între cele mai recente realizări ale excelentei colecţii de la Editura „Minerva" se înscriu cele două masive volume din nuvelistica lui Ion Agârbiceanu. Rezultînd din sumarul monumentalei ediţii îngrijită de G. Pienescu, antologia datorată lui Mihai Dascăl oferă imaginea cvasicompletă a marii opere de nuvelist şi povestitor a lui Agârbiceanu ; ceea ce, evident, merită într-adevăr să ne reţină atenţia, dată fiind împrejurarea că pînă acuma, să recunoaştem, absenţa un asemenea ideal „instrument de lucru". Ne întrebăm totuşi dacă selecţia n-ar fi putut fi şi mai bogată, în dauna oarecum excesivului spaţiu acordat reperelor istorico-literare (nu chiar toate de stringentă necesitate) în volumul al doilea al antologiei (p. 105—482).

■ **„PORTUL POPULAR ROMÂNESC DIN JUDEŢUL TIMIŞ".** Primim de la Timişoara lucrarea de etnografie cu titlul de mai sus şi ţinem să aducem elogiile cuvenite autoarei, Aristida Turcuş, specialistă apreciată în materie, cercetătoare la Muzeul Banatului. Îmbinînd cu pricepere şi competenţă ştiinţifică perspectiva diacronică şi cea sincronică, Aristida Turcuş realizează o excelentă investigaţie de tip monografic, relevatoare pentru bogăţia deosebită, de o specificitate frapantă şi de o durabilitate seculară, a fenomenului. După un capitol cuprinzînd preliminarii istorico-geografice, monografia se structurează cuprinzînd „subteme" precum : izvoare documentare, portul popular femeiesc portul popular bărbătesc, piese comune portului popular femeiesc şi bărbătesc, decorul în dinamica portului popular în funcţie de vîrstă, arii geografice şi în perspectivă diacronică, valorificare expoziţională. În afara unei cuprinzătoare bibliografii de specialitate, volumul mai conţine o masivă secţiune de ilustraţii negru şi color, datorate lui Titus Buzilă, autentic album capabil să stîrnească admiraţia cititorului. Să mai notăm că lucrării i s-a acordat premiul întîi la Festivalul naţional „Cîntarea României", ediţia 1979—1981, etapa republicană.

■ **TÎNĂRUL CRITIC LA A DOUA CARTE.** După ponderat moderna interpretare a poeziei lui Ion Pillat tipărită în prestigioasa colecţie „Introducere în opera lui..." a Editurii „Minerva", Cristian Livescu este din nou prezent în librării cu volumul **Scene din viaţa imaginară**, de curînd apărut la „Cartea Românească". Este o culegere de studii, eseuri şi comentarii vădind remarcabila disponibilitate a autorului de a se „mişca" în deplină cunoştinţă de cauză, în vastul spaţiu al literaturii române din trecut şi de azi. Referindu-ne la valorile clasice, trebuie să spunem că cel puţin interpretările consacrate lui Miron Costin (studiul **Miron Costin barochistul sau despre căderea în lume a „firii neştiutoare"**) şi lui G. Bacovia (studiul **Poezia lui G. Bacovia. Conceptele imaginarului**) se constituie realmente în contribuţii de prim ordin. Tipul de lectură modernă, propus de Cristian Livescu, impune prin fericita conlucrare dintre rigoarea metodologică şi instinctul sigur, lucid participativ, pentru identificarea din unghi simpatetic a valorilor.

■ **ROMANUL „LA ÎNCHIDEREA EDIŢIEI".** După un moment de relativă „secetă", iată că în ultimele săptămîni producţia editorială „lansează" un număr de romane asupra cărora, fireşte, de abia de aici încolo critica va trebui să se pronunţe. Ne gîndim, între altele, la titluri precum : **Taina stelelor** de Dan Claudiu Tănăsescu, **Destinul căpitanului Iamandi** de Haralamb Zincă, **Gustul amar al iederii** de Niculae Frînculescu, **Trecerea** de Ion Butnaru, **Unchiul Adi „detectivul" şi nepoţii săi** de Vlad Muşatescu, **Romanţă cu stagiari** de Adrian Lustig, **Alertă în munţi** de Aurel Mihale, **În continuare** de B. Elvin, **Băieţii de la apa Moldovei** de Gheorghe Movilă, **Rămăşagul** de Ion Lazu, **Umbra** de Pan Solcan.

Cronicar

atelier literar

poșta redacției

C. BULGĂRAȘ : Versificări îndeminatice, care ating, cîteodată, incandescența, dar dominanta lor e convențională, livrescă, lucrurile mergînd, uneori, pînă la parafrază și pastișă (Minulescu, Topîrceanu etc.). Observațiile din scrisoare sînt foarte întemeiate, dar așteptăm să le puneți în aplicare într-un mod mai personal, mai independent ! Cîteva versuri și imagini frumoase, în „La cina mea de taină", „De Patrie", „Așteptare".

REBECCA : Șansele dv. (cîte or fi și dacă or fi) sînt, deocamdată, total obturate de o manie grea, prezumțioasă, poate chiar iremediabilă, aceea a „filozofării". Un soi de „filozofare" alegorizantă, înzorzonată peste orice măsură cu floricele metaforice, încîlcită și confuză, adesea aberantă, frizînd delirul (cu „ierni hibernale" ?! și altele asemenea și cu performanțe de cugetare și de stil ca, de pildă : „Palmele au fiert pentru călimările sufletului și au vărsat spuma peste trupurile iubite. Apoi le-am șters mădularele, le-am prins ochii într-o singură lumină și am privit pe sub gene : viscol și ierburi tămăduitoare". Sau : „Părinții mei pe care mă obișnuisem să-i iubesc metafizic, au închis ochii, obosiți de veșnicia nisipurilor ude. Cu pașii peste treptele lor m-am ridicat spre asfințit și mi-am promis mie însumi că voi fi o nebiruită colină înspre mulțumire". Etc., etc.). Zeci de pagini își deapănă interminabil vorbele în acest mod indigest și absurd, fără să comunice absolut nimic ! Abia în cele două subcapitole din partea I, apar niște personaje și pare să se întîmple ceva, dar dialogul care începe degenerează rapid, după mai puțin de o pagină, în lungi tirade pestrițe și pompoase, de genul celor citate mai sus. Aceeași vorbărie îmbîcsită, interminabilă și fără nici un înțeles, stăpînește și versurile, lipsite de orice freamăt, de orice implicație lirică. Deci, care sînt șansele, ne întrebați. Un răspuns e, deocamdată, imposibil. Poate că sensul acestor șanse e de căutat în acel început de povestire de care am pomenit. Dacă puteți continua acest început, dacă puteți povesti, relata, descrie, simplu, firesc, fără nici un comentariu, fără nici o podoabă de stil, dacă puteți scrie așa cum vorbiți (presupunînd, firește, că vă exprimați normal, în viața de toate zilele !...), atunci s-ar putea ivi, eventual, o șansă. Ne-am bucura, desigur, să o putem descoperi în paginile viitoare.

BOGDAN ȘT. : Mai greoaie, înțelenite, fără fluență, sunet, reverberație. Mai bine, în „Amnezie-un adevăr", „Spartană", „A mea" (plină însă de poticniri și disonanțe).

DAN MĂIEREAN : Sînt niște însemnări relativ îngrijit scrise, dar placide, indiferente, hrănindu-se din banalități cotidiene, pe care le constată și le înregistrează (cam statistic), fără a ști să le valorifice în vreun fel (liric, satiric, etc.). Genul către care năzuiți cere neapărat spirit, nerv, umor, fantezie, lucruri care, în paginile dv., sînt, din păcate, aproape absente.

EM. PETRESCU : Lucruri interesante, în nota obișnuită („Rație", „Plus", „Panoramic", „La șosea"), dar fără așteptatele înnoiri și amplitudini majore.

I. GRUNZ : Recoltă slabă, sub semne de convenționalism meșteșugăresc, cu o relativ curată folclorizare dulceagă („La ieșirea din destin"), cu un „Cîntec" de acuratețe didactică, cu, în fine, o încercare spre simplitate și părăsirea retorismului („Poemul de sîmbătă"). Din celălalt plic, „Romanță rock".

IULIAN TĂRZIU : Nu sînt noutăți. Aceleași compuneri modeste, chinuite, rudimentare, care nu oferă, deocamdată, motive de speranță.

GH. MINCULESCU : Pe alocuri, discursul dv., mult prea lung și prea retoric, lasă să se întrevadă și unele posibilități lirice. Pe care sperăm să le vedem adeverite și afirmate mai concludent în viitoarele manuscrise.

NICOLAE MĂGUREANU : Paginile dv. nu sînt departe de poezie, deși mijloacele sînt încă șovăitoare, naive, simpliste. Uneori, însă, textul se însuflețește, un gînd sau o imagine ridică aripa versului, chiar dacă lucrurile nu ajung de-a binelea pînă la zbor. („Înstrăinare", „Mă strîng în mine", „Dacă ar rămîne"). Merită să continuați.

NICOLAE VIȘAN: Vagi semne de poezie prin cîteva texte („Drumuri", „Biletul de pe masa ta", „Brâncuși"), dar perspectivele nu par prea trandafirii ținînd seama de orizontul de cultură sărac, de pregătirea și experiența intelectuală sumare, insuficiente.

Mircea Manolescu, Dora Mihăilescu, Dorin Faria, Efendy Marcos, Steluța Dinu, I. Moatăr (mai bine în epigrame), **Letty, G. A. Bitana, Sorinel Ungureanu, Constantin Boboc :** Pagini de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Cîntec de patrie tînără

Decembrie. Cade zăpada felin, afinat și bogat
Și patria tînără-i fila deschisă pe care
La ceas de răgaz și de pace adîncă mai scriem un vers ozonat
Cu mîinile noastre-aromind a țărînă, a grîu și a soare !

Decembrie. Ninge frumos, înstelat, ritualic și falnic
Și sufletul nostru-noptează-n mireasma colindelor dace
Și-n sînge ne urcă un cîntec ca vinul prin vămile vranei, năvalnic,
Iar lauda țării în vorbe și-n fapte ca pîineo-n cuptoare încinse se coace !

Decembrie. Floare în fagure cură zăpada
Aidoma limbii române din dulcile sonuri de Rim —
E-o noapte în luna aceasta cînd mîndri ne umplu ograda
Cerbi tineri cu stele în frunte veniți de pe-un mitic tărîm !

Decembrie. Clipele-s fluvii florale și patria tînără-și pune
Pe creștet maramă astrală, iar grîul, paj tainic, îi ține-argintata oglindă
În care să-și vadă norocul statornic, cărările drepte și bune
În anul ce vine țîșnind din acesta ca falnic stejarul din ghindă !

Decembrie. Cade zăpada felin, mătăsos și bogat
Și patria tînără-i fila deschisă pe care
La ceas de răgaz și de liniște-naltă mai trecem un vers pe curat
Cu mîinile noastre-aromind a țărînă, a grîu și a soare !

IOAN GRUNZ

Pămînt

Fiecare om
e o chemare la dragoste.
Fiecare primire
îmbracă un zîmbet
și ascunde o întrebare.
Fiecare bătaie de inimă
distruge o bombă
Fiecare om
e o chemare la dragoste.

MARA GEO

Iosif Matyas : „Ritmuri"

Poarta lui Manole

A face lumea
o poartă de lemn
pe care nu se opresc
nici amintiri,
nici praf,
într-atît este de frumoasă,
nici păsări n-o ating
cu cîntecul,
într-atît este de sus,
numai ochii de icoană
ai pictorului
amestecînd pe paletă
vremurile și oamenii,
numai ochii
o pot vedea
prin ocheanul dragostei,
dar atunci
poarta mai coboară
cu un nor,
mai coboară cu o stea,
și-n a doua viață
trebuie iar zămislită...

MARIA BADEA

Limba și literatura română

Fostei mele profesoare

Doamnă profesoară, n-ați ieșit la pensie, vi s-a părut...
E-o chestiune de vîrstă, vă rog, chiar dacă aceasta v-a durut.
Dumneavoastră predați în continuare, ca-n vremile de glorii,
Cînd lecturile suplimentare nu erau atît de obligatorii ;
Pentru că, ore întregi, povesteați romane unor copii
Ce-ar fi vrut ca să sune de ieșire tocmai a doua zi.
Ne-ați așteptat pe la școală să trecem vreodată, o știm
Dar nu găseam cuvinte potrivite să vă bucurăm, să vă mulțumim.
(Știți, noi mai facem și-n viață cîte-o greșeală de ortografie,
Și mai trecem pe curat maculatoarele din copilărie).
De aceea, imaginați-vă că sîntem cu toții la clase :
Deliu, Tocaci, Crăciunoiu, Nicolescu, Spiridon, Tănase...
Dumneavoastră povestiți-ne ceva despre ce vreți... (prin sugestie,

Noi am influențat elevul de serviciu să nu sune de pensie).
Sîntem în bănci, cuminți, vă ascultăm — vă sărutăm pe inimă, pe mînă ! —
Pentru că nu pot fi pensionate Limba și literatura română !

NICULAE ALEXANDRU-VEST

Dimineață

Dimineață curată, încă nu am murit,
mai am un secol întreg de trăit,
în spate am doar un război și o pace,
uneori tata din neguri se-ntoarce.
În iarbă, în arbori, în oameni, în fier
mai bate inima celor de ieri,
dimineața-i curată, așteaptă să fie
iubită ca-n ziua nunții o soție.
Deși în ceruri nu-i nici un moșneag,
spre ceruri mereu ne-ndreptăm, înspre larg,
deși sub pămînt nu-i nici iad, nici pedeapsă,
n-am vrea să ne fie groapa aleasă.
Dimineața-i curată ca Voronețul
ce nu s-a vîndut, neștiindu-se prețul.

BORIS MARIAN

NUMELE POETULUI

Lucian Gruia

tînărul inginer electronist Lucian Gruia, originar din Dej, scrie poezie și critică literară ; textele critice și de asemenea poemele, transparente, ardente și sublime sînt copleșitoare prin puritatea trăirii spațiului literar : poezia unor Grigore Vieru, Grete Tartler, Adi Cusin, Ion Mircea îi oferă prilejul unui extaz spiritual și al unei recunoașteri de sine, dezalienante. Pentru acei tineri poeți care îmi scriu îngrijorați de „luptele" din viața literară, iată tînărul nostru ardelean Lucian Gruia le oferă în locu-mi un răspuns : lăsați, rogu-vă, viața scriitorilor și citiți-le cărțile, și, dacă nu puteți să și scrieți despre ele, lăsați-le atunci menirii lor celei adevărate de a vă face viața mai frumoasă... Ridicat din pustia singurătății și a tăcerii, murmur fierbinte al interiorității și nu fluierătură-n biserică, verbul are puterea fragilității sufletului : „Vino spre mine / așa cum vii primăvara / desculță prin ploaie // Dăruiește-mi-te / așa cum te dăruiești izvorului, / fără un gînd de păcat // Cum părul ți-l desfaci în vînt, / desfă-l și pentru degetele mele / căci și eu sînt ca ploaia și ca vîntul, / cu sufletul pierdut". **(Firesc).**

Simple însemnări de jurnal liric („Capul plecat peste masă / Mîna crispată în arc — / Lava hîrtiei pe vise. / Fără speranță mai ard. // Vechi întrebări neucise. / Frunze uscate de-acum — / Calea se face subțire / Pînă rămîne de fum."), epigrame sarcastice în gustul anticilor („Nu există poet care să nu spună / Că Țara sa e Sfîntă ! // Dar iată cum o Țară Sfîntă / Se luptă cu o altă Țară Sfîntă, / Iată Țările Sfinte / Înecînd în sînge alte Țări Sfinte // Pentru ca să se vadă / Care Țară e mai Sfîntă / Între Țările Sfinte !") ori încercări de recompunere a unor peisaje paradisiace în maniera mitologizantă a lui Blaga („În goana mașinii, pe malul Someșului, / Printre satele proaspăt spălate de ploaie, / Întinse pe dealuri la uscat, / Întîlnești deodată vacile sfinte / Aureolate de roiul muștelor albe // Încetinești, claxonezi, / Ele se dau la o parte / Curgînd domol pe asfalt, Bulgări de pîine fierbinte, Mănăstiri de noroi, / Fluvii de foci albe. // Deschizi geamul, / Atingi frunțile umede, coarnele blînde ; Ritm de corăbii arhaice vibrează în degete / Arunci țigara, accelerezi,.. // Nici nu știi cînd ai părăsit raiul") poemele lui Lucian Gruia sînt o ilustrare binevenită a aserțiunii comune care plasează poezia în „civilizație" separînd-o de zgomot și furie. Limpezindu-și vocea printr-o continuă asceză livrescă și printr-o cercetare autoscopică, spunînd cu blîndețe și umilință numai cuvintele adevărului, Lucian Gruia, tînărul necunoscut de azi, e în fapt consîngeanul celor enumerați mai sus, Grigore Vieru, Grete Tartler, Adi Cusin, Ion Mircea...

Cezar Ivănescu

Adio, Europa !... (IV)

În fine, ca să mă întorc la cele povestite, între timp, a venit șeful de post care i-a cerut suspicios, dar politicos, actele. Femeia a încercat să explice ceva din care n-am înțeles mare lucru. Pînă la urmă a dus-o la sediul lui unde, de fapt și locuia, și unde avea un fel de birou, și o mică încăpere alăturată, un fel de carceră în care închidea pe cei care se îmbătau la crîșmă sau se băteau la horă duminica. Aici a încuiat-o pe femeia necunoscută, învîrtind apoi, toată după-amiaza, manivela telefonului și urlînd în receptor : halo, halo, dă-mi legiunea de jandarmi !

L-am lăsat să se chinuie, am dat colțul clădirii și am privit prin geamul murdar ce dădea înspre mica încăpere supranumită : carceră. Femeia cu voaletă ședea moleșită, pe o bancă rudimentară, cu micul ei bagaj alături. Privea în gol și fuma trăgînd pătimaș aruncînd fumul în aer în rotocoale mici și rotunde.

Am privit-o multă vreme fascinat de chipul nefiresc de frumos și, într-un elan copilăresc, am dat o fugă pînă acasă, am cules un coșuleț de zmeură și m-am întors la fereastra carcerei ciocănind ușor în geam.

Femeia s-a ridicat mirată, a zîmbit, a luat coșul și mi-a mulțumit, întinzîndu-mi un pumn de bomboane. Am fugit, rușinat, hotărît ca a doua zi să-i aduc ceva mai consistent de mîncare. N-am dormit toată noaptea pradă unei agitații de nestăpînit. Aveam în față chipul femeii cu voaletă și de cîteva ori mi s-a părut c-o văd apropiindu-se de patul meu, întinzînd mîna a mîngîiere.

A doua zi, de dimineață, luînd o bucată de pîine, niște brînză, cîteva roșii, sare, și un cuțit mic făcut dintr-un cerc de butoi, am învelit totul într-un prosop curat și m-am prezentat la geamul în spatele căruia stătea închisă doamna cu voaletă. Privii înăuntru, dar pe banca rudimentară nu mai era nimeni ! Am bătut încet, apoi mai tare și, în cele din urmă a ieșit șeful de post uitîndu-se mirat și m-a întrebat ce dracu vreau. L-am întrebat la rîndul meu, bîlbîindu-mă, unde e doamna cea frumoasă și s-a strîmbat și-a zis care doamnă frumoasă ? Ce, ai înnebunit ? hoașca aia ? Păi, a fugit azi-noapte, naiba s-o ia, că am uitat să-i pun cătușele. S-a dus, și bine-a făcut, căci numai belele aveam cu ea.

De atunci, multă vreme, și multe nopți, am visat și am văzut chipul doamnei cu voaletă și, de cîte ori mă gîndeam la ea, mă cuprindea un fel de tristețe sfîșietoare și un dor nedefinit. Un **dor dureros**. Vreau să spun, și cu asta închei mica paranteză, că mulți ani, mai tîrziu, după ce am venit la oraș ca licean, și apoi alți ani cît am stat în capitală ca student, am căutat în vălmășagul străzii **chipul** acelei femei. Dar nu l-am mai văzut niciodată...

de aceea, mă înțelegeți, acum, după treizeci de ani, tocmai aici, la Varșovia, într-o țară străină, și după atîta vreme, mi s-a părut, o clipă, că la colț revăd **chipul** femeii din copilărie. A fost, desigur, o simplă iluzie. Deși, într-un fel, cele două femei semănau totuși. Veți vedea mai tîrziu că am dreptate.

Deci să ne reîntoarcem la Varșovia în barul acela de zi. Ghidul nostru se lăsa așteptat, femeia blondă dădea semne de nerăbdare. Unul dintre vlăjgani s-a ridicat și s-a îndepărtat spre ieșire. La puțin timp, prin vitrina protejată de perdele l-am văzut urcînd la volanul unui Mercedes roșu, întorcînd și trăgînd la scară, cum se zice, în fața intrării principale.

Femeia cu coc și voaletă mi-a zîmbit mai insistent și s-a ridicat secondată de celălalt atlet care, deși respectuos, părea iritat de atenția pe care mi-o acordă. M-am ridicat și eu în semn de politețe pregătindu-mă să articulez un „la revedere" cît mai corect. Inginerul m-a privit speriat și m-a sfătuit să stau liniștit și să nu fac prostii.

Dar prostia, ca să zic așa, era ca și făcută.

Trecînd prin dreptul meu, femeia blondă m-a prins cu delicatețe de mînă și mi-a zis simplu : komme ! Adică, am înțeles eu, s-o însoțesc. I-am făcut un semn evaziv companionului rămas neputincios pe scaun și am ieșit ținînd de mînă, mai bine zis, (ținut de mînă) de blonda necunoscută.

M-a purtat de-a lungul holului somptuos, turuind ceva în nemțește cu cei doi al căror rol nu-l puteam defini și aceștia dădeau din cap afirmativ gardînd-o respectuoși, privindu-mă cu aceeași duritate nemascată.

Înțelegeam vag că e vorba de un itinerariu. Oricum un drum cu mașina la care urma să particip și eu. De cîte ori arăta spre mine, în timp ce străbăteam, oprindu-ne, holul elegant, doamna cea blondă mă denumea, nu știu din ce motive : **Kurt.**

Am mers împreună la recepție și în cîteva momente, femeia necunoscută, ca și cum mi-ar fi ghicit dorințele, a reținut o lojă pentru barul de noapte. Funcționarul a caligrafiat numele ei într-o casetă goală și s-a uitat întrebător spre mine. **Sebastian,** am zis eu repetînd : **Sebastian !** Nein, nein, s-a revoltat necunoscuta. **Kurt ! Kurt !**

Proaspăt botezat, m-am lăsat condus spre mașina de afară, portarul a deschis ușile salutînd respectuos, articulînd clar : „guten morgen Fraulein Helen" drept pentru care, într-un elan de generozitate, i-am vîrît în palmă o bancnotă de o sută de zloți, prețul a trei beri, dacă-mi amintesc bine.

Făcusem acest gest, deoarece, portarul semăna extraordinar cu bunicul dinspre mamă, nu avea chip de polonez și dacă l-ai fi îmbrăcat în izmene largi și albe de in și cămașe cu bumbari, puteai să-i dai foarte bine drumul la coasă în lunca Mureșului fără să-l bănuiască cineva c-ar fi de altă nație.

Mircea Micu

Martin Opitz și românii

Urmare din pag. a 8-a

Ampoiul / Coboară luminat"), cu patos și entuziasm cenzurat doar de spiritul rațional căruia i se închina totuși, poetul, în virtutea viziunii sale apolinice, renascentiste, Martin Opitz își depășește ideologia prin intuițiile sale lirice. Astfel, în fragmente precum **[Cînd Lia, Doamne, Lia, sus cîntă ciocîrlia]**, **[Caval să-și facă, / rumpe din codru un lăstare]**, **[Livezile de-a dreptul / sunt rupte-aici din rai]**, **[cu geniu să-și rostească / sublima poezie]** (deși, la acesta din urmă, se întîlnesc două trimiteri la Virgiliu) se simte un duh blajin de „doină", de „dor", un „nu știu ce" de liniște existențială (amor fati !), o muzică a sferelor ca-n tainicele ținuturi sadoveniene, trecînd dincolo de granița latinității. Nu se știe ce scria despre daci poetul în pierdutul lui studiu **Dacia antiqua**, dar îți vine să crezi că beția calmă a dansului (**[Precum vestita horă / ce-n lume seamăn n-are]**), armonia platoniciană a cuibului familial, plenitudinea trăirii în natura liberă, ce emană din numeroase secvențe ale poemului, trimit mai mult la spiritualitatea, la mitologia geto-dacică. Un fragment precum **[Iar dacă-i prea frumoasă , atunci e de păzit]** rimează de la distanță cu **Dușmancele** lui Coșbuc, iar în **[Eu vă îndemn la sfînta / ambroziei licoare —]** reverberează liric gînduri din „aforismele" lui Brâncuși : „Iar patul îi îmbie / cu miros de pelin /.../ E leagănul iubirii / și binelui în care / Minciuna loc să-și facă / într-însul nu-i în stare..." (Nu spunea marele sculptor că între soți încap „măscări", pentru că dorm în „același pat" și în „același cimitir" ?)

Iată, apoi, un „peisaj" gastronomic specific strămoșilor noștri, care, neducînd războaie, stînd în jurul vetrei, ca pe vremea lui Dromichaites, aveau timp destul să pregătească în tihnă un tain rafinat : „Bucatele / sunt binecuvîntate : / Fierbinte supa, ouă, / pe foc de vreascuri toate, / Coaptă bine găina / ori vreun crestat cocoș... / S-ar înfrupta din ele / toți civil pofticioși / Carnea de miel, ce dulce-i / și laptele la fel ; / În rotocoale untul / plutește gras în el ; / Smîntîna, ca și cașul, / și cîte sunt din lapte — / Olanda nu le are / Mai bine preparate ! / Și fructe, fel de feluri / doar pofta lor s-o ai ; Livezile de-a dreptul / sunt rupte-aici din rai".

Bineînțeles, nu lipsește din acest univers nici codrul, nici „zumzetul de albină", nici fluierul, nici vinul. Deși, în altă parte, propăvăduiește echilibrul și cumpătarea în pasiuni (**[Să nu te dai orbește / plăcerilor deodată]**, **[Valahu-și duce viața / la toate cumpănit]** etc.), poetul, aflat poate și sub influența acelui spirit anacreontic, nu-și poate stăpîni totuși plăcerea vinului : „Iar Șardul e aproape / cu vinul său vestit / Un vin de crez și vrere / mai bun n-am întîlnit". Ca și vestitul Li Tai-pe, cîntărețul Zlatnei știe că „Poetul nu se cade / să beie orice vin". „Un vin însă, de-acesta, / de vechi letopiseț, / E pentru toți aceia / ce s-au născut poeți". Prin urmare, toți cei ce beau un asemenea vin trebuie să fie poeți.

În viziunea lui Martin Opitz, ținutul descris respiră, într-adevăr, o plenară poezie : cîntă privighetorile, susură izvoarele, aleargă caii, dansează fecioarele... Arhitectura „se împletește" cu natura. Chiar munca bărbaților este ea însăși un izvor de poezie. De-aceea poetul nu-și dorește altceva decît să aibă tihna și fericirea bucolică a țăranului român : „Cu plugu-aș trage brazda / și-aș scrie poezii / Să pot avea prinosul / de rod și bucurii / Pe care-aici le are / din dat străvechi țăranul".

Mărturisind că „va studia mereu" cele „mai vechi popoare" cu „al vieții lor izvor", Martin Opitz a înălțat un imn nepieritor poporului român. În „traducerea" pe care i-a dat-o Mihai Gavril devine un monument, pe cît de gingaș, pe atît de valoros al istoriei naționale a acelei prime cărți a neamului, după cum o concepea marele Kogălniceanu.

PSEUDO-CULTURA PE UNDE SCURTE (II)

Complexul provincialului

Un adaus asupra bilingvismului este însă, pentru moment, obligatoriu. Cercetătorul pasionat de acest fenomen ar putea observa că „bilingv" era, la vremea lui, și Dimitrie Cantemir, cel care scria „Divanul", „Hronicul vechimii a româno-moldovlahilor", „Istoria ieroglifică" în românește și „Incrementa atque decrementa" în limba latină, ca și, de altfel, un număr de alte producțiuni. Neagoe Basarab întocmise „Învățăturile" către Teodosie, fiul său, în slavonă. Slavonește scriseseră și alții, însă aceasta, ca și latina, era o limbă „culturală", nu numai de cancelarie ci, mai mult, de erudiți. Nimic nu-l împiedica pe Erasm să scrie latinește și să fie scriitor... olandez, înregistrat ca atare în istoria literară națională. Dacă la Dimitrie Cantemir a fi „bilingv" însemna a fi „umanist" și „european", la Miron Costin, cel care compunea cîteva poeme în poloneză, aceasta ținea de „propagandă" (cum este, de altfel, și în cazul lui Cantemir cu „Descrierea Moldovei"). Acest „bilingvism istoric" nu trebuie luat în considerație de îndată ce depășim iluminismul, căci în literaturile moderne ceea ce dă specificitatea sînt limbile naționale. O explicație globală s-a dat, așa că nu insist, chestiunea fiind rezolvată din moment ce secolul al XIX-lea e, sub raport istoric, momentul statelor naționale unitare. De-abia de acum încolo se poate examina „bilingvismul" sub aspectul „modei", al „vindictei" ori al „glorificării", cu de asemenea, cazurile notorii pe care literatura română le-a cunoscut. Un caz mai curios de bilingvism este însă acela temporar, constînd din producția unui scriitor care scrie pînă la un moment dat într-o singură limbă, de obicei aceea maternă, și, apoi, din felurite motive, în cu totul alta, pe care o folosește, în a doua perioadă de creație, în chip exclusiv. Opera lui este, ca atare, fracturată în două momente, lingvistic diferite, fără a presupune în chip necesar că scriitorul este, artisticește, bilingv. Exemplele notorii sînt, la noi, Eugen Ionescu, autorul unor cronici literare în românește, reunite sub titlul „Nu", precum și al unui volum de „Elegii pentru ființe mici", scrise tot în română, și apoi dramaturg de limba franceză și eseist, ca și E. M. Cioran, a cărui eseistică românească e parțial tradusă și apoi dezvoltată cantitativ într-o exclusivistă limbă franceză. Tirania limbii de adopțiune este, la aceștia, și la alții, fără soluție și chiar dacă se pot detecta legături conținutistice între cele două momente succesive, așa cum s-a făcut, e cu neputință a-i încadra pe aceștia alături de cei care scriu în mod continuu în românește dar și în alte limbi. Respingerea bilingvismului și încadrarea exclusivă în literatura cîștigată prin noua cetățenie stinge orice alte speculații.

Nu este însă acesta și unicul mod de a respinge „bilingvismul" în condițiuni în care acesta se produce, totuși, sub aspect pur biografic ; cazul respingerii bilingvismului în favoarea utilizării aproape exclusive a limbii române este și mai pasionant. Dacă G. Uscătescu, Mircea Eliade, Alexandru Ciorănescu și mulți alții scriu în românește, dar și în alte limbi, uneori cu rezultate remarcabile, iar E. Ionescu și E. M. Cioran se reduc la exprimarea într-o unică limbă, **cîștigată,** cîțiva autori se forțează să compună majoritatea producțiilor literare numai în românește, apărînd rar într-o limbă străină și atunci cu, de predilecție, articole vizibil traduse. Această curioasă poziție, în care se găsesc mai cu seamă Virgil Ierunca și Monica Lovinescu (dar și alți cîțiva) merită un examen amănunțit. A prefera în scris limba maternă unei limbi străine, folosite totuși prin forța împrejurărilor în raporturile cotidiene, e un fapt, în principiu, corect însă cu efecte de ordin estetic dintre cele mai imprevizibile. O limbă vorbită la distanță geografică mare de teritoriul ei propriu este o limbă fără dezvoltare organică și, la trecerea vremii, devine o limbă artificială. Din moment ce legătura cu limba română vie de aici s-a rupt iremediabil, ceea ce utilizează acești autori este o limbă fără istorie, a cărei mișcare naturală a înghețat într-un moment, cronologic vorbind, îndepărtat. Contactele „culturale" de ordinul lecturilor, cît de neîntrerupte, din ziare, reviste și cărți românești adevărate nu sînt decît o iluzorie legătură cu limba română vie care e un fenomen în modificare, cu mult mai multe planuri decît acelea „jurnalistice" sau „literare", adică individuale. În plus, este cu neputință a valoriza, sub aspect estetic, cît este „literatură" într-o carte scoasă forțat din mediul ei firesc. Esteticul e depășirea cotidianului prin artă și a nu cunoaște, din pricina depărtării fizice, elementul cotidian al limbii anulează orice putință de a compara, de a valorifica și, în ultimă instanță, de a înțelege semnificația curentă sublimată prin artistic. Cei care, rupți de limba română vie, ar dori să dea judecăți critice despre literatura care se scrie în România, s-ar afla, prin urmare, în fața acestei imposibilități constitutive. „Critica" lor nu este, prin urmare, creditabilă estetic. Dar „creația" propriu-zisă? Ea pornește, din principiu, cu o piedică aproape de neînvins, aplicîndu-se pe o materie lingvistică heterogenă, alcătuită, pe de o parte, din limba momentului cronologic cînd legătura cu România s-a întrerupt, și, pe de altă parte, dintr-o limbă actuală, culeasă la a doua mînă din jurnale și cărți. Creația scriitorului român, stabilit în străinătate, are, așadar, la îndemînă o **limbă anacronică,** în majoritatea cazurilor mai veche de 30 de ani, și o **limbă livrescă,** dedusă arbitrar din cărțile publicate azi în România, și care sînt, înțelege oricine, expresia unor stiluri, de regulă, individualizate. Înaintea acestei fatalități, derivată din însăși condiția lor fără ieșire, asemenea scriitori care vor totuși să scrie românește pot reacționa, sub aspect lingvistic, în două feluri contrarii. Ei pot accentua în primul rînd caracterele limbii române vetuste, așa cum o știau ei la ora plecării din țară, ceea ce produce o literatură, esteticește istoricizabilă, ușor de încadrat **în forme care s-au consumat demult.** În al doilea rînd, ei ar putea să absolutizeze limba nouă, cunoscută indirect mai ales prin cărți, imitînd un scriitor sau altul ; **originalitatea e, în acest caz, obligatoriu... mimetică.** Nici combinația de limbă veche și de stil individual nou nu poate da rezultate mai bune, căci valoarea unui scriitor e condiționată, din principiu, de cunoașterea cît mai diversificată a limbii literaturii în care scrie, ceea ce, după cum se vede, nu este cu putință în aceste situații speciale. Oricine observă că în aceste condiții un scriitor nu poate crea plenar și că spre a obține un rezultat în cel mai bun caz notabil el trebuie să biruie piedici suplimentare inexistente în mediul originar. Restricțiile lui derivă din acelea de ordin istoric, exemplificînd, în definitiv, cazul grupurilor minoritare lingvistic foarte reduse numeric, integrate, probabil, politic și social, în conjuncturile geografice noi, rebele însă din punct de vedere al spiritualității. Ceea ce caracterizează, prin urmare, mentalitatea acestor grupuri mici de vorbitori de română este simțămîntul lor de frustrare. Ei alcătuiesc o „provincie" îndepărtată care nu-și dezvoltă, totuși, istoria ei imposibilă, condamnată așa cum este la dispariție, prin asimilare și deznaționalizare ori prin îmbătrînirea și sfîrșitul, fizic, natural. Nota acestei mentalități curioase este „complexul provincial", cu tot ce presupune acesta, mai ales în negativ. La prima vedere, spiritul provincial e, după un tipic caragealian cunoscut, foarte preocupat de ceea ce se petrece „la centru" și, într-adevăr, într-un fel așa și este căci altfel cum s-ar explica mulțimea de zvonuri hipertrofice, de știri contradictorii care parvin, în formele cele mai bizare, „provincialilor" români din străinătate. În realitate, complexul provincial presupune și exaltarea propriei condiții, știindu-se că întotdeauna spiritele marginalizate au ideea că ele sînt destinate să conducă. Ruptura biografică față de origini și părăsirea României au născut, la cîțiva scriitori români stabiliți aiurea, sentimentul că ei ar putea muta, acolo unde se află, literatura română cu tot ce înseamnă ea, inclusiv reviste, edituri, posturi de radio. O privire grăbită ar înregistra acolo cîteva publicații literare („Limite", „Micromagazin", „Ethos") o editură (aceea a lui Ioan Cușa) și un post de radio denumit „Europa liberă" care transmite în românește, dar, ciudat, nu pentru ascultătorii români aflați în străinătate. Însă „autonomia" provincialilor se dovedește, încă o dată, o simplă iluzie propagandistică și impresia că aceste grupuri reduse de minorități românești și-ar crea singure „instituțiile", se spulberă la examenul documentat al tuturor acestor instituții „culturale". Ele sînt finanțate din cu totul alte surse și alcătuiesc o rețea foarte precisă, a cărei cheie este „Europa liberă".

Artur Silvestri

REPERE

Cuvîntul și istoria

este impresionant uneori sunetul universal al unei literaturi ce părea cantonată în obsesii regionale, cu un univers constituit prin moștenirea unor secole ilustre, atît de încărcate de monumente literare a căror povară păreau că strivesc inspirația scriitorului contemporan. Iată-l însă pe marele Mohammed Dib începîndu-și profesiunea sa de credință cu titlul „Nici profet, nici demiurg", printr-o aserțiune ce ar putea fi semnată de către cel mai insolit romancier actual : „Literatura noastră se face auzită ca cuvînt. Așa o resimt cititorii și așa o gîndesc autorii săi. Celelalte caracteristici se șterg în fața acestei condiții, sau nu fac decît să servească proiectului său esențial, care este acela de a proba fără întrerupere necesitatea cuvîntului. Nu a oricărui cuvînt : ci a cuvîntului care vorbește fără frică, interpelează, poartă cu sine o contradicție și se opune unei realități, dacă e nevoie, adică numai cuvîntul care-și asumă riscul și cîștigă în acest fel o putere de care orice altă forță trebuie să țină seama. Într-un raport de forță, aceasta este poziția literaturii noastre. Adică, pericol pentru orice fel de autoritarism, această literatură nu încetează, bineînțeles, de a se afla, ea însăși, într-o stare de pericol". Literatura arabă clasică [illegible] o sursă de strălucire din convenții asumate, pe cînd literatura acestor autori trăiește condiția libertății, a spargerii oricăror limitări estetice și sociale, în numele unei [illegible] care se definește prin descoperire. Iată un [illegible] atrăgător și neașteptat pentru cei care doresc să [illegible] adevăratele tendințe culturale din diferitele zone geografice ale lumii. Dealtfel nu ne-am făcut niciodată iluzii că spațiul [illegible] în care se articulează literaturile arabe de azi ne va conduce la trăsături diferite, și ne-am ferit de a extrapola caracteristici de la o literatură la alta. De fapt, există oare o literatură a Maghrebului, ca atare ? Acești scriitori par să o sugereze, deși prudența ne îndeamnă să fugim de generalizări, chiar dacă ele poartă girul autorilor înșiși. Ceea ce dorim să evidențiem este doar că artiștii de pe toate meridianele, inclusiv cei care poartă moștenirea ilustră a unor secole cu literatură codificată, privesc mai ales într-un viitor al tuturor insurecțiilor și al tuturor posibilităților de expresie. Autoritatea indiscutabilă a trecutului este apanajul societăților închise, iar voința de înnoire este trăsătura organismelor vii. Același Mohammed Dib continuă : „Evident, apariția acestei literaturi nu este un fenomen care se înscrie într-un discurs ce încearcă în vreun fel să pună ordine în cadrul istoriei sau, pentru a spune mai bine, nu încearcă să aplice istoriei o anumită ordine. [illegible] pe care discursul le ignoră, iar noi o vedem tot timpul dînd răspunsuri la întrebări care nu au fost formulate. Discursul teoretic este tot timpul tulburat". Problematica acestei forme de expresie artistică provine tocmai din înregistrarea discontinuităților, a rupturilor istorice și a neliniștilor pe care le provoacă.

Aurel-Dragoș Munteanu

mapamond

MARTIN OPITZ ŞI ROMÂNII

datorită, fireşte, şi prezenţei saşilor şi şvabilor în Transilvania şi, respectiv, Banat, literatura germană pare a se fi apropiat încă de mult şi foarte constant de istoria poporului român (cf. studiul lui Mihai Isbăşescu — **Românul în literatura germană**, în **„Secolul 20"**, nr. 297—298—299 (10—11—12)/1980, pp. 107—128).

„Prima menţiune a românilor în literaturile de limbă germană datează de pe vremea cînd erau încă numiţi vlahi **(vlachen, Wlachen)** şi cînd încă nu fuseseră întemeiate primele principate româneşti. O găsim în **Cîntecul Nibelungilor** [...] a cărui complicată şi încă neelucidată geneză poetică, de mai lungă gestaţie, ne duce pînă în prima jumătate a secolului al XII-lea, dacă nu chiar în secolul XI" — scrie Mihai Isbăşescu **(op. cit., p. 108)**. Autorul anonim al epopeii germane — a cărei acţiune este plasată în vremea lui Attila (434—453) —, îi cunoaşte îndeaproape pe valahi : „Deprinşi cu iscusinţa de vatra lor străbună / Vedeai în stol viteji cum caii şi-i instrună... / Zburau ca nişte păsări vitejii fără teamă — / La număr şapte sute înşiruiţi să pară / În frunte cu un duce Roman (Ramung) din Vlaha Ţară". (trad. de Mihai Gavril).

„Deopotrivă ca arcaşi meşteri şi călăreţi neîntrecuţi — notează mai departe Mihai Isbăşescu **(op. cit., p. 109)** — sînt menţionaţi valahii şi regele lor în **Cronica rimată austriacă (Österreichische Reimchronik)...** a lui Ottokar din Steiermark (scrisă între 1285 şi 1309)". Aici este evocată — precum se ştie — lupta în care a fost înfrînt Otto de Bavaria, contracandidat la tronul Ungariei al lui Carol Robert de Anjou, zdrobit şi el, în lupta de la Posada, de oastea românilor aflaţi sub conducerea lui Basarab I.

În sfîrşit, münchenezul Hans Schiltperger, un scutier al regelui Sigismund, căzut prizonier la turci în bătălia de la Nicopole (1396), scrie şi el în cartea sa de amintiri **Călătorie în lumea păgînă (Reise in die Heidenschaft)** cuvinte demne de reţinut : „Am fost şi în Vlahia, în oraşele Ardschisch (Argeş) şi Turgovista (Tîrgovişte). Am fost şi la Ibrai (Brăila), un oraş pe Dunăre. Acolo acostează corăbiile şi galerele care aduc negustori din străinătate. Locuitorii Valahiei Mici şi aceia din Valahia Mare sînt într-o credinţă cu grecii cu toate că limba lor [a valahilor] e aparte (fără seamăn)". (trad. de Mihai Gavril).

În această suită şi, de fapt, în fruntea lor, se situează poetul Martin Opitz [1]. Acesta fusese chemat de principele Gabriel Bethlen să predea la proiectatul gimnaziu de la Alba Iulia. (Era, pare-se, o modă a principilor Transilvaniei : înaintea lui Opitz fusese invitat de Ştefan Bathory unul din cei mai mari muzicieni napolitani — Giambattista Mosto). Poetul silezian vine, stă un an de zile, vede ordinea nedreaptă din Transilvania, nepotrivită în realitate cu faimoasa etichetă „Unio trium nationum" şi probabil că se întreabă : „Unde sunt reprezentanţii românilor, ai acelor care sunt şi cei mai mulţi şi cei mai vechi pe aceste pămînturi ?" Cutremurat de ceea ce vede şi simte, compune poemul **Zlatna sau despre liniştea sufletească (Zlatna oder von der Ruhe des Gemüthes**, apărut la Strasburg, 1624), precum şi studiul **Dacia antiqua**, ars pe rug, la Danzig (1639), odată cu fiinţa poetului. (Despre acesta din urmă avea să scrie, un secol mai tîrziu, Johann Filstich (1684—1743) în vestita lui **Încercare de istorie românească (Tentatem historiae valachicae)** : „...atunci cînd slovele cele vrednice se năşteau iarăşi, care se încearcă, după puterea minţii lor, să dezgroape de sub dărîmăturile cele vechi, care nu se risipiseră pe de-a-ntregul, şi astă parte a istoriei, iar scrierile lor, fie din vina vremurilor, fie din nebăgare de seamă şi lipsă de grijă a urmaşilor, s-au pierdut. Ci dintre acestea este **Dachia antiqua** a lui Martin Opitz, care a fost profesor la Alba, carte pe care Hoffmanswaldau mărturiseşte în stihurile sale nemţeşti s-o fi văzut şi răsfoit, în afara căruia nimeni n-a mai văzut-o, de unde şi mulţimea celor ce zic că ar fi pierit în manuscript" — **op. cit., ediţie de Adolf Armbruster**, Ed. Ştiinţifică, 1969, p. 71).

Cine a fost Martin Opitz, în genere se cunoaşte. Se cuvine, totuşi, să fie rememorate cîteva date, pentru a i se înţelege atît locul ocupat în cultura germană, cît, mai ales, contribuţia adusă de el istoriei şi culturii româneşti.

În **Istoria literaturii germane**, Fritz Martini îl consideră pe Martin Opitz (1597—1639) „un organizator literar de mare anvergură" (a scris o **Carte despre poetica germană**), o „personalitate extraordinar de activă", un „deschizător de drumuri noi" în domeniul dramei, operei, romanului şi traducerilor (a tradus, din „zel cultural umanist" **Antigona** lui Sofocle şi **Troienele** lui Seneca, **Arcadia** lui Philip Sidney şi romanul **Argenis** de John Barclay), un umanist, un „raţional", dar nu mai puţin un poet anacreontic, spiritul baroc şi stilul rococo datorîndu-i mult în aria literaturii germane **(op. cit., pp.** 123—126, 128, 160 etc.). A fost şi „aventurier" romantic, în sensul original al cuvîntului — adică îi plăceau călătoriile libere, la figurat şi la propriu, şi chiar „vinul şi dragostea", motive scumpe studenţilor briganzi de la Heidelberg („Aventura" sa transilvană se poate explica şi astfel).

Ideea centrală a poemului lui Opitz rămîne aceea a latinităţii şi statorniciei românilor din inima de aur a Transilvaniei — Zlatna — de unde, ulterior, vor porni şi Horia şi Avram Iancu în „aventura" lor temerară de a dezrobi un neam vechi, dar îndelung oprimat şi nerecunoscut. Prin metafora implicată în chiar titlul poemului (Zlatna [illegible], prin bogăţia ei auriferă, prin vechimea ei istorică, însăşi chintesenţa provinciei Transilvania), Martin Opitz îşi declară tranşant opţiunea ideologică. „Ţinutul Zlatna însă / de mine-i mai iubit : / Prin locurile-acestea / Traian i-au biruit / pe Decebal". Un prim argument îl constituie limba, cu toponimele sale : „iar portul / din [illegible] păstrare / Ca-n limba voastră veche / rămîne, ca atare — / Numindu-l pînă astăzi / Cîmpia lui Traian. / Alăturea-i, de pază, / stă muntele Vulcan".

Dar poetul nu numai sugerează originea latină a limbii, ci chiar o teoretizează, elogiindu-i, totodată, parcă eminescian, statornicia şi frumuseţea, gustul de... „miere" : „Şi, totuşi, limba voastră / prin timp [illegible] / E dulce cum e mierea / şi-mi place s-o [illegible] ! / Cum Esperida este / Cu Ca[illegible] / Italica-i cu-a voastră / dintr-un [illegible] / ... Vorbesc de-acele datini / străvechi ce nu se schimbă / Cum nici credinţa voastră / în moştenita limbă".

Melancolic uneori, cum trebuie să fie poetul adevărat, ştiind, ca toţi contemporanii săi cuprinşi de spaima [illegible], atinşi de gîndul „furtunei [illegible]", că văzînd „moartea / spre tine lunecînd", şi „urmaşii" săpîndu-ţi „în taină, un mormînt" — „Cu timpul se trec toate, / rămîne ce e scris", Martin Opitz se închină, fireşte, puterii de nebiruit a cuvîntului (scris) : „Îmi sunt atît de scumpe / aceste vechi însemne /. Încît mă plec la ele / şi le numesc eterne". Sau : „Înscrisele cuvinte / in pietrele de-aici / Nici un puhoi pîrdalnic / trecut în goană nici / Focul şi nici ploaia / nu le-au putut distruge".

Şi dacă nici cataclismele naturii, cu atît mai puţin le-au putut distruge — aceste inscripţii — hoardele sau vînturile năvalnice ale unei istorii maştere : „Călcînd în goană Goţii / cu alţii-n şir grăbit / Al Daciei şi-al Romei / pămînt de mult rîvnit, / Nu şterg a voastre nume / cum nu v-au nici învins / De v-aţi păstrat lumina / aşa cum e în scris...". Rămînind în planul semnificaţiei istorice, cred că are dreptate Al. Tănase cînd manifestă „rezerve" faţă de aserţiunea lui Adolf Armbruster, potrivit căreia Martin Opitz ar fi schiţat „una din cele mai frumoase icoane medievale ale spiritului şi sufletului românesc", afirmînd că : „Autorul (german — n.n.) aparţine Renaşterii tîrzii, cu toate particularităţile acesteia în nordul Europei, iar cele spuse despre români alcătuiesc într-adevăr o frumoasă icoană a sufletului românesc, dar nu neapărat una medievală, ci mai curînd trăsături de permanenţă ce ţin de grai, de profil psihologic, de etosul moral". Căci, iată, scriind cu simpatie despre acest „eden" transilvan („Un rai întreg e cîmpul / spre care îmbătat / Şi-n murmure

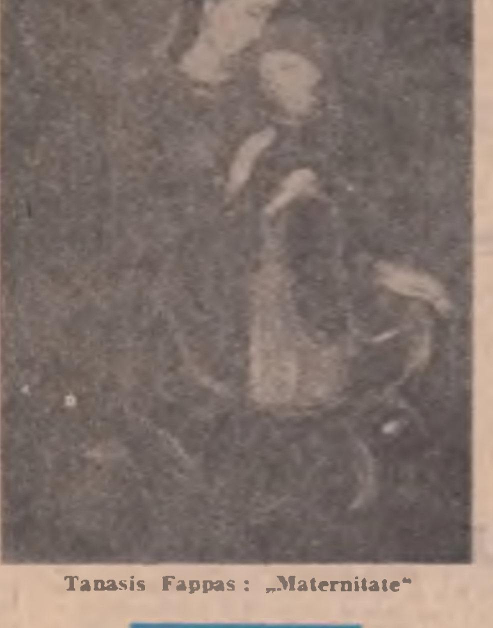

Tanasis Fappas : „Maternitate"

Fănuş Băileşteanu

Continuare în pag. a 7-a

---

[1] **Acest studiu mi-a fost prilejuit de apariţia volumului :** Martin Opitz : „Zlatna, Cumpăna dorului", **Răsădit în româneşte de Mihai Gavril. Cuvînt înainte de Vasile Netea, Postfaţă de Al. Tănase, Editura „Albatros", Bucureşti, 1981, Înaintea lui Mihai Gavril, o primă traducere încercase G. Coşbuc, traducere care, surprinzător, a rămas abandonată în paginile ziarului** „Tribuna" din Sibiu, unde apăruse **(în nr. 107—113 din 12/24 mai 1885 şi urm.), fiind reactualizată doar de protopopul dr. Ilie Dăianu (în studiul său** Poetul silezian Martin Opitz şi Românii din Transilvania, **apărut în** Apulum, Buletinul muzeului regional din Alba Iulia II **(1943—1945) şi apoi într-un articol din ziarul** Timpul).

Deşi amintit de Mihai Isbăşescu în a sa Istorie a literaturii germane **(1968), deşi folosit de istoricul A. Armbruster în lucrarea lui** Romanitatea românilor — istoria unei idei **(1972), deşi prezentat pe larg de acelaşi Mihai Isbăşescu (în „versiunea de tinereţe", „oarecum liberă şi cu unele omisiuni" a lui Coşbuc) în studiul citat din** Secolul 20, **poemul lui Martin Opitz ar fi continuat să rămînă necunoscut marelui public, de nu apărea traducerea lui Mihai Gavril.**

---

80 DE ANI DE LA NAŞTEREA LUI

RAFAEL ALBERTI

● Născut la Puerto de Santa Maria (Cadix) la 16 XII 1902. Îşi întrerupe cursurile de liceu în anul V spre a-şi urma familia la Madrid, unde se dedică picturii şi desenului ● 1924 — anul debutului literar ● 1925 — primeşte Premiul Naţional de Literatură ● 1929 — apare cartea Sobre los ángeles, salutată de Neruda ● 1929 — Alberti intervine în luptele studenţeşti împotriva dictaturii ; apar primele semne ale poeziei sale militante. ● Se căsătoreşte în 1930 cu scriitoarea Maria Teresa Leon ● în 1931 îi cunoaşte la Paris pe Supervielle, Picasso, Vallejo, Asturias. ● 1932 — primeşte împreună cu M. Teresa Leon o bursă de studiu în problemele teatrului european ; cu acest prilej călătoreşte la Berlin, Moscova, Ţările Nordice, Amsterdam ; asistă la incendierea Reichstag-ului ● Din nou în Spania, se dedică total cauzei Republicii şi proletariatului ● 1936 — este secretar al Alianţei Intelectualilor Antifascişti ● 1939 — se refugiază cu soţia la Paris, apoi la Buenos Aires ● După 1945, prima sa călătorie în China. Reîntoarcerea lui Rafael Alberti la pictură ● 1956 — din nou în China, apoi în U.R.S.S., România, Italia ● 1960—61, din nou în America Latină ● Din 1963 se stabileşte la Roma, unde va locui pînă la reîntoarcerea sa în Spania, după moartea lui Franco, în 1977 ● În 1965 primeşte premiul Lenin pentru Pace ● La cei 80 de ani, Alberti se bucură de cea mai înaltă stimă şi preţuire a cititorilor de limbă spaniolă, opera sa fiind tipărită şi tradusă de cele mai prestigioase edituri spaniole şi străine.

Întoarcerile unei umbre blestemate

Va fi greu, mamă, să ne-ntoarcem la tine ?
Crunţi

sîntem fiii tăi. Ştii
că nu te meritam poate, că azi o umbră
blestemată ne desparte, ne desprinde
de la inima ta istovită, cade
dură, crudă, moartă, pe pînzele sale,
ca o-ntunecată secure.
Nu, nu avem mîini, adevărat ? nu le-avem;
ah, ah, nu mai sînt fiindcă sînt gheare,
căngi mereu gata
să sfişie izvoarele ce se încheagă
doar pentru tine-n plîns.
Nici dinţi nu mai avem ; sînt zimţi,
crude creste ascuţite şi nedeprinse
să-ţi crute buzele, obrajii.
Nenorociri se-abătură,
au fost, mamă, adevărate
nopţi fără ochi, zori neiviţi
doar spre-a se fereca în oarbă moarte.
Lucruri ce nu se întîmplă,
dar scornite de cineva mai departe,
dincolo de frontierele livide-ale spaimei,
mamă, s-au întîmplat.
Şi chiar dacă,
dacă tu ai putut să visezi o clipă
că marea-ar putea să-şi aline-n uitare
valurile,
o prigoană neîmpăcată
un zid invincibil
şi orb te striveşte
pînă ce-afară-ţi ţîşneşte doar sîngele.
Mamă, uneşte-ne, apropie
preţiosul tău ram
atît de ascuns, de care ni-i dor tuturor
să-l prindem, să-l stringem,
aprinzîndu-ne-n el
ca unic dulce fruct veşnic. Ca în ziua aceea,
goi de această coajă amară, liberi
de acest os de fiere ce ne mistuie,
voioşi, să ne îmbogăţească
inima ta liniştită fără de-o umbră.

Se deschise floarea scaieţilor

Se deschise floarea scaieţilor
şi cîmpia se ilumină.
Caii se-aprinseră.
Totul deveni un incendiu.
Vacile de lumină păşteau
iarba grasă de fulger.
Din fluvii se iviră
bărci de soare.
Din inima mea, arzînd,
o inimă nouă.

America e tare singură

America e tare singură
totuşi.
Ce trup nelocuit,
piele de deşertică viaţă !
Goală din acest balcon
o zăresc.
Jos, pămînt fără nimeni,
cu stele-n tărie.
Singură, departe-n noaptea sa,
tare singură dar aprinsă.

Prezentare şi traducere de
Geo Vasile

În numele vieţii

SPECTACOLUL LUMII

văzut de Ioan Grigorescu

Îmi stăruie în gînd cuvintele din scrisoarea adresată de savantul atomist Niels Bohr, în 1944, — cu un an înainte ca omenirea să intre în „era atomică" păşind peste cadavrele celor 200 000 de victime de la Hiroshima şi Nagasaki —, preşedintelui Franklin Delano Roosevelt şi premierului britanic Winston Churchill : „O armă de o putere extraordinară, care va schimba radical toate condiţiile războiului viitor, este pusă actualmente la punct... Dacă un acord vizînd controlarea folosirii acestei noi materii nu se realizează la timp, orice avantaj temporar, oricît de mare, riscă să fie plătit cu un preţ exorbitant : o ameninţare perpetuă asupra fiinţei umane...". Sînt 38 de ani de cînd Bohr a aşternut aceste cuvinte pe hîrtie, 37 de ani împliniţi de la Hiroshima şi Nagasaki. Niels Bohr a murit acum 20 de ani, exact în perioada recrudescenţei febrei nucleare. Cuvintele lui nu şi-au pierdut nimic din activitate.

Şi Bohr n-a fost singurul care a prevenit. Au făcut-o şi Einstein, şi Enrico Fermi, şi Oppenheimer, şi alţii, prin alte părţi. N-au fost ascultaţi. „Avantajul temporar" a fost mai ademenitor pentru iniţiatorii cursei atomice decît pacea şi supravieţuirea planetei. Cei ce şi-au încărcat conştiinţa cu deflagraţiile nucleare de la Hiroshima şi Nagasaki şi-au asumat şi greaua răspundere a declanşării cursei înarmărilor. An de an aceasta a tot continuat să se amplifice şi să se accelereze atingînd proporţii catastrofale. Încă n-a apărut Anuarul S.I.P.R.I. pentru a vedea care au fost cheltuielile pentru înarmare duse pe apa sîmbetei în 1982, dar este mai mult ca sigur că ele vor depăşi 650 de miliarde de dolari, cifră cu adevărat astronomică, a cărei greutate exprimată în valori materiale, în pîine, în carte, în medicamente, în lumină ar rezolva toate cerinţele de dezvoltare a lumii contemporane aducînd „pe linia de plutire" toate ţările rămase în urmă, şi instaurînd pe glob bunăstarea. S-a crezut însă în mitul „găinii cu ouă de aur", considerîndu-se că industria de război este mai „profitabilă" decît industria de pace, ea „asigurînd" pentru mîna de lucru cea mai calificată, pentru cercetare, pentru desfacere pe terţe pieţe „debuşee" sigure, prin comenzile lansate de stat şi prin comerţul de arme. Miile de miliarde vîrîte pînă acum în sacul fără fund al cursei înarmărilor n-au însemnat decît irosire. Un milion de dolari pe minut, cît se cheltuieşte astăzi în lume pentru înarmare, nu mai constituie o problemă de statistică, sau de contabilitate, ci o chestiune ce trebuie privită sub incidenţa patologică. Asta e nebunie curată.

În propunerile făcute de România într-un cuprinzător program de dezarmare prezentat Organizaţiei Naţiunilor Unite în toamna anului trecut se arăta că reducerea cu numai 5 la sută a cheltuielilor militare ar fi suficientă pentru atingerea obiectivului strategiei internaţionale privind dezvoltarea.

Neobosit, neabătut, clar şi răspicat s-a auzit în repetate rînduri glasul României în corul popoarelor lumii, clamînd pacea, arătînd căi şi soluţii practice pentru ieşirea din impas, dînd chiar exemple proprii privind reducerea bugetelor militare. Totul rostit în numele vieţii, totul izvorît dintr-o îndelungată experienţă istorică, din cugetul cuminţeniei pămîntului şi din veghea ca raţiunea să nu mai fie adormită pentru ca somnul ei să zămislească monştri. Nu este nevoie să strigăm pe Lună : „Un pas uriaş pentru omenire", dacă nu putem face pe pămînt un pas cît de mic pentru salvgardarea păcii. În limbajul teoreticienilor strategiei nucleare există formulările : „Prize for first strike" şi „Second strike capability", ceea ce ar însemna „şansa primei lovituri" şi „capacitatea ripostei". Sistemul A.B.M. (Anti-Balistic-Missiles) a lăsat un timp senzaţia înşelătoare că numai „premiul" contează, dar apoi s-a constatat că tocmai acel „second strike capability" anulează efectul „şansei" pe care ar aconta cel ce ar lovi primul un adversar care la rîndul lui dispune de acelaşi sistem de apărare. Bun. Să zicem că „rachetele-antirachetă" se vor ciocni în spaţiu, anihilîndu-se reciproc şi împiedicîndu-se să-şi lovească ţintele finale. Dar acolo, jos, pe pămînt, sub cerul pe care vor exploda în cumplite deflagraţii încărcăturile nucleare, departe de „teritoriile sanctuarizate" ale protagoniştilor, ce se va afla ? Un „no man's land", un pămînt al nimănui ? Se vor afla ţări şi popoare care n-au nutrit ambiţii nucleare, se vor afla oameni paşnici, fiinţe vii, femei, bărbaţi, bătrîni şi copii care nici măcar nu vor şti de unde le-a venit prăpădul... Şi iată cum un aşa-zis efect de stabilizare (mult proslăvitul A.B.M.) acţionează destabilizator, demonstrînd că rezolvarea problemei nu este posibilă decît pe calea asigurării politice a păcii, dar nu în sensul „si vis pacem para bellum", ci prin crearea acelor condiţii politice care să anuleze vreuneia dintre puterile nucleare posibilitatea declanşării unui război prin simpla sa decizie. Profesorul de la Universitatea Yale, Joachim Kondziela, de la care am auzit raţionamentul de mai sus arată că, fără crearea unor astfel de condiţii pacea nu poate fi asigurată, deşi este greu să se prevadă cînd ar putea fi ele îndeplinite. Fapt care obligă la „planificarea unor acţiuni concrete" în această direcţie (adică tocmai ceea ce îşi tot propune să facă, şi nu mai reuşeşte, Conferinţa pentru dezarmare de la Geneva), simultan cu desfăşurarea procesului de conştientizare a maselor cu privire la rolul pe care îl au de jucat.

Dezarmarea este o problemă morală, şi nu numai una materială. De doi ani planeta „fierbe". Oameni de toate rasele, de toate naţionalităţile, de toate condiţiile sociale, indiferent de convingerile lor politice, filosofice sau religioase ies cu sutele de mii pe străzile marilor metropole alcătuind demonstraţii-gigant împotriva cursei înarmărilor, a producerii şi amplasării de noi arme de distrugere în masă, a armamentului nuclear în general. Niciodată în istoria modernă a planetei noastre nu au existat mişcări atît de vaste într-un consens atît de deplin.

Se recunoaşte cu regret că omenirea a ratat o extraordinară şansă, neputînd acţiona eficient la momentul oportun pentru a scoate de sub lege armele nucleare, aşa cum a făcut-o după primul război mondial cu gazele de luptă. Dar încă nu e prea tîrziu. Viitorologii arată că studiile lor de perspectivă nu se pot face fără analiza şanselor pe care le are pacea lumii. Ei pun faţă în faţă situaţiile „conflictogene" cu necesitatea instituţionalizării păcii ca o condiţie sine qua non prognosticării realiste a viitorului omenirii.

Viitorul şi pacea sînt valori inseparabile. Tocmai esenţa acestui raport de valori pune astăzi în corelaţie cu năzuinţa cea mai sacră a omenirii tot ceea ce, aici, în spaţiul carpato-dunărean al patriei noastre înfăptuim, clădim, înălţăm, încrezători în triumful raţiunii şi într-un destin luminos al continentului nostru şi al omenirii întregi. Instituţionalizarea păcii impune instituţionalizarea coexistenţei prin elaborarea unui model al colaborării internaţionale bazat pe principiile unei noi ordini economice. Angajarea în construirea păcii nu este un simplu impuls nobil al irenologiei şi al viitorologiei, ci o consecvenţă metodologică a însăşi activităţii pe acest tărîm.

Sîntem 22 de milioane de constructori ai păcii în această ţară. Şi nu sîntem singuri. Ca ţară aflată pe un continent care a dat lumii unele dintre cele mai mari valori spirituale, dar de pe teritoriul căruia au izbucnit două războaie mondiale am suportat din greu amărăciunea agresiunilor şi nu ne-am cucerit independenţa şi libertatea decît cu inestimabile jertfe. Cînd spunem muncă, noi spunem pace. Cînd spunem creaţie, noi spunem pace. Cînd spunem dragoste, noi spunem pace. Căci unde nu e pace nu e nici muncă, nici creaţie, nici dragoste.

BALCANICE

MILTOS SAHTURIS

Vedem dinţi

Nu-i vinovată luna de amărăciunea noastră
Cînd în fosforul ei
se-nvîrte furioasă
Risipindu-şi în dreapta şi-n stînga oasele,
De vreme ce şi noi ne-nvîrtim în întunericul
nostru
Risipindu-ne în dreapta şi-n stînga oasele.
Nu-i vinovată luna că înfloresc lămîii,
Nu-i vinovată luna că vin rîndunelele,
Nu-i vinovată luna că e primăvară şi că
există cruci,
Nu-i de vină că dinţi ne încolţesc din ochi.

În româneşte de
Dumitru M. Ion

SPORT

Lungile drumuri ale anului

Lungile drumuri ale anului iau sfîrşit. Pe faţă, nimeni n-are nimic împotrivă, dar în secret cei mai mulţi dintre noi, dacă întreprindem un calcul sumar, constatăm că zilele se petrec prea scurte, nopţile şi-au înmulţit paşii, iar vraja visului de la gura sobei trosneşte de prea multe şi goale tăceri. Lipseşte maiestuoasa formulă a ninsorii, vîntul încolăcind pe gard zăpezi şi odată cu ele şi duhul poveştilor din hornul casei. Frigul rezistent şi împietrit scoate trandafiri de sare prin ocoalele cîmpiei, dar nouă ne-ar trebui violenţa frînghiilor cu care sfîrtecă viscolul lîncezeala din suflete. Spre deosebire de cei ce înnebunesc programat şi se lecuiesc la comandă, eu îmi pun inima să înnebunească de-a binelea sub vijelia unei ierni cu aură de cronică veche. Despuiat de bucuria albă căzînd din ceruri, parcă mă simt vinovat de o mie de neîmpliniri şi-mi tot vine să bat cu degetele uscate în obloanele băcăniilor : daţi-mi şi mie patru ore de somn, plătesc cît nu costă, mai ales că-n preajma sărbătorilor nu pot să lucrez.

Fără năvala fulgilor, fără zări sparte, patimile de orice fel se subţiază şi ele pînă ajung să nu mai aducă sau să impună primeniri. A fost ales, mai bine zis desemnat, cel mai bun fotbalist al anului 1982. El este Ilie Balaci. Adică cel ce trebuia să fie.

Întîmplarea s-a petrecut în spatele unor perdele de pîslă pe care nu le poţi pătrunde nici cu sabia, nici cu suliţa. Totul seamănă a plictiseală şi a mic aranjament. Au votat antrenorii primei divizii, conducătorii de cluburi şi ziariştii de la Sportul. Votul s-ar fi cuvenit să fie o încleştare de forţe. Dar fără prezenţa la urne şi a spectatorilor, el nu dovedeşte altceva decît imobilitate, silă, muguri azvîrliţi în cearcănele unui pahar spart. Mai trebuiau chemaţi să răspundă şi antrenorul naţionalei şi ceilalţi antrenori federali, inclusiv antrenorii diviziei B, crainici sportivi de la televiziune şi radio. Dar nu ninge, nu viscoleşte, nu arde crivăţul prin spărturile mantalei şi atunci le facem pe toate călduţ, fără supărări, fără bătaie de cap şi mai ales fără vînătăi. Deci : Balaci, Ştefănescu, Cămătaru, Boloni, Iorgulescu. Exceptîndu-l pe cel din coada şirului, poate că alte o mie de capete dintr-o mie ar fi legiferat aceeaşi ordine — dar mai ştii drăcie ? De pildă, mie nu-mi place Iorgulescu nici legat de stîlp. Dar el a intimidat ziariştii şi în general lumea fotbalului prin meciul realizat împotriva lui Paolo Rossi, şi va fi de acum înainte, probabil pentru totdeauna, înlocuitorul lui Sameş. Jucătorul unui singur meci nu merită, însă, o răsplată atît de mare.

M-a uimit aroganţa, sau inteligenţa sau răutatea lui Dobrin. Potentatul prunilor l-a trecut pe Balaci în poziţia a doua. Cineva zice că Balaci trebuie să fie mîndru pentru acest lucru. Poate c-ar trebui să se simtă insultat. Oricum, Dobrin e regele pierdut, iar Balaci e regele în scaun şi, cred eu, Dobrin ar fi făcut bine să-şi aducă aminte că orice rană doare şi mai ales se ţine minte. Balaci e omul de care tremură orice echipă străină, iar Dobrin n-a fost, din nefericire, pentru lumea fotbalului internaţional decît un fel de legendă de dincolo de zare. Cînd să-şi clădească statuie în Mexic, l-a aruncat în pulbere Angelo Niculescu. Şi pe urmă, marea echipă naţională din timpul lui îl vroia mai mult la Piteşti decît pe drumurile Europei. Un om foarte puternic n-ar fi umblat să se răzbune pe o stea ce urcă mai sus decît a lui. De aceea spun că răspunsurile sale la anchetă au fost date cu praştia.

Fănuş Neagu

Ultima oră. Aud că biroul federal l-a numit pe Gheorghe Staicu antrenor al lotului olimpic. De mult se cuvenea acolo un om de bună meserie.

F.N.

REVISTA STRĂINĂ

● **ÎN SFÎRŞIT**, o traducere a celebrului roman **Finnegans Wake** al lui James Joyce ! S-a produs, adică, imposibilul. Operă stranie, compusă într-un idiom constituit din cinci limbi europene, operă „nebună" a unui om nebun, cum îi spunea însuşi autorul, poema definită de Michel Butor drept „un vis al limbajului" a fost publicată într-un „melanj" bazat pe limba franceză, de fapt o traducere, sub semnătura lui Philippe Lavergne. Semnatarul versiunii franceze este om de ştiinţă, matematician şi inginer specializat în unde herziene, care şi-a dedicat o viaţă încercării de a recompune romanul lui Joyce. Cu acest prilej recenzenţii mai menţionează tentativa din 1927, de la **Nouvelle Revue Française**, cînd cinci scriitori au echivalat un fragment, ajungînd la concluzia că orice transpunere este imposibilă.

● **EXTREM DE FAVORABILE** sînt cronicile la noul film al lui Michelangelo Antonioni, **Identificarea unei femei**. Într-un climat de insurecţii în arta cinematografică, cunoscutul regizor italian propune un film aproape clasic, unde problematica socio-umană se ascunde sub secvenţe de o mare frumuseţe plastică, caracterizată prin acurateţe şi efecte filmice de cea mai bună factură artistică. Cronica lui Pierre Billard din **Le Point** insistă asupra faptului că pelicula lui Antonioni este mai ales o operă de artă, că dezbaterile de idei încep să pălească în filmele marelui regizor, depăşite de mesajul său pur estetic.

● **UN SCRIITOR SUEDEZ**, amplu comentat în ultima vreme de către presa occidentală, este Ivar Lo-Johansson, tradus recent în franceză de către Phillipe Bouquet. Cităm din prezentarea pe care i-o face **Le Nouvel Observateur** : „Septică şi bine aranjată Suedia modernă ? O descoperim în cartea lui Ivar Lo-Johansson sub chipul ei sălbatic, ignorant şi mizerabil, plină de o umanitate ezitantă, frizînd animalitatea, scufundată aproape în întregime în rumoarea vieţii vegetale. Departe, foarte departe de noi, şi situată cu toate acestea în plin secol XX. Dar cine mai ştie în Franţa că Suedia a cunoscut o formă de servaj pînă prin 1945 !

● **„STILUL CARCERAL"**, aşa se intitulează cronica lui Walter Levino, consacrată unei cărţi semnate de Roger Knobelspiess. Problematica este circumscrisă desigur la tentativa de salvare sufletească a unui condamnat care devine scriitor. Criticul deschide însă perspectiva, prin notaţii ce privesc un anume stil literar : „Se mai scriu oare scrisori de dragoste dintre cele adevărate ? Mai îndrăzneşte cineva să le publice ? Ce editor ar risca o asemenea încercare ? Violenţa şi impudoarea sînt oare stîlpii literaturii pasionale ?" Întrebările jalonează tonul poate prea cald al unei recenzii consacrate unei cărţi mediocre.

● **MAI MULTE CĂRŢI CONSACRATE CONDIŢIEI FEMEII** în lumea arabă au apărut de curînd în cîteva mari edituri. Cele mai comentate par a fi lucrarea semnată de Unni Wikan, **În spatele vălului în Arabia : femei în Oman**, cea a Nailei Minai, „Femei în Islam", precum şi cartea lui Wiebke Walther, „Poziţia femeii în Islam". Din cronica semnată de Ahdaf Soueif în **T.L.S.** extragem următoarele consideraţii : „Dorinţa noastră cea mai vie este desigur ca autorii (incluzîndu-l pe Wiebke Walther) să înceteze a se mai referi la lumea islamică drept „mahomedanism", învăţînd, în acelaşi timp să ortografieze numele lui Mohammad cu un „a," în loc de „e", la locul potrivit". Ceea ce spune destul de mult despre competenţa celor care se referă la realităţi atît de dificil de investigat, în lipsa unor preocupări sociologice şi a unor cercetări pe teren.

● **O CARTE DE ISTORIE MEDIEVALĂ** suscită atenţia comentatorilor. Este vorba de lucrarea lui Jan Rogozinski, **Putere, caste şi legi : conflictul social în Montpellierul secolului al XIV-lea.** Este o lucrare ce se înscrie într-o serie mai amplă de studii consacrate istoriei regionale, cum a fost numită de către cercetători. Tendinţa concepţiei care în spatele acestor lucrări este de a descifra în zonele mai puţin semnificative ale societăţii medievale franceze unele din trăsături ascunse, care au configurat de fapt imaginea societăţii respective. Pare mai semnificativ să studiezi o comunitate restrînsă, decît o cetate mai amplă, cu o diversitate ce semnifică contradicţii imposibil de reunit într-o imagine coerentă. În cronica consacrată lucrării lui Rogozinski, Malcolm Vale scrie : „Autorul a adus în cartea sa un binevenit realism în ceea ce priveşte studiul legilor din Evul Mediu tîrziu, al modului de guvernare şi al trăsăturilor societăţii, bazîndu-se pe surse de primă mînă. El scrie în forma pe care ne-a lăsat-o tradiţia minunată a acelor cercetători americani, inspiraţi de lucrările şi învăţătura lui J.R. Strayer. Cartea sa merită un public vast".

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor şef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor şef
adjunct), Teodor Balş (secretar
responsabil de redacţie)

REDACŢIA : Bucureşti, Piaţa Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAŢIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII